

Matiee 'sebhε

Sa Matie gbaa -Zezuu gbuzɔnɔ gbɔ

-Zezuu -gɔgbɔ Matie cɛli, mɔ -wa. Nu, Matie mɔ -Zezuu *'bɪnɔnya kugbua lε 'sɔɔ glaa -nyɪmε yabhlo nya. Zuifɔ -yla Matie cɛli wee 'sebhε nɪ. -Lagɔ ka 'cɪn ɔ -Bhasanyɔɔ tietiegbɔɔ wɛli wla, 'ɪn -Lagɔgbɔɔ -falɪpanya ka -mɔɔ daa cɛli *'wɔsuslolue sɔaa 'sebhε 'wɔ. 'Sebhε nɪ 'wɔ, Matie slɔlua we Zuifɔ nɪ, -Zezu -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ (Mɔ -wa Mesi).

-Zezuu dɔkpasɪ

(Lk 3.23-28)

¹ -Zezu Klisɪ dɔkpasɪ ηnɪ nɪ: ɔɔ -Zezu *Klisɪ mɪa, ɔ dɔkpasɪ -wa *-Davidɪ, 'ɪn *Ablaamɔ mɪa -Davidɪ dɔkpasɪ nya.

² Ablaamɔ gwaliɪ Izakɪ.

Izakɪ gwaliɪ Zakɔbɔ.

Zakɔbɔ gwaliɪ Zuda -yɔ ɔ bhelia.

³ Zuda gwaliɪ Pelesɪ -yɔ Zela, nɪ, wa 'nyaa -wa Tamaa.

Pelesɪ gwaliɪ Eslɔmɔ.

Eslɔmɔ gwaliɪ Alamɔ.

⁴ Alamɔ gwaliɪ Aminadabɔ.

Aminadabɔ gwaliɪ Naasɔn.

Naasɔn gwaliɪ Salma.

⁵ Salma gwaliɪ -Boazɪ, nɪ, ɔ 'nyaa -wa *Wlaabɔ.

-Boazɪ gwaliɪ Obɛdɪ, nɪ, ɔ 'nyaa -wa Wlutɪ.

Obɛdɪ gwaliɪ -Zesee.

⁶ -Zesee gwaliɪ nyɪmaa 'wlulapɪnyɔ -Davidɪ.

-Davidɪ gwaliɪ *Salomɔɔ, Ulii 'ηwnɔ nya.

⁷ Salomɔɔ gwaliɪ Wloboamɔ.

Wloboamu gwalia Abia.

Abia gwalia Aza.

⁸ Aza gwalia Zozafati.

Zozafati gwalia Zolamu.

Zolamu gwalia Ozias.

⁹ Ozias gwalia Yotamu.

Yotamu gwalia Akazi.

Akazi gwalia Ezekias.

¹⁰ Ezekias gwalia Manasee.

Manasee gwalia Amon.

Amon gwalia -Zozias.

¹¹ -Zozias gwalia Yekonia -yɔɔ bhelia.

We bhla wa kpaɔ *Izlaɛlɛnyɔma, 'in wa yia wa Babilonu kwa.

¹² -Muu 'biɔ, Yekonia gwalia Salatiɛli.

Salatiɛli gwalia Zolobabeli.

¹³ Zolobabeli gwalia Abiudu.

Abiudu gwalia Eliakimu.

Eliakimu gwalia Azɔɔ.

¹⁴ Azɔɔ gwalia Sadɔku.

Sadɔku gwalia Akimu.

Akimu gwalia Eliudu.

¹⁵ Eliudu gwalia Elezaa.

Elezaa gwalia Matan.

Matan gwalia Zakɔbu.

¹⁶ Zakɔbu gwalia Maliii 'lowli *-Zɛzɛfu. Nu, Malii gwalia -Zezu wa laa Klisi, -muu ji -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ.

¹⁷ Nu, we 'ka Ablaamu -gu 'bhu, we 'ka -Davidi yli, dukpasɔ -zakpa kugbua ɛ -mnuɔ -wa. We 'ka -Davidi -gu 'bhu, we 'ka wa kpakpɛ yli, 'in wa 'ka wa Babilonu kwa, we nyini dukpasɔ -zakpa kugbua ɛ -mnuɔ. -Muu 'biɔ, we 'ka wa Babilonu -kwakwɛ -gu

'bhv, we 'ka -Zezu Klisu gwali bhla nyini, we nyini dukpası -zakpa kugbua ɛ -mnua.

*Malii gwalia -Zezu
(Lk 2.1-21; -Gal 4.4)*

¹⁸ Nu, sanɛ wa gwalia -Zezu Klisu. Nu, ɔ 'nyaa -wa Malii, mɔ -yɔ -Zɛzɛfɔ 'kaa kɔkwali, wa 'ni -slɔ ladi dabhlo, 'in ɔ yia nukpla pla -Lagɔɔ Zuzu 'Pɔpaa 'tite nya.

¹⁹ Nu, -Zɛzɛfɔ mia, nyime tikli -wa. ɔ 'ni 'yibha ɔ 'ka Malii gbɔ dli -zejila 'wɔ. We 'dɛɛ 'gbɔ, bhoyi ɔ -yɔ ɔ yi yaa -dia zizewiemı.

²⁰ Da ɔ dli mia we -gb, 'in Jejitapɛɛ 'anzı yabhlo yia ɔ -gbɛ yi 'ytaa 'wɔ, 'in we nɛɛ:

«-Zɛzɛfɔ, -Davidu 'yuoyu, -in 'na lɔlɔ dli -ni, -in 'ka Malii kwa, nu, 'yu ɔ yia gwalia, -Lagɔɔ Zuzu 'Pɔpaa 'tite nya ɔ plaa nukpla.

²¹ Nu, nukpasuyu ɔ yia gwalia, 'in -in 'ka ɔ 'ɲni zɔ -Zezu, 'in ɔ 'ka ɔ nyima gbɔnyuu 'wɔsa.»*

²² -We Jejitapɛ gbaa ɔ gbɔɔ -falıpanyɔɔ ɲwe nya, we 'ka ɛnɔɔ 'gbɔ, we yi 'saa 'pli:

²³ «Nu, 'yieslɔɲwɔnyu ɔ 'nia nukpasu -yi,
mɔ yia nukpasuyu gwalia,
'in wa 'ka ɔ 'ɲni zɔ Emanuelı.»
-Mɔɔ ji -wa nu, -Lagɔ -yɔ -a 'sɔ mi.

²⁴ ɔ ganɔa, sa Jejitapɛɛ 'anzı gbaa, 'mɔ ɔ nva ɛ, 'in ɔ yia Malii ɔ 'dɛɛ -gbɛ bɛli.

²⁵ ɔ -yɔ ɔ 'ni -budu 'wɔdi, 'in ɔ Malii yia ɔ nukpasuyu gwali, 'in -Zɛzɛfɔ yia -mɔɔ 'ɲni zɔ -Zezu.

* **1:21** -Zezuu ji -wa nu, -Lagɔ saa nyima gbɔ 'wɔ.

2

Gboyilonya mnia -Zezuu 'ηni 'ylimania (Lk 2.22-38)

¹ -Zezu wa gwalia Betilemu, Zudee -dudu -gu, -zugba *Ewloḍu mi nyumaa 'wlulapilinyo nya.

Toun, gboyilonya 'bhua 'yibu 'wosoluda, 'in wa yia *-Zeluzalemu nyini.

² Wa neε: «'Yu, -o wa gwalia, 'in o 'ka *Zuifubu 'wlulapili, da o mia? Nu, o -zeliya ka 'wlu 'yibu 'wosoluda, 'in -a yia we -yoyi, we 'deε 'gbu, -a yia yi -a 'ka o 'ηni 'ylimani.»

³ Nu, nyumaa 'wlulapilinyo Ewloḍu 'nua we, 'in o ple yia sumani, o -yo -Zeluzalemu -nyuma weee.

⁴ -Bha o laa *-Lagobubonyaa -cian we -yo -Lagoo titee gwesanya, 'in da wa 'kaa -Lagoo -Bhasanyo gwali, o 'ka we yibheli.

⁵ Wa neε o -ylaε: «Nu, Betilemu, Zudee -dudu -gu, -bha wa gwalia o. Nu, -we *-Lagogbusu -falipanyo celi, mu ni:

⁶ «Amia, Betilemu, Zudee -dudu -gu -nyuma,
amiaa 'gbe 'ni 'kienyi -mi,
Zudeegbe 'kadi glaa.

Nyumaa 'Wlulapilinyo yabhlo yia amiaa -gbe 'bhua,
mo 'kaa Izlaelinyuma -wa -wa na nyuma,
mo 'kaa wa 'yugali.» »

⁷ Toun, 'in Ewloḍu yia waa gboyilonya la zizewiemu, 'in o yia wa layibha nu, labhla wa 'yi wee -zeliya -yoo.

⁸ 'In o neε wa -ylaε: «A mi, a -tali oo 'yuu da 'nanuu, a -ka o 'yi, a yi 'mi 'di -salia, 'in, -ami, in 'ka -mo mi, in 'ka o buboo.» -Bha o tiea wa Betilemu.

9-10 Waa gbuyilonya 'nua Ewloḁ weli, 'in wa yia 'yoo bhli. 'In -zeliya wa 'yi yaa 'yloḁ 'wusaloḁda, wa yia we -yoyi, 'in we yia wa 'muna 'wola. Wee -zeliya -gali wa 'yu, 'in da ḁ 'yu mia, we nynia -bha, 'in we yia 'yligbe.

11 Da wa plaa -budu zo, 'in wa yia 'yu -yo ḁ 'nyaa Malii -yoyi. Wa yia ḁ 'yu buḁ, ḁ 'yu 'kukolu sibhlie nya. -Muu 'bigu, wa yia wa 'gba 'wokalɪ, 'in 'nɪmɪnɪli wa celiya ḁ, mu ni: -can klaa, *mili klaa, we -yo 'wli, 'mu wa 'nyea ḁ.

12 'Ylaa 'wu, -Lago nɛɛ wa -yla nu, wa 'na 'plɪ Ewloḁ -gbe -ni. 'In wa yia 'yoo -putu 'wobhu, 'in wa yia wa -zoḁ lumni.

-Zezefv mnia Ezipvtv

13 Waa gbuyilonya ka mni 'bhie, Jejitapeɛ 'anzɪ yabhlo yia -Zezefv -gbe yi 'ytaa 'wu, 'in we nɛɛ ḁ -ytaa: «Nu, Ewloḁ yia ḁ 'yuu da -talia, ḁ 'ka ḁ 'bha. We 'dɛɛ 'gbu, -so 'wu, -in 'bhu ḁ 'yu -yo ḁ 'nyaa 'wu, -in -yo wa 'so mni Ezipvtv -gwagwie nya. -In -tu -mo, bhla -we nya a 'kaa yi, -amɪ yia we aɪn -yla gbaa.»

14 -Zezefv -soa 'wu, 'in ḁ yia 'yu -yo ḁ 'nyaa 'wobhu. Wa 'bhua -bha sabo,

15 'in wa yia Ezipvtv mni. Wa -di -mo la, 'in Ewloḁ yia tɪ. 'Sa -muu 'pha sa, 'in -we -Lago gbaa ḁ gbuu -falipanyoḁ nwe nya, we 'ka gbuzoḁ -ze, ḁ nɛɛ: «In ka na 'yu la,

ḁ 'ka Ezipvtv 'bhu.»

Ewloḁ 'bhaa nokpasuyua Betilem -dudu -gv

16 Da Ewloḁ 'yia nu, gbuyilonya ka ḁ -dawli 'wono, 'in ḁ yia 'ce 'pa bhabha. -Bha ḁ tiea nyima wa 'ka Betilem dudu -gv nokpasuyua 'bha. -Wa 'nia -zu 'so yli, we -yo -wa kaa -zu 'so, -maa wa mnia 'bhaa.

Nu, bhla -we nya -zeliya 'wlvā gbuylonya ka ɔ 'di -salu 'gbu ɔ yi 'saa nu.

¹⁷ Nu, -we *-Lagɔgbuu -falipanyɔ Zelemi gbaa mu nva lɛ:

¹⁸ «-A ka 'wɔkpɔwɛli 'nu mɔ Wlamma, wa mi 'wɔkpɔda, wida wa mia.

*Wlaseli -wa, ɔ 'yua ɔ mia wida, ɔ 'ni ŋwɔnu wa 'ka ɔ bhuhhoe, nu, ɔ 'yua ka tli.»

*-Zezefu 'bhva Eziputu
(Lk 2.39)*

¹⁹ Da Ewloɔv tlia, -zugba -Zezefu mi Eziputu, 'in Jejitapeɛ 'anzi yabhlo yia ɔ -gbɛ yi 'ytaa 'wv, 'in we nɛɛ ɔ -ylaɛ:

²⁰ «-Sɔ 'wv, -in 'bhu ɔɔ 'yu -yɔ ɔ 'nyaa 'wv, -in -yɔ wa 'sɔ mni *Izlaeli -dɔɔv -gv. Nu, -wa 'yibhaa wa 'ka ɔɔ yu 'bha, -maa ka tli.»

²¹ Tɔɔn, -Zezefu -sɔa 'wv, 'in ɔ yia ɔɔ 'yu -yɔ ɔ 'nyaa 'wɔbhv, 'in wa yia Izlaeli -dɔɔv -gv mni.

²² ɔ 'nva nu, Alikelauɔ mi Zuifv 'wlulapɔlɔda ɔ dide Ewloɔv 'bɔgv, -bha ɔ nva nyanɔ ɔ 'ka Zudee mni. Mɔ ɔ 'kaa mni, ɔ 'yia -bha 'ytaa 'wv, 'in ɔ yia Galilee -dɔɔv -gv mni.

²³ 'In 'gbe -we wa laa Nazaleti, 'in wa yia -bha ladi. Nu, 'sa we 'plia sa, 'in -we -Lagɔgbuu -falipanya gbaa we 'ka gbuzɔnɔ -zɛ. Wa nɛɛ:

«'Mɔ wa yia laa Nazaletiyu.»

3

**Zaan batizea nyima 'nyu nya
(Mk 1.1-8; Lk 3.1-18; Zn 1.19-28)*

1 We bhla wa 'yia 'Zan *-Batisi -yɔ -mɔ da bebleε Zudee -dɔdɔ -gv. ɔ 'kɔɔa 'wɔ,

2 ɔ nεε: «A 'bhiti amiaa dli, nu, -Lagɔɔ nyumaa 'wlulapile ka cɔpa.»

3 -Lagɔɔgbɔɔ -falɔpanyɔ *Ezaii nεε zlime ɔ daa nu: «Nyime yabhlo 'kɔɔa 'wɔ -mɔ da bebleε, ɔ nεε: <Nu, a mnazi Nyumaa -Kanyɔɔ 'yloogblɔ -yɔ. A nu 'yoo tikli ɔ 'yu.> »

4 Nu, ɔɔ *Zaan mia, ɔ 'wɔ -bana mi *-nyɔmεε nyanu nya, 'in ɔ -cesli mia numεε ku nya. Luɔ 'kɔɔ -yɔ -gangan ɔ lia.

5 Zudee -dɔdɔ -gv -nyuma klaa, -Zeluzalemɔ -nyuma klaa, we -yɔ -wa 'bhɔa Zudeεn nyu kwesi, ma yia Zaaan -gbε.

6 Gbonyuu -we wa nuε, 'mɔ wa gbaa -zejila 'wɔ, 'in ɔ batizea wa Zudeεn nyu lu.

7 Zaan 'yia nu, *Falizinyuma -yɔ *Sadusenyuma mi ɔ -gbε yida, nu, -maa -zu 'wɔ, 'in ɔ nεε wa -ylaε: «Amia mia dε, 'mɔnumεε -gnɔ a -mia! Nyɔɔ -salɔ aɔn 'dɔ, 'in a pupalɔ 'wlukɔɔn la nu, a mneni a 'ka -Lagɔɔ 'cε -we mia yida kwεε 'tlaa?

8 A -sloɔ amiaa lenɔgbɔnya 'wɔ sazɔnu sa nu, a ka amiaa dli 'bhiti.

9 A 'na gbalɔ amiaa 'dε dli zɔ -nɔε: <Nu, Ablaamu mi -amiaa dɔkɔɔpa nyaa 'gbɔ -a ka gbɔwɔbhɔ.> Nu, in nεε aɔn -yla, -Lagɔ mneni ɔ 'ka tɔkpanya ni, Ablaamu 'yua -zeli.

10 -Lagɔɔ 'nεnɔ gbee 'yli -dɔ sunyaa bhɔ -yɔ la pepe. Su weεε -we'e 'paa 'bhue -zɔnɔnya ni, -dia ɔ yia we, ɔ 'ka we -kosu 'wɔ viteli.

11 'Nyu nya -ami na batizea aɔn, 'in wa 'ka we 'jiyibheli nu, a ka amiaa dli 'bhiti. Nu, nyime -ɔ yia 'mi 'bi yia, mɔ yia aɔn batizea Zuzu 'Pupa -yɔ -kosu

nya. Ɔ 'tite -zi na -nu, in 'ni we 'klo -ka in 'ka ɔ -sakwla 'wɔbhu.

¹² Ɔ ka ɔ butɛ kwɛɛ, ɔ 'ka ɔ 'mnɔ 'wɔpu, ɔ 'ka we 'ya -yɔ we vavi -yɔsɔsali. 'In ɔ 'ka we 'ya -zɔnɔnya -gbagbu 'wɔ slu, 'bhie, ɔ 'ka we vavinya -kosu we'e nyumoa 'wɔ viteli.»

Zaan batizea -Zezu 'nyu nya

(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22; Zn 1.29-34)

¹³ -Zezu 'bhɔa Galilee -dɔdɔ -gɔ, 'in ɔ yia Zudeɛn nyu -yɔ mnɔ. Ɔ nɔnya -mɔ, 'in ɔ yia Zaan kwesi bɛ, -mɔɔ 'ka ɔ batizee 'nyu nyaa 'gbɔ.

¹⁴ Zaan 'ni we ηwnu, ɔ nɛɛ: «-Innya, we 'ni 'sa -mɔ. -Mɔ 'ka 'yaa 'mɔ batizee 'nyu nya, 'in -in yia yi, in 'ka -mɔ 'nyu nya batizee yi?»

¹⁵ -Zezu nɛɛ: «Nu, we mɔ -Lagɔ 'yu tikluu 'gbɔ, -a nu we lɛ.»

-Bha Zaan ηwnua we -yɔ, 'in ɔ yia we lɛnu.

¹⁶ Zaan batizea -Zezu 'nyu nya, -Zezu mɔ 'nyu lu 'tlada, 'in ɔ yia -Lagɔɔ 'gbe -yɔyi ηwe -kalɔda. 'In ɔ yia -Lagɔɔ Zuzu, -ɔ 'wɔba -kpakɔn, -yɔyi kwɔlɔda, 'in -mɔɔ yia ɔ -gɔ lasibhli.

¹⁷ 'In wa yia wɛli yabhlo, -we 'bhɔa -Lagɔɔ -gbɛ 'nu, we nɛɛ: «Na 'Yu ɔ -mia, in -kalɔ ɔ zɛ, 'mɔ in 'nyɛa na dlɔ weee yoo.»

4

**Kuzu ylaa -Zezu la*

(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)

¹ Tɔɔn, 'in -Lagɔɔ Zuzu yia -Zezu da bɛblɛɛ kwa, *'Kuzu 'ka ɔ laylaa 'gbɔ.

² Ɔ mia -mɔ da bɛblɛɛ, ɔ li -mɔ zli glɔ 'sɔ, sabɔ glɔ 'sɔ, -zugba ɔ ti lililu, 'in ηwɔ yia ɔ -yɔkpa.

3 *Laylanyo bea o kwesi, 'in we nee o -ylaε: «-In -ka -Lagoo 'Yu nya -mi 'piεin, -in gba tukpanya ni -yla nu, we -ze 'floo.»

4 'In o nee: «We mi celida *-Lagosebhe 'wυe:
 <We 'ni lililu -bhlogboo -gv nyimεε 'yliyogagie tili,
     nu,
     weli -we -Lagoo gbaa,
     'in we nye 'yaa o 'yliyogagie.> »

5 Toun, 'in 'Kuzu yia o -mawlo -gbe -Zeluzalemυ 'wυkwa. We dia o *-Lagobudu 'kadυ 'wlu la,

6 'in we nee: «-In -ka -Lagoo 'Yu nya -mi 'piεin, -blu 'wυ -in 'ka lasibhli, nu, we mi celida -Lagosebhe 'wυe:

<-Lagoo yia o 'anzinya tiea -na 'gbυ,
     'in we 'ka we sanya -mi zo laslolo,
     -na bhυ yi tukpa gozoo 'gbυ.> »

7 'In o nee: «We mi 'ya celida -Lagosebhe 'wυ:
 <Nu, Jejitape, -o -wa -na -Lagoo,
     a 'na ylahi o la -ni.> »

8 -Bha 'Kuzu kwa 'yaa o 'wupa -gagoo 'kadυ 'wlu. 'In we yia dυdυυ 'ηnumni -da weee -yo we 'ηnumni -yo we 'tite o 'kluslolu.

9 'In we nee: «-In -ka 'mi 'yu 'kukolu 'sibhli, 'in -in -ka 'mi bubo, nu, -we weee mia da, 'in na nyea -mi we.»

10 'In o nee we -ylaε: «Be lo, 'Kuzu! We mi celida -Lagosebhe 'wυe:

<-In bubo Jejitape, -o -wa -na -Lagoo,
     'in -in nu o 'debhlogboo -yla lubho.> »

11 'Kuzu 'bhυa o kwesi toun, 'in 'anzinya yia o 'wυsa.

*-Zezu dia o lubho gwe Galilee
 (Mk 1.14-15; Lk 4.14-15)*

12 -Muu 'biḡu, -Zezu 'nuā nu, wa ka Zaan -kaslu 'wupa, 'in ɔ yia Galilee mni.

13 Ɔ 'ni Nazaretu -tu, Kapernaumu ɔ -dia la. Nu, Kapernaumugbe mia Galilenyu kwesi, -we mia -mɔ Zabulon -yɔ Nefhtalii -dudu -gu.

14 'Mu ɔ nua ɛ, 'in -we -Lagɔgbuu -falpanyɔ Ezaii gbaa, we 'ka gbuzɔnu -zɛ, ɔ nɛɛ:

15 «Zabulon -yɔ Nefhtali -nyima,
nyima -wa mi 'nyuu -yɔ 'ylooghu,
-mɔ Zudeen nyuu kakpe yabhlo lu,
Galilee da 'lakpanya mi!

16 Nyima -wa mia nikpise 'wu, zli wa yia 'yia!
-Wa mia tlitlee zuzu 'wu, zli yia wa -gbɛ 'tlaa.»

17 -Bha -bhlokpade, 'in ɔ yia -Lagɔgbu gbagbie bhli, ɔ nɛɛ: «A 'bhiti amiaa dli, nu, -Lagɔɔ nyimaa 'wlulapilie ka cipa.»

*-Zezu laa ɔ 'binanya -mnva
(Mk 1.16-20; Lk 5.1-11)*

18 'Yli yabhlo nya, -Zezu mi Galilenyu kwesi nɔda, 'in ɔ yia bhelia 'sɔ -yɔyi, 'Simɔɔ (-mɔɔ -banɔ -wa Piel), we -yɔ ɔ bheli Andlee. Wa mi wa 'sowli 'nyu lu vitelida, nu, zibhibhanya wa -mia.

19 Ɔ nɛɛ wa -yla: «A yi 'mi 'bi, sa a kpaa zibhi, in 'ka 'sa aɔn nyimaa 'ylibilanɔnɔnya -zeli, 'in a 'ka 'mi wa 'bi -la.»

20 Tɔɔn, wa tia -bha wa 'sowli, 'in wa yia ɔ 'bi mni.

21 Ɔ bea 'yu -sɛ, 'in ɔ yia *'Zake -yɔ ɔ bheli *Zaan 'yi, nu, Zebedee 'yua -wa. Wa -yɔ wa dide mi wa 'sowli mnazida -mɔ 'glu 'wu, 'in -Zezu yia wa la,

22 'in wa yia wa dide -yɔ ɔ 'glu -bha ti, 'in wa yia -Zezu 'bi mni.

23 We bhla -Zezu 'plilia Galilee -dudu weee -gu, -zugba o slolua nyima gbu *-Lagobudunya zo, 'in o gbaa *-Lagoo nyimaa 'wlulapile -zonoo gbu, gu weee -yo siaste weee, -we mia nyima -yo jipejipe nya.

24 -Bha wa 'nva -Zezuu 'di Sili -dudu weee -gu. Nu, -wa mia siada weee, -wa kaa gu -yo klaa, -wa ka ku glopoa klaa, -wa zuzu 'nyuu mia 'wo klaa, -wa kaa neun gu -yo klaa, we -yo zolaslonya, 'ma wa -laa -Zezu, 'in o yia wa jipe.

25 'In nyimaa -zlo yia -Zezu 'bi yi. Tolva 'bhva Galilee, tolva 'bhva 'Gbe Kugbua -dudu -gu, tolva 'bhva -Zeluzalem, tolva 'bhva Zudee -dudu -yo Zudeen kakpe yabhlo -gu.

5

-Zezu -slolua nyima gbu (Lk 6.20-23)

1 Da -Zezu 'yia nyimaa -zlo -yo, o -gblaa -gogo yabhlo 'wlu, 'in o yia -mo ladi. O 'binonya gbelia o,

2 'in o yia wa slolue bhli, o nee:

3 «Nyima -wa'a laa wa 'de nyima -Lago 'yu,
'wototue -dloo mi wa -no nya,
-we ka gbu -wa, -Lago pli wa 'wlu la.

4 -Wa mia wida,
'wototue -dloo mi wa -no nya,
-we ka gbu -wa, -Lago yia wa 'kuayli 'paa.

5 Nyima -wa mia sa bhe,
'wototue -dloo mi wa -no nya,
-we ka gbu -wa, ma yia dudu 'wobhua 'bi -liliee saa.

6 Nyima -wa nyima tiklu -zeze to mia 'bhada nwo 'bhisa,

'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mɪ wa -nɔ nya,
-we ka gbɔ -wa, lɔa wa yia.

⁷ Nyɪma -wa yɪlɪa wa -lima nyazɪ,
'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mɪ wa -nɔ nya,
-we ka gbɔ -wa, -Lagɔ yia wa nyazɪ 'yɪlɪa.

⁸ Nyɪma -wa ka dlɪ mɪa tɪklɪ,
'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mɪ wa -nɔ nya,
-we ka gbɔ -wa, -Lagɔ wa yia 'yɪa.

⁹ Nyɪma -wa bibɛlɪa nyɪma -yɔ,
'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mɪ wa -nɔ nya,
-we ka gbɔ -wa, -Lagɔ yia wa laa ɔ 'yua.

¹⁰ Nyɪma -wa wa palɪa 'klɪyɛ 'wɔ,
wa mɪ nyɪma tɪklɪ nyaa 'gbɔ,
'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mɪ wa -nɔ nya,
-we ka gbɔ -wa, -Lagɔ pɪlɪ wa 'wlu la.

¹¹ «Nɪ, wa -ka amɪaa 'ɲɪ -nyumɔ, wa -ka aɪn
'klɪyɛ 'wɔpali, wa -ka aɪn yoyo gbɔ -gɔ la zɔlɔ na
'gbɔ, 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mɪ amɪaa -nɔ nya.

¹² A li 'mɔna sa duun, -we ka gbɔ -wa, -tnɔɔ 'kadɪ
a yia 'yɪa -Lagɔɔ -gbe. Nɪ, 'sa -bhlokpade wa 'palɪa
-Lagɔgbɔɔ -falɔpanya, -wa -galɪa aɪn 'yu, 'klɪyɛ 'wɔ.

*-Zezu nɛɛ ɔ 'bɪnɔnya mɪ zɪlɪ -yɔ gumu 'bhisa
(Mk 4.21, 9.50; Lk 8.16, 14.34-35)*

¹³ «Nɪ, amɪa, dɔdɔgɔ -nyɪmaa gumu 'bhisa a mɪa.
Nɪ, gumu -ka 'nɔɲwe 'bhɔ, sa wa 'ka we namanɪa?
We 'nɪ 'maslɛɛn -lu yabhlogbɔɔ 'wɔkɔ. Nɪ, 'pipee
wa vitelia we, 'in nyɪma nɔa we -gɔ.

¹⁴ «Nɪ, amɪa, dɔdɔgɔ -nyɪmaa zɪlɪ 'bhisa a mɪa.
'Gbe wa zɔa -gɔgɔ 'wlu, wa 'nɪ mneni wa 'ka we
zize.

15 'In wa -yɔ 'napɛ -ka yi, wa'a dɪ we -solu zɔ la. Yali wa dia we la, 'in we yia nyɪma weee -gɔ la, we 'nɪ mɔɔ?

16 'Sa -bhlokpade, amɪaa zɪ 'kaa nyɪma 'yu li, 'in wa 'ka amɪaa lɛnɔgbɔ -zɔnɔ -yɔyi, 'in wa 'ka amɪaa Dide -ɔ mɪa yalu 'ɲnɪ -mnɪnɪ.

-Zezu -yɔ -Lagɔɔ tite

17 «A 'na pɔpali dɪ zɔ la -nɪ, nɪ, *Moizu tite -yɔ -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyaa wɛli in yia lasaa -nɪ. In 'nɪ we lasasɛe 'gbɔ yi. Yi in yia, 'in we 'ka gbuzɔnɔ -zɛ.

18 «In nɛɛ aɪn -yla gbuzɔnɔ sa nɪ, dɔdɔ -yɔ yali 'nɪ -slɔ labhɔ, -Lagɔɔ titee cɛlɪlu 'ya 'kienyi -lɛ 'na 'ka labhɔ, 'in dɔdɔ 'kaa bhɪa.

19 We 'dɛɛ 'gbɔ, nyɪmɛ -ɔ mɪa 'kienyi -lɛ, -wa -Lagɔ pɪla 'wlu la glaa, mɔ -wa nyɪmɛ -ɔ'ɔ zɔa -Lagɔɔ tite 'kienyi -lɛ 'nɔɲwɛ, 'in ɔ slɔlua ɔ -lima sa wa'a zɔa we 'nɔɲwɛ. Nɪ, -ɔ slɔlua ɔ -lima -Lagɔɔ tite 'nɔɲwɛzɔzɔɛ, mɔ -wa kpasa, nyɪma -wa -Lagɔ pɪla 'wlu la glaa.

20 In nɛɛ aɪn -yla: a zɔ -Lagɔɔ tite 'nɔɲwɛ. A -zi -Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Falizɪnyɪma, we 'nɪ -mɔɔɔ, nyɪma -wa -Lagɔ pɪla 'wlu la, a 'na 'ka wa glaa -mɪ.

A -yɔ amɪaa bhelia suslolu 'wɔ

21 «A ka 'nɔ nɪ, wa nɛɛ amɪaa dukpasɪ -ylɛ: «A 'na 'bhali nyɪmɛ -nɪ. Nɪ, -ɔ ka ɔ bheli 'bha, gbɔwɔbhunya 'yu wa yia ɔ kwaa.»

22 Nɪ, in nɛɛ aɪn -ylɛ: -ɔ -ka ɔ bheli -yɔ 'cɛpali, gbɔwɔbhunya 'yu wa kwaa ɔ. -ɔ -ka gba ɔ bheli -yla, -mɔɔ mɪ nyɪmɛ -kpɔa nya, nyɪma kpasɪ 'yu wa kwaa ɔ, 'in wa bhua ɔ -yɔgbɔ 'wɔ. -ɔ -ka ɔ bheli -yla gba: «Nyɔgɔgɔ», ɔ ka we 'klɔ wa 'ka ɔ -kosu -we'e nyɪmoa 'wɔ kwa.

23 We -ka nu, -na wlawlalu -in mi -Lagɔ kwada 'slakagɔsalilu 'yu, 'in -in yi ligbe nu, -in -yɔ -na bheli 'sɔ ka gbɔ,

24 -in ti -bha wee wlawlalu 'slakagɔsalilu 'yu, -in mni, -in -yɔ -na bheli 'ka gbɔ -bhia, 'bhie, -in 'ka wee wlawlalu -Lagɔ -la.

25 «Nu, nyimɛ -ka -mi gbɔ 'wluladɪ, 'in -in -yɔ ɔ 'sɔ 'ka gbɔwɔbhunya 'yu mɔda -mi, -in -yɔ ɔ 'sɔ -bhia gbɔ slɔ, da a mia -slɔ 'yloogblɔ. Nu, we 'ni -mɔɔ, 'in ɔ kwaa -mi gbɔwɔbhunya 'yu, 'in gbɔwɔbhunya nyɛa -mi 'slɔja yoo, 'in wa paa -mi -kaslɔ 'wɔ.

26 In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sa: -in 'ni -slɔ ɔ tama 'wɔbhlolu -nɔ wla, -in 'na 'ka -mɔ 'tla.

-In -yɔ nyimɛ -putuu 'ɣwnɔ 'na -dɪlɪ -budu 'wɔ -ni

27 «A ka 'nɔ nu, wa nɛɛ: <-In -yɔ 'ɣwnɔ -putu 'na -dɪlɪ -budu 'wɔ -ni.*

28 Nu, -ami, in nɛɛ aɪn -yla: nyimɛ -ka ɔ -libheyii 'ɣwnɔ yla, 'in ɔ -budu 'wɔdɪ tɔ -ka ɔ 'bha, ɔ -yɔ ɔ ka -budu 'wɔdɪ ɔ dɪ zɔ.

29 «We -ka nu, -na lilikwɛ -yliya kwa -mi gbɔnyuu lɔ, -sa -bha we, viteli we 'pɪpɪ. We nanɪ 'yli -in 'ka -na kuu kibhe mɔnɔ, we -zi wa 'ka -na ku weee viteli -kosu -we'e nyumoa 'wɔ.

30 We -ka nu, -na lilikwɛ -sɔ kwa -mi gbɔnyuu lɔ, dɪ -bha we, viteli we 'pɪpɪ. We nanɪ 'yli -in 'ka -na 'lali yabhlo mɔnɔ, we -zi -in 'ka -kosu -we'e nyumoa 'wɔpla -na -kpabhie nya.

A 'na -salɪ 'ɣwnɔ 'kwnɛ -ni
(Mt 9.9; Mk 10.11-12; Lk 6.18)

* 5:27 Gɛkɪwɛlɪ 'wɔ, we ji -wa nu, -wa kɔkwalia, wa -yɔ nyima -putu 'na -dɪlɪ -budu 'wɔ -ni.

31 «Wa nεε 'ya aun -ylaε: <Nyime -o -ka o 'ηwno 'kwne -sa, o 'nye o 'kwne -sa -sebhε yoo.>

32 'In -ami, in nεε aun -ylaε: nyime 'ni mneni o 'ka o 'ηwno 'kwne -sa, 'mu we 'ni o mōtni kwε -kakiε 'wōbhυ. Nu, nyime -ka o 'ηwno 'kwne -sa, o gbonyuu lυ -sulue -wa, -we ka gbυ -wa, nυkpasu -putu o yia kwaa. 'In nyime -mōmō -ka 'kwne -sa ηwno kwa, gbonyuu o nυa lε.

A 'na bili -ni

33 «A ka 'nu nu, wa nεε amiaa dυkpasu -ylaε: <In 'na bili yoyo sa -ni. -We -in bia -Lago 'yu, -in nu we lε.>

34 Nu, -ami, in nεε aun -ylaε: a 'na bili 'mnumnu -ni. A 'na bili yali -ni, nu, mu -wa -Lago o 'ηnumnikpe.

35 A 'na bili dυdυ -ni, mu -gυ o dia bhυ la. A 'na bili -Zeluzalemυ -ni, nu, mu -wa -Lago nyima weε 'wlulapilinyo o gbe.

36 -In 'na bili -na 'wlu -ni, nu, -in 'ni mneni -in 'ka -na 'wluo nyi -bhlogbo o 'bhiti, we 'ka 'pupa -zε, we 'ka 'ylukpa -zε.

37 We -ka <un>, a gba <un>, we -ka <innya>, a gba <innya>. -We -na yia we 'bigυ zva, gbonyuuu dideε -gbe we bhva.

A 'na nυnυ gbυυ 'lεεji lε -ni

(Lk 6.29-30)

38 «A ka 'nu nu, wa nεε: <'Ylii 'lεεji -wa yli, 'in glaa 'lεεji -wa glaa.>

39 Nu, -ami nεε aun -yla: -o nυa -mi -yla gbυ lε, -in 'na nυnυ we 'lεεji lε -ni. Nu, nyime -ka -na lilikwε -yukwli 'kpa 'wōsōbha, -in 'bhiti we -gυdυ, o 'ka -bha yabhlo 'pa.

⁴⁰ Nyimε -ka -mɪ gbɔwɔbhunya 'yu kwa, ɔ 'ka -na -bana 'wɔbhɔ, 'nyε ɔ 'yoo, ɔ 'ka -na -gɔslunaa 'wɔbhɔ.

⁴¹ -Laide -ka -mɪ 'gba 'wludɪ -in 'ka kilo -bhlo lɛnɔ, -in nɔ kilo 'sɔ lɛ.

⁴² Nyimε -ka -mɪ -lu -zlali, 'nyε we ɔ. Nyimε -ka -na -lu -bhoa yi, -in 'na palɪ ɔ -blɪvɔ -nɪ.

*A -kali amɪaa tɔnyɪmaa zε
(Lk 6.27-28,32-36)*

⁴³ «A ka 'nɔ nɪ: <-In -kali -na -libheyii zε, 'in -na tɔnyimε mɪa, -in 'ka -mɔɔ 'wɔnyε.>

⁴⁴ Nɪ, -amɪ, in nɛɛ aɪn -yla: a -kali amɪaa tɔnyɪmaa zε, 'in -wa palɪ aɪn 'kɪyɪe 'wɔ, a bhuhhoe -Lagɔ wa 'ɲɪ nɪ.

⁴⁵ 'Bhie, a 'ka amɪaa Dide, -ɔ mɪa yalɪ 'yua -zε. Nɪ, -Lagɔ sɔlɔ ɔ 'yɔ 'wɔ nyɪma -zɔnɔ -yɔ nyɪma 'nyii -gɔ, 'in -wa nɔa gbɔzɔnɔ lɛ, we -yɔ -wa nɔa gbɔnyuu lɛ, 'in ɔ lɔalɪ wa -gɔ 'nyu.

⁴⁶ «-Wa -kalia amɪaa zε, we -ka -maa -bhloo 'dɛɛ zε a -kali, a 'nɪ -lu yabhlogbɔɔ 'klɔ -ka -Lagɔ 'yu. Nɪ, *nɪsɔn -gwɛzɪsanyaa 'dɛbhie -gbolu, 'sa -bhlokpade wa nɔa.

⁴⁷ A -ka amɪaa bheliaa 'dɛkpɔa fɔsa nɪ, gbɔ 'kadɔ a nɔa -bha lɛ yɪ? Nɪ, -wa 'nɪa -Lagɔ -yi, 'sa -bhlokpade wa nɔa, we 'nɪ mɔvɔ?

⁴⁸ We 'dɛɛ 'gbɔ, amɪa, a -mɪ tɪkɪlɪ sa amɪaa Dide -ɔ mɪa yalɪ mɪa tɪkɪlɪ 'bhisa.

6

Sa -a 'kaa bobabhanya 'nyε

¹ «A zɔ amɪaa 'dɛ 'yɪyɔ, a 'na nɔnɔ amɪaa -Lagɔgbɔ lɛ -zejila 'wɔ, nyɪma 'ka aɪn 'yɪlaa 'gbɔ -nɪ. A -ka 'sa we nɔ, a 'na 'ka -tnɔvɔ 'yɪ amɪaa Dide -ɔ mɪa yalɪ kwɛɛ.

² «-In -ka 'gwεzi bobabhanya 'nyε, -in 'na bhlu we legle nya -ni. Nu, 'sa weli 'so -nyuma nva -mε -Lagobudunya zε, we -yε 'yloogblε, wa 'ka wa 'ηni -zεnυ gbaa 'gbυ. In nεε aın -yla gbυzεnυ saε: wa ka wa -tnυυ 'yi 'gamυ.

³ Nu, -mı, -in -ka -na 'gwεzi bobabhanya 'nyε -na lilisε nya, -na kεpεsε 'na yibheli we 'ji -ni.

⁴ Sa -in wlaa -lu zizada, -na Dide -Lagε, -ε yia we -yε, mε kwεε -na yia -na -tnυυ 'yia.

Sa -a 'kaa -Lagε bhubhoe (Lk 11.2-4)

⁵ «A -ka -Lagε bhubhoeda -mı, a 'na nυnυ weli 'so -nyuma 'bhisa -ni. Nu, wamıa, wa 'yibha wa 'ka 'yiligbe, 'in wa 'ka -Lagε bhubhoe -Lagobudunya zε -yε 'yoo 'wυgbelida. 'Mυ wa nva le, 'in nyuma weee 'ka wa -yεyi. In nεε aın -yla gbυzεnυ saε: wa ka wa -tnυυ 'yi 'gamυ.

⁶ Nu, -mı, -in -ka -Lagε bhubhoea yi, -in pla -na -budu zε, -in kla we, 'in -in bhubhoe -na Dide da wa'a 'yia -mı -yε. -In -ka 'sa nυ, -na Dide -ε yia -mı -yε zizada, mε yia -na -tnυυ wlaa.

⁷ «A -ka -Lagε bhubhoeda -mı, a 'na mnani ηwe la -ni, nεε -wa 'nıa -Lagε -yi. We mı wamıaa dlı zε nu, wa gbagbaweli duun 'gbυ -Lagε pulva wa yukwli.

⁸ A 'na nυnυ wa 'bhisa -ni. Nu, a 'nı -slε ε -lu -zlalı, ε -yi amıaa -yεkpagbυ.

⁹ «Sa a 'kaa -Lagε bhubhoe mυ nı:
«-Amıaa Dide -ε mı yalı,

wa zυ -bha -na -mεwlb ηni.

¹⁰ -Na nyımaa 'wlulapıle yi.

Nyıma nυ -na dımagbυ le dεdε -gυ,
sa we mıa yalı 'bhisa.

11 'Nyε -zεεn nuv lililu -ain.

12 -Wa nuv -ain gbonyuu 'wluo,
sa -a tia wa -yɔgbv 'wv,
-in ti 'sa -amɪaa -yɔgbv 'wv.

13 -In 'na kwali -ain laylagbv lv -ni.
-In -sa -ain gbonyuuu dide kwεε.⟩

[Nu, nyɪmaa 'wlulapɪɪe klaa,
'tɪtɛ klaa, we -yɔ 'ɲnimnɪe,
we -mɪ -na -nv nya, bhla weee nya.

*-Amɛni.]

14 Nu, amɪaa -lima -wa nuv ain -yla gbonyuu ε, a -
ka we 'wvɪ, amɪaa Dide -ɔ mɪa yali, 'in ɔ tia amɪaa
-yɔgbv 'wv.

15 'In a 'nɪ wa -yɔgbv 'wvɪ ni, amɪaa Dide -ɔ mɪa yali,
ɔ 'na 'ka amɪaa -yɔgbv 'wvɪ.

Sa a 'kaa 'sun pla

16 «A -ka 'sun 'wv -mɪ, a 'na 'sulu 'klv wɛɪ 'sɔ -
cian 'bhisa -ni. 'In wa nuv wa 'klv 'fuakaa, 'in nyɪma
weee 'ka we 'jiyibheli nu, wa mɪ 'sun 'wv. In nεε ain
-yla gbvzɔnv saε: wa ka wa -tnv 'yɪ 'gamv.

17 Nu, -mɪ, -in -ka 'sun 'wv -mɪ, budo 'klv -yɔ, 'fla
-na 'nyi,

18 nyɪma yi we 'jiyibheli nu, -in mɪ 'sun 'wv. -
Na Dide, -ɔ wa'a 'yɪa -yɔ, -mɔ -bhlogbɔɔ yia we
'jiyibhelia. -We -in nuv zizeda ε, -na Dide, -ɔ yɪa we
-yɔ, mɔ yia -na -tnv wlaa.

'Nyimnɪlu -zɔnv (Lk 12.33-34)

19 «'Nyimnɪlu -we mɪa dɔdv -gv, da 'glɪ -yɔ ɲwɔnv
nyumɔa we, 'in 'wienya wlaa -budu, 'in wa ylia we,
a 'na dɪɪ we -zlo dɔdv -gv -ni.

20 Nu, a dli 'ηnumndu -Lagɔɔ -gbɛ la, da 'gli -yɔ ηwɔnɔ 'na 'kaa we -nyumɔ, 'in 'wienya 'na 'kaa we yli.

21 Nu, mɔ -na 'ηnumndi mia, -mɔ -na dli mia.

*'Yli -wa kuu 'napɛ
(Lk 11.34-36)*

22 «'Yli mi kuu 'napɛ nya. -Na 'yli -ka -yalɪ, -na ku weee mi zli 'wɔ.

23 Nu, -na 'yli -ka gu -yɔ -ka, -na ku weee mi nikpise 'wɔ. -We mia -na zli nya, we -ka nikpise 'bhisa -mi, -zugba nikpise -dlugba -wa.

*'Gwɛzi -yɔ -Lagɔ, a -sa -bha
(Lk 16.13)*

24 «Nyime 'ni mnɛni ɔ 'ka -ɔian 'sɔ -yla lubho nɔ. We -ka 'sa -mi, 'yabhlo ɔ yia 'wɔnyɛa, 'in ɔ 'ka 'yabhloo zɛkali. 'Yabhlo -yɔ ɔ yia lanɛa, 'in 'yabhlo 'ka ɔ dɔdɔnyumanɪ. A 'ni mnɛni a 'ka -Lagɔ -yɔ 'gwɛzi -yla lubho nɔ dabɔɔ.

*A 'na lɔlv dli -ni
(Lk 12.22-31)*

25 «We 'dɛɛ 'gbɔ, in nɛɛ an -yla: a 'na lɔlv dli amiaa 'yliyɔgagie -yɔ amiaa kuu 'gbɔ -ni. A 'na gbal amiaa dli zɔ -niɛ: <Lɛɛ -lu -a 'ka lia? Lɛɛ -lu -a 'ka 'maa? -A yi 'naa 'yi -a 'ka 'wɔplaa?> Nu, amiaa 'yliyɔgagie -zi lililu, 'in amiaa ku -zi 'naa, we 'ni mɔɔ?

26 Nu, zia mia, we'e 'pa 'mnɔ, we'e -dɪ we, 'in we'e bɔbɔ we -zlo -gbagbɔ 'wɔ. Nu, amiaa Dide -ɔ mia yali, mɔ nyɛa we lililu. Nu, amia, a 'yli a -zi 'zia, we 'ni mɔɔ?

27 Nyime yabhlogbɔɔ 'ni mnɛni ɔ 'ka ɔ 'yliyɔgagiee 'yli -gu palɪ ɔ dlɔlɔɛ nya.

28 LEE -lu ka 'gbu a lu dli 'naa 'gbua? -Fliisuu -bu mia, a di we dli 'wu nu, we'e nu lubho, 'in we'e lua 'naa.

29 Nu, in nee ain -yla: *Salomoo 'de 'hnumnie 'kadu 'wu, o 'ni 'ylinano -bana -bhlogbo 'yi suu -buinya nu 'yabhlo 'bhisa.

30 Su -we mia -zeen kpa, 'in wa 'kaa -kosu 'wu viteli cizi, we -ka nu, -Lago ka we -bana -zono 'nye, -zugba -bana o yia ain 'nye, dli 'kienyi -zonya!

31 A 'na 'yibhali amiaa 'de la dli -lobe nya -ni: <LEE -lu -a 'ka lia? LEE -lu -a 'ka 'maa? -A yi -bana 'yi -a 'ka 'wopla -bhaa?>

32 -Lu weee mia da, -wa talia we da, 'yili weee nya, nyima -wa 'nia -Lago -yi, ma -wa. Amiaa Dide o mia yali, o -yi we 'ji nu, -we mia de, mu -wa amiaa -yokpagbu.

33 Tada, a 'tide -Lago 'yi, o 'ka ain 'wlulapili, 'in a 'ka gbu tikli enu. We 'bigu, -Lago 'ka ain -lu weee -mini 'nye.

34 Nu, a 'na lolo dli cizi gbuu 'gbu -ni. Nu, cizi 'bhie, a 'ka cizi nuu gbu 'wopla. Nu, -zeen nuu siasie mia, we -tu 'sa, a 'na pali we 'yili -putuu -nu -gu -ni.»

7

A 'na 'bhulu nyimaa -yogbu 'wu -ni (Lk 6.37-38,41-42)

1 «A 'na 'bhulu nyimaa -yogbu 'wu -ni, -Lago yi amiaa -yogbu 'wobhu.

2 Nu, sa a bhua nyimaa -yogbu 'wu, 'sa -Lago yia amiaa -yogbu 'wobhua. -We a bhua 'wu, 'in a yibhoba nyima, 'mu -Lago yia 'wobhua o 'ka ain yibhobo.

³ «BυEE gɔ -lɛ mia -na bhelii 'yliya 'wυ, 'mυ -na yia -yɔ, 'in su -kibhe 'kadυ -we mia -na 'yliya 'wυ, -i'in 'yi we -yɔ. LEE -lu ka 'gbυa?

⁴ Su -kibhe 'kadυ mι -na 'yliya 'wυ, 'in -in nEE -na bheli -yla: «Njwnu, in 'ka -mι bυEE gɔ 'yliya 'wυsaa?» We 'ni 'ylinanι. We 'ni mυυ?

⁵ Welι 'sɔ -nyimɛ, -in -sa -slɔ -na 'dɛ su -kibhe 'kadυ 'yliya 'wυ, -in 'ka layι 'bhie, -in 'ka bυEE gɔ -na bhelii 'yliya 'wυsa.

⁶ «A 'na 'nyenι -Lagɔɔ -lu gwι yoo -ni, we 'ni -mυυ, 'in we bhitia la, 'in we mua ain. A 'na viteli amiaa -can gbυa -bobo zɔ -ni, we 'ni -mυυ, 'in we nɔa we -gυ.

*A bhubhoe amiaa Dide -ɔ mia yali
(Lk 11.9-13)*

⁷ «A -zla -lu, 'in wa 'ka we ain 'nyɛ. A -talι -luu da, 'in a 'ka we 'yi. A bhli -budu, 'in wa 'ka -bha -kali ain -yla.

⁸ Nu, -ɔ zlaa -lu, 'mɔ wa nyɛa we. -ɔ talia -luu da, mɔ yia we. -ɔ bhlia -budu, mɔ -yla wa kalia -bha.

⁹ Amiaa 'yu -ka ain 'floo -zlali, a mneni a 'ka ɔ tukpa 'nyɛɛ?

¹⁰ 'In ɔ -ka ain zibhi -zlali, a mneni a 'ka ɔ tibhɛ 'nyɛɛ? -Innya, we 'ni sa -mι.

¹¹ Nu, amia -mama -wa nyuma 'nyii, a -yi amiaa 'yua -li -zɔnυ 'nyɛ sa. We -ka 'sa -mι, a -mι we -gυ nu, amiaa Dide -ɔ mia yali, -wa -ka ɔ -lu -zlali, -lu -zɔnυ ɔ yia wa 'nyɛa.

¹² «-We a 'yibhaa nyuma nυ ain -yla lɛ, amia nυ 'ya we wa -yla lɛ. Mυ -wa Moizu tite -yɔ -Lagɔgbυυ -falɩpanyaa 'sebheɛ ji.

'Yoo 'sə
(Lk 13.24)

¹³ «A plali klolo ηwεε poo 'wυ. 'Yoo -we kwaa nyime tilitie 'wυ, we gbυ 'ni -yɔ -kali, 'in we klolo ηwεε 'yilia 'wυ la. 'In -wa bhlia wee 'yoo, wa -zu 'wυ.

¹⁴ Nu, 'yoo -we kwaa nyime 'yliyɔgagie 'wυ, we gbυ -kali -yɔ. 'In we ηwεε mia poo. -Wa yia we -yɔ, wa 'ni 'wυzu.

Suu 'bhue -yɔ wa yibhelia we
(Lk 6.43-44)

¹⁵ «Nyima -wa laa wa 'de -Lagɔgbυυ -falipanya, a zu amiaa 'de 'yliyɔ wa gbεgbεin. Wa -ka yi, wa mi sa -dlɔɔ bhlabhle 'bhisa, 'in wa nukple mia, -mɔ 'wlu -fliigwi -we mia vla 'wυ.

¹⁶ Wa lenυgbυ -yɔ a yia wa yibhelia. Wa'a -sa *-dlɔya 'mnεwia 'wlu, 'in wa'a -sa magloo -kɔji 'wlu.

¹⁷ Nu, su -zɔnυ weee mia, 'bhue -zɔnυ we paa, 'in su 'nyuu mia, 'bhue 'nyuu we paa.

¹⁸ Su -zɔnυ mia, we 'ni mneni we 'ka 'bhue 'nyuu 'pa. 'In su 'nyuu mia, we 'ni mneni we 'ka 'bhue -zɔnυ 'pa.

¹⁹ Su weee nyidi, -we 'ni 'bhue -zɔnυ 'pa, -di wa -dia we, 'in wa vitelia we -kosu 'wυ.

²⁰ 'Sa a yia waa yocian yibhelia wa lenυgbυ 'wυ.

-Zezuu nyima -zɔnυ
(Lk 13.25-27)

²¹ «-Wa gbaa da: «Na -Kanyɔ, na -Kanyɔ», we 'ni wa 'de weee -Lagɔ yi 'sa 'wlulapilia. Nu, -wa nua ɔ dɔmagbυ le, ma 'wlu ɔ yia lapilia.

²² Zli -Lagɔ yia nyimaa -yɔgbυ 'wυbhua, -bha nyima duun yia 'mi -yla gbaae: «-Amiaa -Kanyɔ! -Amiaa -Kanyɔ! Nu, -a ka -Lagɔgbυ gba -na 'ηni nya,

-a ka zuzu 'nyii vu -na 'ηni nya, 'in -a ka gwεdigbu
 λεnu -na 'ηni nya, we 'ni muv?>

²³ Τῶν, -bha na yia wa -yla gbaa -zejila 'wυε: <In
 'ni an -yi 'mnumnu. Nyima 'nyii, a be lυ!>

*-Budu 'sῶῶ gbυυ nine
 (Lk 6.47-49)*

²⁴ «Ni, -we weee in gbaa dε ni, -ῶ -ka we yukwli
 puḽ, 'in ῶ 'ka we -gυgbυ λεnu, ῶ 'wḽ gbυyilonyῶ -ῶ
 'subha ῶ -budu tukpa -gυ.

²⁵ Da 'nyu lba, 'nyu yea -bha, -pυπε 'kadυ 'plia, wee
 -budu 'ni bhli. -We ka gbυ -wa, wa ka we 'subha
 tukpa -gυ.

²⁶ Ni, nyυμε -ῶ 'nυa na wεli, 'in ῶ 'nia we -gυgbυ
 λεnu, ῶ 'wḽ nyῶgυgυ, -ῶ 'subhaa ῶ -budu -buσε -gυ.

²⁷ Da 'nyu lba, we yea -bha, 'in -pυπε 'kadυ 'plia,
 'in we yia we la bhli, 'in we yia -nyυmῶ weee.»

²⁸ -Zezu bhia gbυ ni gbagbιe, 'in we yia nyima
 weee ηwεgaga -subhali.

²⁹ Ni, ῶ 'ni wa gbυ -slolu -Lagῶῶ titee gwesanya
 'bhisa, se -we -Lagῶ 'nyεa ῶ, we nya ῶ -slolua wa gbυ.

8

*-Zezu puea *sῶlibhanyῶ
 (Mk 1.40-45; Lk 5.12-16)*

¹ Da -Zezu mia -gῶῶ kwlida, 'in nyimaa -zlo yia ῶ
 'bi yi.

² Τῶν, *sῶlibhanyῶ yabhlo bea ῶ 'yu, 'in ῶ yia
 'kukolu 'sibhli, 'in ῶ nεε: «Na -kanyῶ, -na zukpa -wa:
 we -ka -mi dυdυ nani, -in mneni -in 'ka 'mi jipe.»

³ -Zezu -gloa sɔ 'wɔ, ɔ zɪa ɔ kwɛ,* ɔ nɛɛ: «We nanɪ 'mɪ dɔdɔ, -in 'pɔ!»

-Bha -bhlokpade *sɔli 'bhɔa ɔ ku -yɔ,

⁴ 'in -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «-In -ka mɪ nɪ, -in 'na -sali we 'di nyɪmɛ yabhlogbɔɔ -nɪ. Mɪ -na 'dɛ *-Lagɔbɔbɔnyɔ 'kluslɔlua, 'in -we Moizɪ gbaa nɪ, nyɪmɛ -ɔ -ka 'pɔ ɔ 'nyɛ -Lagɔ, -in wla we, 'in wa 'ka we 'jiyibheli nɪ, -in ka 'pɔ.»

*-Zezu puea 'slɔjaa 'yugalɪnyɔ zɔyu
(Lk 7.1-10)*

⁵ We bhla -Zezu plaa Kapɛnaumɔgbɛ nɔkplɛ, 'in *Wlɔmɔ -slɔja glɔ gbuu 'yugalɪnyɔ yia ɔ -gbɛ yi. Nɪ, ɔ yia ɔ zukpa 'pali, -mɔɔ 'ka ɔ -yɔbɛ.

⁶ ɔ nɛɛ: «Na -kanyɔ, na zɔyu ka gu -yɔ, ɔ ka 'kli, ɔ mɪ lapida -buduɲwɛɛ, ɔ mɪ sɪada duun.»

⁷ -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «In mɪ yida, in 'ka ɔ jipe.»

⁸ 'In 'slɔjaa 'yugalɪnyɔ nɛɛ: «Na -kanyɔ, in 'nɪ we 'klɔ -ka, -in 'ka na -budu zɔ pla. Nɪ, gba wɛli yabhlo, 'in na zɔyu 'ka 'pɔ.

⁹ Nɪ, -ami, in mɪ na -cian zɔ, 'in in pɪlia 'slɔja tɔlɔa 'wlu la. In -ka 'yabhlo -yla gbɛ: «-In mɪ!» 'in ɔ mɪa. In -ka 'ya -bɔdɔ -yla gbɛ: «-In yi!» 'in -mɔɔ yia. 'In in -ka na zɔlubhononyɔ -yla gbɛ: «-In nɔ -mɪnɪ lɛ!» 'in ɔ nɔa we lɛ.»

¹⁰ -Zezu 'nɔa we, 'in we yia ɔ ɲwɛgaga -sɔbhali, 'in ɔ nɛɛ -wa mɪa ɔ 'bɪ -yla: «In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sɛ: nyɪmɛ, -ɔ zɔa sa dli nɪ, in 'nɪ -slɔ we -kanyɔ 'yi Izlaɛli -dɔdɔ 'dɛbhie -gbolu -gɔ.

¹¹ In nɛɛ aɪn -yla: nyɪma -duun yia yia. Tɔlɔa yia 'ylɔ 'wɔsɔlɔda 'bhɔa, 'in tɔlɔa yia 'ylɔ bhlilida

* **8:3** Zuifɔ -gbɛ, -ɔ -ka sɔli -yɔ -ka, ɔ 'nɪ mɪnɛni ɔ 'ka nyɪmɛ kwɛzi, 'in ɔ 'nɪ mɪnɛni ɔ 'ka -Lagɔbudu zɔ mɪ.

'bhva. *-Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapilɪgbe 'wɔ wa yia dabudɔ lia, wa -yɔ *Ablaamu klaa, *Izaki klaa, we -yɔ *Zakɔbɔ.

¹² Nu, 'yua -wa 'wlu -Lagɔ 'ka 'yaa lapili, 'ma wa yia 'pipee vitelia, nikpise 'wɔ. -Mɔ wa yia wilia, 'in -mɔ wa yia gla 'wɔ lia.»

¹³ Tɔɔn, -Zezu nɛɛ ɔɔ 'slojaa 'yugalinyɔ -yla: «Mni -budunwɛɛ. -We -na dli mia -gɔ we ka lɛnɔ.»

-Bha -bhlokpade ɔɔ zɔyu 'pɔa.

*-Zezu puea guzɔnya duun
(Mk 1.29-34; Lk 4.38-41)*

¹⁴ -Bha -Zezu mnɪa Piɛlu -budunwɛɛ. ɔ nɪnia -mɔ, 'in ɔ yia Piɛlu 'ɪwnɔɔ 'nyaa -yɔyi lapida. -Mɔɔ ku -su.

¹⁵ -Zezu zia ɔ sɔ kwɛ, 'in -pɪpɛ yia ɔ ku zɔ 'plɪli. ɔ sɔa 'wɔ, 'in ɔ yia wa -yla pipie bhli.

¹⁶ Jibhe 'ka zɔ, 'in wa yia nyɪma duun -wa zuzu 'nyuu mia 'wɔ, ɔ -gbɛ -la. ɔ wɛli nya ɔ vua zuzu 'nyii, 'in ɔ jipea guzɔnya weee.

¹⁷ 'Mɔ ɔ nɔa lɛ, 'in -we -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ Ezaii gbaa we 'ka gbɔzɔnɔ -zɛ:

«ɔ ka -amɪaa siasɛ 'wɔbhɔ,

'in ɔ yia -aɪn gu -yɔsa.»

*Nyɪma 'yɪbhaa wa 'ka -Zezu 'bɪ mni
(Lk 9.57-62)*

¹⁸ -Mɔɔ 'bɪgɔ, -Zezu 'yia nu, nyɪma duun mi ɔ kwesi, 'in ɔ nɛɛ ɔ 'bɪnɔnya -yla nu, wa mni 'nyuu kakpe -putu -gɔ.

¹⁹ -Lagɔɔ titee gwesanyɔ yabhlo bɛa ɔ -yɔ, 'in ɔ nɛɛ: «-Slolunyɔ, da weee -na yia mnɪa, in mi -mi 'bɪ.»

²⁰ 'In -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «-Totonya ka 'bhuka, 'in zia kaa lɔlɔ. Nu, da *Nyɪmɛɛ 'Yu 'kaa ladɪli, -bha 'ni -mi.»

21 'In ɔ 'bunɔnyɔ yabhlo nɛɛ ɔ -yla: «Nyumaa - Kanyɔ, -in 'nyɛ 'mɪ 'yoo, in 'ka na dide 'bhlua mɪ 'bhie.»

22 -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «-In yi 'mɪ 'bɪ, -in 'tide tɪtɪɪnya 'yi, wa 'ka wa tɪtɪɪnya 'bhlu.»

*-Zezu bɛɪa -pɪɛ 'kadɔ zɔ
(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)*

23 -Zezu -bhoa 'glɔ 'wɔ, 'in ɔ 'bunɔnya yia ɔ yoo kwa.

24 Tɔɔn, 'in -pɪɛ 'kadɔ yia 'plɪɪɪ bhli, 'in 'nyu -gbɔgbɔ yia 'glɔ 'wɔslo, -zugba -Zezu mɪ 'yɪaa 'wɔ.

25 ɔ 'bunɔnya bɛa ɔ kwesi, wa ganɔa ɔ, 'in wa nɛɛ ɔ -yla: «Nyumaa -Kanyɔ, -sa -aɪn gbɔ 'wɔ! -Amɪa tɪa!»

26 Tɔɔn, -Zezu nɛɛ wa -yla: «Dɪ 'kienyi -zɔnya, lɛɛ -lu ka 'gbɔ a nɔ 'sa nyanɔ?»

Tɔɔn ɔ sɔa 'wɔ, 'in ɔ yia -pɪɛ -yɔ 'nyu 'wluo 'kpɪɪ, 'in -bha yia 'wɔtɔ blenyii.

27 Nwɛgaga -sɔbhali wa 'dɛ weee, 'in wa yia layɪbhalɪ -yɪbhalɪɛ: «ɔɔ nyɪmɛ mɪa da, 'nyu -yɔ -pɪɛ zɔa ɔ 'nɔɲwɛ, mɔɔ -nyɪmɛ nɪ da?»

*-Zezu jipea nyɪma 'sɔ -wa kaa zuzu 'nyii 'wɔ
(Mk 5.1-20; Lk 8.26-29)*

28 We bhla -Zezu nynia 'nyuu kakpe yabhlo -gɔ, -mɔ -wa Gadale -nyumaa dɔdɔ -gɔ, 'in nɔkpasia 'sɔ yia gbawla nyɪdɪ 'tɪa, 'in wa yia ɔ yoo yi. Waa nɔkpasia mɪa, zuzu 'nyii mɪ wa 'wɔ. 'Cɛ wa paa -bhabha, 'in wa bhɪtɪa nyɪma, we 'dɛɛ 'gbɔ nyɪma weee nɔa nyanɔ, 'in wa'a 'plɪɪa -slɛɛn wee 'yloogbɔ.

29 Tɔɔn wa 'kpɪa 'wɔ, wa nɛɛ: «-Mɪ, -Lagɔɔ 'Yu, -naa lɛɛ -gbɔ pɪɪ -amɪaa gbɔ 'wɔla? We bhla 'nɪ -slɔ nyni, yi -in yia, -in 'ka -aɪn 'kɪɪɪɪ 'wɔpa yi?»

30 Nu, wa kwesi, -boboo -zlo mɪ -bha lililuu datalida.

31 'In zuzu 'nyii yia ɔ zukpa 'palɪ, we nɛɛ: «-In -ka gba -in 'ka -ain vu nɪ, -in kwa -ain -bobonya nɪ 'wɔ.»

32 -Zezu nɛɛ: «A mni.»

'In we yia waa nyuma 'sɔ 'wɔtla, 'in we yia -bobonya 'wɔpla. Tɔɔn, wee -bobonya yia -gɔgɔ kwli -gwagwie nya, we yia 'nyu lɔ slo, 'in we yia 'nyu lɔ tɪli -nya.

33 -Bha -boboo 'yliyɔzɔnya mniɑ 'gbe 'kadɔ nɔkplɛ -gwagwie nya, 'in -we weee ylia -bobonya -yɔ -wa kaa zuzu 'nyii 'wɔ, 'in wa yia -mɔ we 'dɪ -sa.

34 Wee 'gbe nɔkpla -nyuma weee 'tlaa, da -Zezu mɪɑ, 'in wa yia -mɔ mni. Wa 'yia ɔ, 'in wa yia ɔ bhubhoe, 'in wa nɛɛ nu, ɔ 'bhɔ wa dɔdɔ -gɔ.

9

-Zezu puea zɔlaslonyɔ

(Mk 2.1-12; Lk 5.17-26)

1 -Zezu -bhoa 'glɔ 'wɔ, ɔ -dɪɑ 'nyu 'wɔ, 'in ɔ yia Kapɛnaumɔ lɔ mni.

2 'In nyuma -yɔ zɔlaslonyɔ yia yi, -zugba ɔ mɪ 'sowli 'wɔ. -Zezu 'yia nu, wa ka ɔ dɪ -gɔ zɔ, 'in ɔ nɛɛ ɔɔ zɔlaslonyɔ -yia: «Na 'yu, -in 'tɛmanɪ dɪ, in ka -na gbɔnyii 'wɔtɪ.»

3 -Bha, -Lagɔɔ titee gwesanya pɔpɪɑ 'wlukɔɔn laɛ: «Nu, nɔkpasu mɪɑ dɛ, -Lagɔ ɔ vɛlia.»

4 'In -we wa pɔpɪɑ 'wlukɔɔn la, -Zezu yia we yibheli, 'in ɔ nɛɛ: «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ a pɔpɪɑ 'wlukɔɔn la sa 'nyumɛɛɑ?»

5 'In 'ka gba: «In ka -na gbɔnyii 'wɔtɪ,» -mɔɔ -kalia -yɔ yaayɪ, in 'ka gba: «-In -sɔ 'wɔ, -in nɔ,» -mɔɔ -kalia -yɔ yi?

6 A yibheli we 'ji nu, Nyımεε 'Yu ka se dudv -gv ɔ 'ka nyımaa gbonyii 'wɔtl.»

-Bha -Zezu gbaa ɔɔ zɔlaslonyɔ -ylaε: «-Sɔ 'wɔ, 'bhu -na 'sɔwli 'wɔ, mni -na -buduɲwεε.»

7 Ɔɔ nyımε -sɔa 'wɔ, 'in ɔ yia -buduɲwεε mni.

8 Waa nyıma 'yia we -yɔ, 'in nyanɔ yia wa dli 'wɔ slo, 'in wa yia -Lagɔɔ 'ɲni -mni, nu, -Lagɔ ka nyıma 'tite 'nyε wa 'ka 'sasokpa -gbv lɛv.

-Zezu laa Matie

(Mk 2.13-17; Lk 5.27-32)

9 'Yli yabhlo nya -Zezu 'bhva -bhadε, ɔ mi 'plida, 'in ɔ yia nyımε wa laa Matie -yɔyi, nu, ɔ -di 'gwεzisabudu zɔ la. Ɔ nεε ɔ -yla: «Yi 'mi 'bi.»

Matie -sɔa 'wɔ, 'in ɔ yia ɔ 'bi mni.

10 -Zezu -yɔ ɔ 'binɔnya mi lida Matiee -budu zɔ, -zugba *nisɔn -gwεzisanya -yɔ gbonyuuu kwε -cian duun mi 'ya wa glaa.

11 Falizinyıma 'yia we -yɔ, 'in wa nεε -Zezuu 'binɔnya -ylaε: «Amıaa -Kanyɔ mıa, lεε -lu ka 'gbv ɔ -yɔ nisɔn -gwεzisanya -yɔ gbonyuuu kwε -cian lia?»

12 -Zezu 'nva we, ɔ nεε wa -yla: «Nyıma -wa -yalia, wa'a mni -dɔtlɔɔ -gv. Nu, guzɔnya mni -dɔtlɔɔ -gv.

13 -We -Lagɔweli ni gbaa, a mni a 'ka we 'jii dataı, we nεε:

«-We in 'yibhaa mv -wa nu,
nyıma 'ka nyazıdlı -ka,
we 'ni 'slaka -sasıe.»

Nu, in 'ni nyıma tiklu laa yi, gbonyuu -lɛvnya in yia laa.»

-Zezu -yɔ 'sun

(Mk 2.18-22; Lk 5.33-39)

14 'Zan -Batisu 'binɔnya bea -Zezu kwesi, 'in wa yia ɔ layıbhaε: «Lεε -lu ka 'gbv, -amıa -yɔ

Falizinyima pla 'sun 'yli tɔba nya, 'in -nanuu 'binɔnya'a nu we lɛa?»

15 'In -Zezu nɛɛ wa -ylɛ: «Nu, 'ɛwnɔ kwa zli, ɔ 'lowlii 'talea mia, wa dli 'ni mɛni, gbɔzɔnu -wa yi? -Innya, yo -wa yo. Nu, 'yli yabhlo yia nynia, 'in wa saa wa 'ɛwnɔɔ 'lowli glaa. Nu, -mɔɔ zli wa plaa 'sun.

16 «Nu, -bana sɔa -ka yla ni, nyimɛ -ka we pipɛda -mi, ɔ'ɔ zɔ we ylada 'naa lolu. ɔ -ka 'sa we nu, 'in 'naa lolu gbizea -bana sɔa 'wɔ, 'in we ylada ylimania 'wɔla.

17 'Sa -bhlokpɛɛ, wa'a palɔ nu lolu *bala sɔa 'wɔ. Wa -ka 'sa nu, 'in bala wɔa, 'in nu jitea. Nu, nu -lolu kaa bala lolu, 'in we 'dɛ 'sɔ gwɛa.»

*-Zezu puea 'ɛwnɔ yabhlo, 'in ɔ yia 'ɛwnɔyu yabhlo
yliyɔgagie 'nyɛ
(Mk 5.21-43; Lk 8.40-56)*

18 Da -Zezu mia -slɔ gbɔ gbada, 'in Zuifɔɔ 'yugalinyɔ yabhlo yia yi. ɔ 'sibhlia ɔ 'yu 'kukolu, 'in ɔ nɛɛ: «Na zukpa -wa, na 'ɛwnɔyu ka tli, we 'bi 'ni -slɔ 'wɔgwɛ, nu, -in yi, -in 'ka ɔ sɔ -gɔ lapali, 'in ɔ 'ka 'yliyɔgagie 'yi.»

19 -Zezu -sɔa 'wɔ, 'in ɔ -yɔ ɔ 'binɔnya yia -mɔɔ 'bi mni.

20-21 -Bha 'ɛwnɔ yabhlo mi -bha, mɔ palia kwɛ, we li -zɔ kugbua lɛ 'sɔ ɔ -yɔ. ɔ nɛɛ ɔ 'dɛɛ dli zɔ: «In -ka ɔ -bana kwɛ -zizie mneni, 'in na pɔa.»

We 'dɛɛ 'gbɔ ɔ yia -Zezu lɔɔ 'plɔ, 'in ɔ yia ɔ -banaa ɛwɛ kwɛzi.

22 -Zezu 'bhitia la, ɔ 'yia ɔɔ 'ɛwnɔ -yɔ, 'in ɔ nɛɛ: «Na 'yu, a 'tɛmanɔ dli, amaa dli ka aɔn pue.» -Bha -bhlokpɛɛ ɔ 'pɔa.

23 Tɔɔn, -Zezu nynia Zuifɔv 'yugalɔnyɔɔ - budunwɛɛ, 'in ɔ yia -mɔ guzɔ -gɔfi -bhlunya -yɔyi, -zugba nyima duun zizli -bha -gɔ sɔ weee lv.

24 ɔ nɛɛ: «A 'bhɔ -bha! Nu, ɔɔ 'ɣwnɔyu 'nɪ tli, 'ytaa 'wɔ ɔ mia.»

'In wa yia ɔ gla pali.

25 Wa ka wa wleli weee 'bhie, -Zezu yia komi lvɔ pla. ɔ kpalia ɔɔ 'ɣwnɔyu sɔ -yɔ, 'in -mɔɔ yia 'wɔsɔ.

26 We dɪ mnenia wee dɔdɔ weee -gɔ la.

-Zezu puea 'lɔlɔnya 'sɔ

27 -Zezu 'bhɔa -mɔ, ɔ mɪ 'yloogblɔ, 'in 'lɔlɔnya 'sɔ yia ɔ 'bɪ mni. Wa 'kpia 'wɔ, wa nɛɛ: «-Davidu 'yɔɔɔ, -in 'yili -ain nyazɔɔ!»

28 Da ɔ plaa -budu zɔ, 'in 'lɔlɔnya 'sɔ yia ɔ kwesi bɛ, 'in ɔ nɛɛ wa -ylɛ: «'Lee a zɔ dli nu, in mneni in 'ka we lɛnɔv?»

'In wa nɛɛ: «Nyimaa -Kanyɔ, gbɔzɔnɔ -wa, -in mneni we.»

29 Tɔɔn, -Zezu zia wa 'yli kwɛ, 'in ɔ nɛɛ: «Sa a zɔa dli, a 'yɪ 'sa we!»

30 'In wa 'yli yia -blo. -Zezu nɛɛ wa -yla 'klɔ 'cɪɪ nya: «Nyimɛ yabhlogbɔɔ 'na yibheli we 'ji -niɛ.»

31 Tɔɔn, wa mnia, 'in wa yia -Zezuu 'dɪ -sa wee dɔdɔ weee -gɔ.

-Zezu jipea bhobho yabhlo

32 Da wa mia mniɔa, 'in wa yia -Zezu nyimɛ yabhlo -la. Nu, ɔɔ nyimɛ mia ni, ɔ 'nɪ gbagbie mneni, zuzu 'nyuu mɪ ɔ 'wɔɔ 'gbɔ.

33 -Zezu vua wee zuzu, -bha -bhlokpade ɔɔ nyimɛ gbaa. 'In -wa mia -bha, ɣwɛgaga -sɔbhalɪ wa, 'in wa nɛɛ: «Aya, -a 'nɪ -slɔ 'sasɔkpa -gbɔ -mɔnɪ da 'yɪ Izlaɛli -dɔdɔ -gɔ.»

34 Nu, Falizinyima mia, -maa neε: «Zuzu 'nyiii -kanyo 'nyεa o 'tite, 'in o 'ka zuzu 'nyii vu!»

Nyima -zlo -laa -Zezu nyazi 'wv

35 -Zezu 'plila -bha 'gbe 'kadı weee -yo 'gbe yua weee 'wv, o plaa -Lagobudunya zo, 'in o yia -mo nyima gbv -slolu. -Lagobv -we gbaa -Lagoo nyimaa 'wlulapilgbv, 'mv o gbaa wa -yla, 'in o yia gu weee -yo siasie weee jipe.

36 Nyimaa -zlo -wa mia siada, 'in wa dli 'nia menı, -wa 'wlv bhlabhε -we 'ni 'yliyozonyo -ka, o 'yia wa -yo, 'in wa yia o nyazi 'wola.

37 'In o neε o 'binanya -yla: «'Mno ka zalı duun, we kpaayli, 'in we -didinya 'ni 'wovu.

38 We 'gbv, a bhuhhoe kpaayli -Kanyo o 'ka lubhonyo yoo 'pa, wa 'ka wee -lu -di.»

10

-Zezu tietienya kugbua ε 'so

(Mk 3.13-19; Lk 6.12-26)

1 -Zezu laa o 'binanya kugbua ε 'so, 'in o yia wa 'tite 'nyε wa 'ka zuzu 'nyii vu, 'in wa 'ka gu weee -yo ku zo -siasie weee jipe.

2 O tietienya kugbua ε 'soo ηmı nı: tiada, 'Simoo (-moo -banı -wa Pielı), we -yo o bheli Andlee klaa, Zebedee 'yua *Zake -yo o bheli *Zaan klaa,

3 Filipv -yo Batlemii klaa, Toma -yo nisun -gwεzisanyo Matie klaa, Alifee 'yu 'Zake -yo Tadee klaa,

4 'gbee *Ibpanyo 'Simoo we -yo Zudası Isikalıotv, nyımε -o wlaa -Zezu o tonyima -yla.

-Zezu tiea o 'binanya kugbua ε 'so

(Mk 6.7-13; Lk 3.1-6)

5-6 -Muu 'biḡu, -Zezu 'kaa ɔ 'buɔnya kugbua le 'sɔ tie ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «Nu, nyima -wa 'na Zuifu, a 'na mnɔni wa duɔu -gu -ni. A 'na mnɔni 'ya Samalii -duɔu 'gbe yabhlogbɔɔ 'wɔ -ni. Da a 'kaa mnɔ ni, mu -wa Izlaɛlnyɔmaa -gbɛ, ma 'wɔa mnɔmnɔ -bhlabhɛ.

⁷ A -ka 'yloogblɔ -mi, a gbɛɛ: -Lagɔɔ nyɔmaa 'wlulapɔi bhla ka cɔpa.

⁸ Guzɔnya mi, a jipe -maa. -Mama -ka tɔi, a 'nyɛ -maa 'yliyɔgagɛ. Sɔlɔbhanya mi, a pue -maa, 'in a vu zuzu 'nyuu. Bhe a 'yia wee 'tɛtɛ, we 'dɛɛ 'gbɔ, a -sa nyɔmi 'wɔ bhe.

⁹ A 'na 'bhulu -can klaa, 'gwɛzi klaa, we -yɔ tama yabhlogbɔɔ 'wɔ -ni. A 'na palɔ we amɔaa pɔsi 'wɔ -ni.

¹⁰ A -ka mnɔda -mi, *-bada klaa, -bana 'sɔnu klaa, -sakwla klaa, we -yɔ kɔɔsu, a 'na 'bhulu we 'yabhlogbɔɔ 'wɔ -ni. Lubhonɔnyɔ mi, ɔ ka ɔ lililuu 'klɔ.

¹¹ «Nu, a -ka 'gbe 'kadɔ -mɔmu 'wɔ nyini, a -ka 'gbe yua -mɔmu 'wɔ nyini, nyɔmɛ -ɔ 'kaa aɔn kpa 'nanɔ, a -talɔ ɔ da. A 'ni -slɔ wee 'gbe 'wɔbhɔ, a -dɔ -bha la.

¹² -Budu -mɔmu ɔwɛɛ a -ka nyini, a ɔwɔna wa 'nyu la, 'in wa 'ka 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ 'yɔ.

¹³ Wee -buduɔwɛɛ -nyɔmi -ka amɔaa 'lakpasu kpa, amɔaa 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ -tɔ wa -gu. 'In wa 'ni amɔaa 'lakpasu kpa, a -yɔ amɔaa 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ 'plɔ.

¹⁴ «Nu, -budu -mɔmu ɔwɛɛ we -yɔ 'gbe -mɔmu 'wɔ, wa 'ni amɔaa 'lakpasu kpa, wa 'ni aɔn yukwli pɔlɔ, a gbɔɔ amɔaa bhɔ -yɔ *-bhuhui, 'in a 'bhɔ -bha.

¹⁵ In nɛɛ aɔn -yla gbɔzɔnu sa nu, zɔi -Lagɔ yia nyɔmi -yɔgbɔ 'wɔbhua, wee 'gbe -mɔnu nɔkpla -nyɔmi yia sia bhabha, we 'ka *Sodɔmu -nyɔmi -yɔ *-Gomɔlɔ -nyɔmi -nu 'wɔzi.

*-We 'kaa -Zezuu 'binɔnya yli
(Mk 13.9-13; Lk 21.12-17)*

16 «A pu yukwli: nu, bhlabhle 'bhisa na tiea ain -mɔ gbi glaa. We 'dɛɛ 'gbu a mna 'yli tɪbhɛ 'bhisa, 'in a 'ka mi -dlɔɔ -kprakun 'bhisa.

17 Nu, gbɔwɔbhunya 'yu wa yia ain kwaa, 'in wa 'ka ain seli -mɔ -Lagɔbudunya zɔ. We 'dɛɛ 'gbu, a zu amiaa 'de 'yliyɔ.

18 Na 'gbu, wa yia ain dudɔ 'wlulapɪnya -yɔ nyɪmaa 'wlulapɪnya 'yu kwaa. Nu, -maa -yɔ -wa 'niɪ Zuifu, wa 'yu a yia na gbɔdayɪnya -zɛa.

19 Wa -ka ain gbɔwɔbhunya 'yu kwa, a 'na lɔlɔ dli -ni, -we a 'kaa gba, 'in sa a 'kaa we gba mu ni: weli -we a 'kaa gba, we bhla a yia we.

20 Nu, wee weli miɪ, we'e 'bhɔ amiaa 'dɛ dli zɔ, amiaa Dide -Lagɔ yia we wlaa ɔ Zuzuu gbɛgbɛɪn.

21 «Nu, bhelia yia wa bhelia wlaa wa 'ka wa 'bha, 'in 'sa -bhlokpade didea yia wa 'yua wlaa. Yua yia wa didea -yɔwɔsɔlɔa, 'in wa 'ka wa 'bha.

22 Amia, na 'gbu nyɪma weee yia ain 'wɔnyɛa. -ɔ ka dli -ka 'mi -gɔ -tu, 'in we 'ka we bhloluda nyini, 'in -mɔɔ bhɔa gbɔ 'wɔ.

23 Wa -ka ain 'klyɪɛ 'wɔpalɪda -mi 'gbe yabhlo 'wɔ, a mni 'gbe -putu 'wɔ -gwagwɪɛ nya. In nɛɛ ain -yla gbɔzɔnu saɛ: a 'ni -slɔ *Izlaɛlu 'gbe weee 'wɔplɪɪɛ bhɪa, 'in Nyɪmɛɛ 'Yu 'kaa lɔyi.

24 «'Kpɪakpɪanyɔ yabhlogbɔɔ 'ni ɔ -slɔlunyɔ 'wɔzi, 'in gaylo yabhlogbɔɔ 'ni ɔ -kanyɔ 'wɔzi.

25 Nu, 'kpɪakpɪanyɔ -ka ɔ -slɔlunyɔ 'bhisa -mi, 'in gaylo 'ka ɔ -kanyɔ 'bhisa -mi, we -tu sa. Wa -ka -budunwɛɛ -kanyɔ vɛli, wa -ka ɔ 'ɲni zu *Belɪzebɪli, ɔ -budunwɛɛ -nyɪma miɪ, -maa -nu yia -bha -zia!

*-Ɔ a 'kaa sɔ, mɔ nu
(Lk 12.2-7)*

²⁶ «A 'na sɔlv nyɔma -ni. Nu, -lu weee mia zizeda, zli 'klɔ we yia 'tlaa, 'in -we ka 'ji nyɔma 'nia -yi, 'ji wa yia we yibhelia.

²⁷ -We in gbaa aɪn -yla nikpise 'wɔ, a gba we zli. -We in gbaa aɪn -yla ŋwunɔweda, a wɪzɪ we nyɔma weee -yla.

²⁸ -Wa mnenia wa 'ka nyɔmɛɛ ku 'bha, 'in wa 'nia mneni wa 'ka nyɔmɛɛ zuzu 'bha, a 'na sɔlv wa -ni. Nu, -Lagɔ mia, ɔ mneni ɔ 'ka nyɔmɛɛ ku -yɔ ɔ zuzu 'bha -kosu 'wɔ, we 'gbɔ a sɔ ɔ.

²⁹ «Nyɔmaa 'yliya 'wɔ, bhuyua 'ni -vale -ka. Tama -bhloo 'gbɔ wa paa we 'sɔ pɛlv. 'In -mɔv bhla, amiaa Dide 'ni -slɔ we ŋwunɔ, we yabhlogbɔɔ'ɔ bhli dɔdɔ.

³⁰⁻³¹ Nu amia, a 'yli -Lagɔɔ 'yliya 'wɔ, a 'ka bhuyuaa -zlo 'wɔzi, nu, -Lagɔ -yi amiaa 'wluo nyii ŋwɛ. We 'dɛɛ 'gbɔ a 'na nɔvɔ nyanɔ -ni.

*Nyɔmɛ -ɔ mia -Zezuu -nv nya mɔ nu
(Lk 12.8-9)*

³² «Nu, nyɔmɛ, -ɔ -ka gba ɔ mi na -nv nya -zejila 'wɔ, 'in na gbaa na Dide -ɔ mia yali 'yu nu, ɔ mi na 'bunɔnyɔ nya.

³³ Nu, -ɔ yia na gbɔ kpɛlia -zejila 'wɔ, 'in -amɪ na kpɛlia ɔ gbɔ na Dide -ɔ mia yali 'yu.

*-We -Zezu -laa dɔdɔ -gv mɔ nu
(Lk 12.51-53, 14.26-27)*

³⁴ «Nu, in 'ni 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ -la dɔdɔ -gv. We 'ni -mɔv, in 'ni 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ -la, nu, tv in -laa dɔdɔ -gv.

³⁵ «Nu, 'yu -yɔ ɔ dide klaa,
'ŋwɔnyu -yɔ ɔ 'nyaa klaa,
we -yɔ 'ŋwɔnɔ -yɔ ɔ 'lowlii 'nyaa,

'yli in yia wa pupalia.

³⁶ Nyimeε -buduŋweε -nyima yia ɔ tɔnyima -zεa.»

³⁷ «Nyime ɔ -ka ɔ dide -yɔ ɔ 'nyaa 'yibha we 'ka 'mɪ -zi, ɔ 'nɪ mneni ɔ 'ka na 'bɪnɔnyɔ -zε. 'In ɔ -ka ɔ nɔkpasuyu -yɔ ɔ 'ŋwɔnyu 'yibha we 'ka 'mɪ -zi, ɔ 'nɪ mneni ɔ 'ka na 'bɪnɔnyɔ -zε.

³⁸ 'In nyime ɔ 'nɪ ɔ siasieε *su 'wɔbbhu, ɔ 'ka 'mɪ 'bɪ yi, ɔ 'nɪ mneni ɔ 'ka na 'bɪnɔnyɔ -zε.

³⁹ Nu, ɔ -ka gba, ɔ 'ka ɔ 'dεε 'yliyɔgagie 'yɪ nɪ, tɪa ɔ yia. 'In ɔ -ka ɔ 'dεε 'yliyɔgagie wɪa na 'gbu, 'in -mɔɔ yia 'yliyɔgagie -we 'nɪa bhloluda -ka.

-We -Lagɔ 'kaa nyima 'nyε

(Mk 9.41)

⁴⁰ «Nyime ɔ -ka aɪn kpa 'nanɔɔ, -amɪ ɔ kpa 'nanɔɔ. 'In nyime ɔ -ka 'mɪ kpa 'nanɔɔ, ɔ tiea 'mɪ, 'mɔ ɔ kpa 'nanɔɔ.

⁴¹ Nyime ɔ -ka -Lagɔgbu -falɪpanyɔ kpa 'nanɔɔ, ɔ mɪ -Lagɔgbu -falɪpanyɔ nyaa 'gbu, -we -Lagɔ 'kaa ɔ gbu -falɪpanya 'nyε, 'yia ɔ yia we. 'In ɔ -ka nyime mɪa tɪkɪ -Lagɔ 'yu kpa 'nanɔɔ, ɔ mɪ tɪkɪ -Lagɔ 'yuu 'gbu, -we -Lagɔ 'kaa nyima tɪkɪ 'nyε, 'yia ɔ yia we.

⁴² In nεε aɪn -yla gbuzɔnɔ sa nu, nyime ɔ -ka 'nyu -wɔtɔ 'kɔpɔ yabhlogbɔɔ 'nyenyeyua nu 'yabhlo 'nyε, ɔ mɪ na 'bɪnɔnyɔ nyaa 'gbu, -Lagɔ yia we -tɔɔ -mɔɔ 'nyεa.»

11

¹ Da -Zezu bhɪa wee gbu gbagbɪe, ɔ 'bɪnɔnya kugbua lε 'sɔ -yla, 'in ɔ yia -bha 'bhɔ. ɔ mɪa wee dɔdɔ -gbu 'gbenya 'wɔ, ɔ gbaa -mɔ -Lagɔgbu, 'in ɔ yia -mɔ nyima gbu -slolu.

*-Zezu gbaa 'Zan -Batisu gbu
(Lk 7.18-35)*

² 'Zan -Batisi mia, o mi -kaslo 'wɔ, 'in o yia -Zezu Klisu lenɔgbɔɔ 'di 'nu. -Bha o tiea o 'binɔnya tɔba, wa 'ka o layibhae:

³ «Nu, nyime o 'kaa yi, -a mia wɔda, 'mɔ -in -mia yi, yaayi, -a wɔ nyime -putuu?»

⁴ -Zezu nee: «Nu, -we a 'nɔa, -we a 'yia -yɔ, a mni, a -sali we Zaan lɔdi nya.

⁵ 'Lɔlɔnya mi layida, 'tigitiginya mi nɔda 'nanɔɔ, solibhanya ka 'pɔ. 'Sulɔnya mi 'nɔda, tɔtɔnya ka tɔtɔle lɔ 'wɔɔ. Wa mi -Lagɔgbɔ gbada bobabhanya -yla.

⁶ Nyime o 'ni 'mi dli -gɔ -sa, 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mi o -nu nya.»

⁷ Da Zaaan 'binɔnya 'bhitia lɔ, 'in -Zezu yia Zaaan gbɔ gbagbie bhli nyuma duun -yla. O nee: «Lee -lu a mni ylaa da bebleea? Gblee -we -pɔpe mia zukluda, mɔ -wa yi? -Innya!

⁸ 'In lee -lu a mni -sleen -mɔ ylaa? Nyime o kaa -bana 'nanɔɔ 'wɔ, mɔ -wa yi? Nu, nyima -wa kaa -bana -zɔnɔ 'wɔ, nyimaa 'wlulapilinyɔɔ -budunwee wa mia.

⁹ We -ka 'sa -mi, lee -lu a mni -mɔ ylaa tenyua? -Lagɔgbɔɔ -falɔpanyɔ -wa yi? In, in nee aɔn -yla: o 'yli, o -zi -Lagɔgbɔɔ -falɔpanyɔɔ 'degbolu.

¹⁰ Nu, -Lagɔ nee o 'sebhe 'wɔ Zaaan dae:

«-Mi 'yu na paa na tietienɔ yoo,
o 'ka -na 'yoo -yɔmnazi.»

¹¹ In nee aɔn -yla gbuzɔnɔ sae: nyima -wa 'ɔwɔni gwalia, wa glaa, nyime o 'kaa 'yli, o 'ka 'Zan -Batisi -zi, -mɔɔ -kanyɔ 'ni -mi. We mi 'sa 'bhie, nyime o mia

'kienyi-le-Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlɪgbe 'wɔ, -mɔɔ 'yli
ɔ 'ka Zaan -zi.

12 We 'ka 'Zan -Batisu -Lagɔgbɔ -gba bhla 'bhɔ we
'ka -zɛɛn yɪ, *-Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlɪe mɪ 'yugbɛɪn
mɪda 'tɪtɛ nya, 'in nyɪma 'tɪtɛ bhua we 'wɔ.

13 We 'ka Zaaan bhla nyɪni, -Lagɔgbɔɔ -falɪpanya
weee -yɔ Moizu tite weee, -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlu-
lapɪlɪe gbɔ wa gbaa.

14 A -ka na wɛlɪ 'wɔɪwɪnu, ɔɔ *Elii -ɔ -Lagɔsɛbhɛ gbaa
nu, yia ɔ yia, Zaan -wa.

15 -ɔ -ka 'nɔnɔ -yukwli 'wlu -ka, ɔ 'nɔ we.

16 «Nyɪma -mama in 'ka dɛslɛɛn -nyɪma nɪ
'wɔpali? Wa 'wɔ sa 'yɪlaasɪ -wa -dɪ -gblɔgbɔ
'wɔ la, -zugba tɔba kpɪ 'wɔ wa -lima -yɪla,

17 'in wa gbɛ:

«-A ka aɪn -yɪla -lɪlɪ bhɪ,
a 'nɪ lɪtɛ.

'In -a ka aɪn -yɪla guzɔlɔɔ bhɪ,
'in a 'nɪ -bhali!»

18 'Sa Zaan yia, ɔ ka 'sun pla, ɔ 'nɪ nɔ 'ma, 'in wa nɛɛ
nu, ɔ ka zuzu 'nyuu 'bɪ!

19 Nyɪmɛɛ 'Yu yia, ɔ mɪ lida, ɔ mɪ 'mada, 'in wa nɛɛ:
«A -talɪ, nyɪmɛ mia dɛ, lilɪgbɔ -yɔ nɔmagbɔ ɔ kaa.
Nu, *nisɔn -gwɛzɪsanya -yɔ gbɔnyuuu kwɛ -cian,
wa 'tale ɔ -mia.» Nu, -Lagɔɔ gbɔyiloo lɛnɔgbɔnya -
yɔ wa yibhelia we 'ji nu, we tiklu.»

'Gbe -we 'nɪa -Zezuu gbɔ ɪwɪnu

(Lk 10.13-15)

20 'Gbe -we 'wɔ ɔ nɔa gwɛdigbɔ lɛ, 'in wa 'nɪa wa
dɪ 'bhiti, 'in ɔ yia wa -yɪla gbɔ lapali bhɪ:

21 «Kolazɛn -nyɪma, gbɔnyuu mɪ amɪaa -nɔ nya!
Bɛtsaida -nyɪma, gbɔnyuu mɪ amɪaa -nɔ nya! Nu,
gwɛdigbɔ -Lagɔ nɔa da lɛ aɪn nyɪdɪ, we 'ka 'yaa 'mɔ ɔ

nu le Tili -yɔ Sidɔɔn, -zugba wa ka wa dli 'bhiti pepe, 'in wa plaa -gbenaa 'wɔ, 'in wa slua 'tɔtɔ 'wluo, mu yia we slolua mnia.

22 We 'dɛɛ 'gbɔ in nɛɛ, zli -Lagɔ yia nyɩmaa -yɔgbɔ 'wɔbhua, amɩaa -nu ɔ yia 'wɔbhua we 'ka Tili -yɔ Sidɔɔn -nu 'wɔzi.*

23 Amɩa, Kapɛnaumu -nyɩma, amɩaa dli 'wɔ nu, 'wɔ a yia -sɔa yali yi? -Innya, we 'ni -muɔ, zɔ -Lagɔ yia aɩn belia, tɩtɩnyaa dɔdɔ -gbɔ. We -ka nu, gwɛdigbɔ in nuɔ da aɩn nyɩdi le, mu nu Sodɔmu le, wa 'na 'ka 'yaa labhu, -zugba wa mi -zɛɛn -bha.

24 We 'dɛɛ gbɔ in nɛɛ zli -Lagɔ yia nyɩmaa -yɔgbɔ 'wɔbhua, amɩaa -nu ɔ yia 'wɔbhua we 'ka *Sodɔmu -nyɩmaa -nu 'wɔzi.»

*A mni -Zezuu -gbɛ ɔ 'ka aɩn 'gba 'wlu -sa
(Lk 10.21-22)*

25 -Muɔ 'biɔ, 'in -Zezu nɛɛ: «Dide, -na 'ɲni na mnɩna, yali -yɔ dɔdɔ -Kanyɔ, in 'pa -mi fuo. - We ka gbɔ -wa, -lu -we -in zizea gbɔyilonya -yɔ 'ylimnanya kwɛɛ, 'mu -in -slolua 'nyɛnyɛyua 'klɔ.

26 Gbɔzɔnu -wa, Dide, -na 'de 'yibhaa we -mi 'sa.

27 «Nu, na Dide ka 'mi -lu weɛ 'nyɛ. ɔɔ Yu mɩa, we 'ni ɔ Dide 'debhlogbɔɔ 'wɔbhɔ, nyɩmɛ yabhlogbɔɔ 'ni ɔ -yi. 'In ɔɔ Dide mɩa, we 'ni ɔ 'Yu 'wɔbhɔ, nyɩmɛ yabhlogbɔɔ 'ni ɔ -yi. Nu, nyɩma -wa ɔɔ 'Yu -slolua ɔ Dide, ma -yia ɔ.

28 «A 'de weɛ kaa da 'gba 'kadɩ 'wlu, a yi na -gbɛ in 'ka aɩn nyapɛda 'nyɛ.

---

* **11:22** Kapɛnaumuɔ kwesi -gbe -wa Kolazɛn -yɔ Betisaida, 'in Sidɔn -yɔ Tili mɩa, 'lakpa -gbe 'kadɩ -wa.

29 -We in 'bhua 'wɔ, amia 'bhu 'ya we 'wɔ, 'in in 'ka aɪn gbɔ -slolu. Nu, na dli -dlɔɔ, 'in i'in 'ylimanɪ na 'dɛ. -Bha a yia amiaa 'dɛɛ 'wɔtɔtɔɛ -dlɔɔ 'yia.

30 Sa na yia aɪn 'yugalia, we 'nɪ 'tɛ, 'in 'gba na yia aɪn 'wlu dia we 'nɪ 'wɔwɔɔɔ.»

12

-Zezu -yɔ *Nyapɛyli

(Mk 2.23-28; Lk 6.1-5)

1 -Mɔv 'bɪgɔ, Zuifɔv *Nyapɛyli yabhlo nya, -Zezu 'plɪa blekpaa, 'in ŋwɔ yia ɔ 'bɪnɔnya 'bha, 'in wa yia bleya 'kwa wa 'ka we li.

2 -We wa mia lɛnɔda, Falizɪnyɪma 'yia we -yɔ, 'in wa nɛɛ -Zezu -ylaɛ: «-Talɪ, -we -amiaa tite gbaa wa 'na nɔv Nyapɛyli nya lɛ -nɪ, 'mɔ -na 'bɪnɔnya nɔa lɛ!»

3 -Zezu nɛɛ wa -yla: «'Yɪ yabhlo nya, da ŋwɔ mia *-Davidɪ -yɔ ɔ nɔnɔnya 'bhada, -we ɔ nɔa lɛ, a 'nɪ -slɔ we zɛli?»

4 'In ɔ yia -Lagɔɔ bɔbɔbudu zɔ pla, 'in 'floo -we wa 'nyɛa -Lagɔ, 'in ɔ -yɔ ɔ nɔnɔnya 'sɔ yia we li. Nu, wee 'floo mia, -Lagɔɔ tite nɛɛ wa 'nɪ mneni wa 'ka we li: *-Lagɔbɔbɔnyaa 'dɛkpɔa 'ka yaa we li.

5 We mɪ cɛɪda Moizu tite 'wɔ nu, Nyapɛyli nya, -Lagɔbɔbɔnya -ka lubho nɔ *-Lagɔbudu 'kadɔ zɔ, -we wa 'na 'ka yaa lɛnɔ, a 'nɪ -slɔ we zɛli nu, -Lagɔ 'na 'ka wa -yɔgbɔ 'wɔbhɔu?

6 Nu, -we mia -seli we -zi -Lagɔbudu 'kadɔ!

7 Nu, we mɪ cɛɪda -Lagɔɛbhe 'wɔɛ:

«-We in 'yɪbhaa, mɔ -wa nu,
nyɪma 'ka nyazɪdɪ -ka,
we 'nɪ 'slaka -sasɛ.»

«A -ka yaa we 'wolanu, a 'na 'ka yaa nyuma -wa 'nia gbonyuu lenu gbu -dili.

⁸ Nu, Nyimeε Yu mia, mo -wa Nyapeyli -Kanyo.»

*-Zezu jipea nyime Nyapeyli nya
(Mk 3.1-6; Lk 6.6-11)*

⁹ -Zezu 'bhua -bha, 'in o yia *-Lagobudu zo mni.

¹⁰ Nu, nyime yabhlo mia -bha, o so ka 'ku. -Wa mia -bha, wa 'yibha wa 'ka -Zezu gbu 'wlu di. We 'deε 'gbu wa yia o layibhaε: «-Amiaa tite nukple, 'lee, nyime mneni o 'ka guzonyo jipe Nyapeyli nyaa?»

¹¹ -Zezu neε: «Ain glaa, nyime yabhlo -ka bhlabhle -bhlo -ka ni, 'in we -ka 'wutolo -bhoka 'wobho Nyapeyli nya ni, -mo o yia we -saa, we 'ni muu?»

¹² Nu, nyime mia, o 'ylilo -zi bhlabhle. We -ka 'sa -mi, nyime mneni o 'ka gbuzonu lenu Nyapeyli nya amiaa tite 'wu.»

¹³ 'In -Zezu neε -o ka so 'kua -yla: «-Glo -na so 'wu.» O -gloa we 'wu, 'in we yia 'pu, 'in we yia 'wutu we -libheyi 'bhisa.

¹⁴ Faliznyuma mia wa glaa, wa 'tlaa, 'in wa yia gbu zua mni, sa wa 'kaa -Zezu lasa, we -gu.

¹⁵ -Zezu 'nua we, 'in o yia -bha 'bhv.

-Lagoo lubhononyo o -saa -bha

-Sleen -Zezu mnua, 'in nyuma duun yia o 'bi mni. O jipea guzonya weee,

¹⁶ 'in o neε wa -yla 'klu 'cici nya nu, -o o -mia, wa 'na gbalu we -ni.

¹⁷ 'Sa we 'plia sa, 'in -we -Lagobbu -falpanyo Ezaii gbaa, we 'ka gbuzonu -ze. O neε:

¹⁸ «Nu, -Lago neε:

«Na lubhononyo in -saa -bha, mo ni.

O ze in -kalia, 'mo in 'nyea na dili weee yoo.

'Mɔ na yia na Zuzu 'nyɛa.

Sa in 'kaa nyɔmaa -yɔgbɔ 'wɔbhu,

we gbɔ ɔ yia dɔdɔgbɔ -nyɔma weee -yla lapali.

19 ɔ -yɔ nyɔmɛ 'na 'ka kpɛli.

'In ɔ 'na 'ka 'wɔkpi,

'in nyɔmɛ yabhlogbɔɔ 'na 'ka ɔ wɛli 'nu

'yloogblɔ.

20 Gblee -we miɔ 'wɔkwnada,

ɔ 'na 'ka we 'kate,

'napɛ -we ka miɔ 'niɔ layɪda -mi 'nanɔɔ,

ɔ 'na 'ka we nyumonɔ.

'Sa ɔ yia nɔa 'in nyɔma 'ka na gbɔzɔnɔ gbɔ 'wɔɲwɔnu.

21 Dɔdɔgbɔ -nyɔma weee yia ɔ dli 'wɔdɪa.› »

Nyɔma vɛliɔ -Zezu

(Mk 3.22-30; Lk 11.14-23)

22 Ni, 'lɔlɔ -bhobho yabhlo -ɔ zuzu 'nyuu miɔ 'wɔ,
'mɔ wa -laa -Zezu. -Zezu jipea ɔ, 'in ɔɔ bhobho yia
gba, 'in ɔ yia layɪ.

23 We -sɔbhaliɔ nyɔma weee ɲwɛgaga, 'in wa nɛɛ:
«ɔɔ miɔ da ni, 'lee -Davidɪ 'yu ɔ -miɔ yi?»

24 Ni, Falizinyɔma 'nɔa we, wa nɛɛ: «ɔɔ nyɔmɛ
miɔ da ni, we 'ni zuzu 'nyiii -kanyɔ Belizebulɪ 'nyɛ ɔ
'tɪɛ ni, ɔ 'ni mneni ɔ 'ka zuzu 'nyii vu.»

25 -We wa pɔpaliɔ 'wlukɔɔn la, -Zezu -yi we, we
'gbɔ ɔ nɛɛ: «Dɔdɔ -we ka -gɔ -nyɔma -ka tɔgɔda -
mi wa 'dɛkpɔa nyɪɪ, la wee dɔdɔ bhɔa. -Budu -
bhlo ɲwɛɛ -nyɔma -yɔ 'gbe -bhlo 'wɔ -nyɔma -ka -
yɔwɔsɔsɔlɔda -mi, we 'na 'ka -gwɛ.

26 *-Saatan -ka -Saatan vu, we 'dɛ -yɔ we -sɔlɔa
'wɔ, we -ka 'sa -mi, we 'na 'ka -gwɛ.

27 Amiɔ nɛɛ Belizebulɪ nyɛa 'mi see 'gbɔ, na vua
zuzu 'nyii. We -ka 'sa -mi, nyɔɔ 'nyɛ amiɔa -lima

se, 'in wa vu zuzu 'nyiaa? We 'gbu, amiaa -limaa 'debhiee lenogbu slolua nu, -we a gbaa, yo -wa.

28 -We -wa gbuzonu, mu nu: nu, -Lagoo Zuzuu 'tite nya na vua zuzu 'nyii, -mu 'ji -wa nu, -Lagoo nyumaa 'wlulapilie mi ain nyidi.

29 «Nu, wa 'ni -slo latekonyo gbuan, wa 'ni mneni wa 'ka o -budu zo pla, wa 'ka o 'gba labhu. Wa -ka o gbuan, 'bhie wa plaa o -budu zo, 'in wa bhua o zuzonu la.

30 «Nyime o -yo 'mi 'ni -mi, na tonyo -wa. Nyime -o o -saa 'mi 'wu -a 'ka nyima -yobibeli, nyumaa lamumninyo o -mia.

31 We 'dee 'gbu in nee ain -ylae: -Lagoo yia gbonyuu weee -yo veli weee 'wotia. Nu, nyime o -ka -Lagoo Zuzu veli, -Lagoo 'na 'ka o -yogbu 'woti.

32 Nyoo -ka *Nyimee 'Yu daa gbonyuu gbaa, -moo -yogbu -Lagoo tia 'wu. Nu, nyime -ka Zuzu 'Pupa daa gbonyuu gbaa, we 'de yi desleen -zeeo, we 'de yi bhla -we mia yida nya -zeeo, -Lagoo 'na 'ka o -yogbu 'woti.

Su -yo we 'bhue

(Mt 2.16-17; Lk 6.44-45)

33 «Su -zonu paa 'bhue -zonu, 'in su 'nyuu paa 'bhue 'nyuu. Suu 'bhue -yo wa yibhelia wee su.

34 Amia mia de, 'munime a -mia, a mneni a 'ka gbuzonu gbaa? -Innya. -Lu -we yea nyimee dli -zo, mu tlaa o nyee.

35 Nyime -zonu mia, o gbuzonu mia o dibhe 'wu, 'mu o wlelia. 'In nyime 'nyuu mia, o gbu 'nyuu mia o dibhe 'wu, 'mu o wlelia.

36 In nee ain -ylae: weli weee -we nyuma yia gbaa, zli -Lagoo yia nyumaa -yogbu 'wobhua, we 'ji wa yia gbaa.

³⁷ Nu, -na gbagbaweli -gu, -Lagɔ yia -mɪ gbɔ dila. 'In we -gu -na yia gbɔ 'wɔtlaa.»

Nyima yibhalia -Zezu gwedigbu

(Mk 16.1-4; Mk 8.11-12; Lk 11.16,29-32)

³⁸ Tɔɔn -Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Falizɪnyɪma nɛɛ -Zezu -yla: «-Sɔlɔnyɔ, -in nɔ gwedigbu yabhlo ɛ, 'in -a 'ka we 'jiyibheli zɔzɔnɔ sa nu, -Lagɔ tiea -mɪ.»

³⁹ -Zezu nɛɛ: «Deslɛɛn -nyɪma mɪa, nyɪma 'nyii wa -mɪa, 'in wa'a zɔ -Lagɔ dli -gu, 'in wa yibhalia 'mɪ gwedigbu. Gwedigbu yabhlogbɔɔ 'na 'ka wa -yla lɛnɔ, 'mɔ we 'nɪ *Zonasu gbɔ -zɛ.

⁴⁰ Nu, Zonasɪ ka zli ta sabɔ ta li, zibhi nɔkplɛ. 'Sa -bhlokpade Nyɪmɛɛ 'Yu yia gwlu zli ta sabɔ ta lia.

⁴¹ *Ninivɔ -nyɪma 'nɔa *Zonasu weli, 'in wa yia wa dli 'bhiti. Nu, nyɪmɛ -ɔ 'yɪlia -ɔ -zia Zonasɪ, ɔ mɪ da. We 'dɛɛ 'gbɔ, zli -Lagɔ yia nyɪmaa -yɔgbɔ 'wɔbhua, 'in Ninivɔ -nyɪma sɔa 'wɔ deslɛɛn -nyɪma 'yu, 'in wa dila -maa gbɔ.

⁴² Sebaa 'wlulapɪlɔɔwɔɔ 'bhua dɔdɔɔ bhɔlɔluda, 'in ɔ yia *Salomɔɔɔ gbɔyɪlo weli yukwli pɔlɔa yi. Nu, nyɪmɛ -ɔ -zia Salomɔɔ, ɔ mɪ da. We 'dɛɛ 'gbɔ, zli -Lagɔ yia nyɪmaa -yɔgbɔ 'wɔbhua, 'in ɔɔ 'ɲwɔɔ sɔa 'wɔ deslɛɛn -nyɪma 'yu, 'in ɔ dila -maa gbɔ.

Zuzu 'nyuu yia lɔ

(Lk 11.24-26)

⁴³ «Nu, zuzu 'nyuu 'tɪaa nyɪmɛ yabhlo 'wɔ, we mɪlɪ, we yi, -mɔ yɛyɛ da, ladɪdaa dataɪɛ nya, we 'ka ladɪ.

⁴⁴ We 'nɪ da 'yu 'gbɔ, we nɛɛ we 'dɛ -ylaɛ: «Na -budu we zɔ in 'bhua, -mɔ na bhiti lɔ.» We 'bhiti -mɔ lɔ, 'in we yia -bha wee -budu yɪ klo nya, -zugba we nɔkplɛ mɪ laylipeda, 'in -mɔ mɪ lamnazɪda.

⁴⁵ Tɔɔn, zuzu 'nyii gbesɔ ka nukplɛ -nyua 'yli bhabha, -we -zia wemu, 'in we yia -mɔɔ 'bɔmni. 'In we -yɔ we 'sɔ yia wee -budu zɔ luyi, dabudu. 'In we yia -mɔ ladi duaa. -Slɛɛn, 'in ɔɔ nyimɛɛ -kwɪkwɪ yia 'ylinyumanɪ, 'in we yia we tianɔ 'wɔzi. Deslɛɛn -nyɪma -wa ka nukplɛ 'nyua 'yli, we 'sasɔkpa -gbu yia wa ylia.»

*-Zezuu zɔayli -nyɪma -zɔnɔ
(Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)*

⁴⁶ Da -Zezu mia nyɪma -yla gbu gbada ni, 'in ɔ 'nyaa -yɔ ɔ bhelia yia yi, 'in wa yia -budunwɛɛ 'yiligbe. Wa 'yɪbha wa 'ka ɔ -yla gbu gba.

⁴⁷ 'In nyimɛ yabhlo nɛɛ ɔ -yla: «-Na 'nyaa -yɔ -na -bhelia mi 'pipee, wa 'yɪbha wa 'ka -mi -yla gbu gba.»

⁴⁸ -Zezu nɛɛ ɔ -ylaɛ: «Nyɔɔ -wa na 'nyaa, nyɔɔ -wa na bhelia?»

⁴⁹ ɔ 'bhua sɔ 'wɔ, 'in ɔ yia ɔ 'bunɔnya wa 'klɔslolu. 'In ɔ nɛɛ: «-Wa mia da ni, ma -wa na 'nyaa -yɔ na bhelia.

⁵⁰ Ni, -ɔ nɔa na Dide -ɔ mia yalu dumagbu lɛ, mɔ -wa na bheli, mɔ -wa na bhɔlɔ, mɔ -wa na 'nyaa.»

13

*'Mnɔpanyɔɔ gbɔɔ nine
(Mk 4.1-9; Lk 8.4-8)*

¹ Wee 'yli -bhlokpade nya, -Zezu 'tlaa -budu zɔ, 'in ɔ yia 'nyuu -gɔgɔ -gɔ ladia mni.

² Nyɪmaa -zlo ka ɔ gbelii 'gbu, ɔ yia 'glɔ 'wɔbhho, 'in ɔ yia -mɔ ladi, -zugba nyɪmaa -zlo mi 'nyuu -gɔgɔ -gɔ.

³ Gbɔɔ nine nya ɔ -slolua wa gbu duun, ɔ nɛɛ: «Ni, kpaapanyɔ yabhlo mnia 'mnɔ 'paa.

4 Ɔ mia wee 'mnɔ 'mnida, 'yaa -zakpa -bhlo yia 'yoo ŋwe -yɔ bhli, 'in 'zianya yia we li.

5 Tɔlva bhlilia tukpa -dɔdɔ -gɔ, da bla 'nɪa -zu. Bla 'nɪ -bha -zuu 'gbɔ, we yia mi sa slɔɪ.

6 Nɪ, 'yɔ -sɔa 'wɔ, we yia we -sie, 'in we yia yɛ, we somi 'nɪ -tlɔɔ 'gbɔ.

7 We 'ya tɔlva sloa -kpɔga glaa, 'in -kpɔga yia we -gɔ palɪ, 'in we yia we 'tuntnu. We 'nɪ 'ya yabhlogbɔɔ 'pa.

8 Tɔlva yia dɔdɔ -zɔnɔ -gɔ bhlili, 'in we yia zɔ. We lakpa tɔlva wla 'ya glɔ -bhlo 'ya kugbua, tɔlva wla 'ya glɔ ta, 'in tɔlva wla 'ya glɔ gbɔ.

9 Ɔ -ka 'nɔnɔ -yukwli 'wlu -ka, ɔ 'nɔ we.»

-We ka 'gbɔ -Zezu paa gbɔɔ nine

(Mk 4.10-12; Lk 8.9-10)

10 Ɔ 'bunɔnya bɛa ɔ kwesi, 'in wa yia ɔ layɪbha: «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ -na slolu wa gbɔɔ nine -papie nya?»

11 Ɔ nɛɛ wa -yla: «-Lagɔ ka ɔ nyɪmaa 'wlulapɪgbɔ mia zizeda aɪn 'kluslolu, nɪ, ɔ 'nɪ we wamɪa 'kluslolu.

12 Nɪ, -lukanyɔ mia, ɔ -nɔ wa yia -gɔpalɪa, 'in we 'ka 'wɔzumanɪ. 'In nyɪmɛ -ɔ 'nɪa -lu duun -ka, we -sɛɛ mia ɔ kwɛɛ, kwɛɛ wa yia we ɔ -saa.

13 «We 'dɛɛ 'gbɔ na gbaa wa -yla gbɔɔ nine -papie nya. Wa -ka ylada -mɪ, wa'a 'yɪ la. Wa -ka yukwli pɔda -mɪ, wa'a 'nɔ. Nɪ, wa'a 'nɔ gbɔ yabhlogbɔɔ 'wɔla.

14 'Sa -we -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ Ezaii gbaa, we -zɛa gbɔzɔnɔ wa gbɛgbɛɪn, ɔ nɛɛ:

ƎYukwli a yia pɔa 'nanɔɔ,

'in a 'na 'ka we 'wɔlanɔ.

Ylaa a yia 'nanɔɔ,

'in a 'na 'ka -lu -yɔyɪ.

15 Nu, waa nyuma -manu 'wluksun ka 'woto -
dudluu.

Wa ka wa yukwli 'sumani, wa ka wa 'yli 'mu,
wa yi layi, wa yi 'nu, wa yi gbu yibhelii 'gbu,
wa yi wa dli 'bhitii 'gbu, in yi wa gbu 'wosa.

'Sa -Lagɔ gbaa.›

16 Amia, amiaa 'yli yi la, 'in amiaa yukwli nua,
'wototue -dlɔɔ mi amiaa -nu nya.

17 In nɛɛ ain -yla gbuzɔnu saɛ: -Lagɔgbuu -falipanya
-yɔ -Lagɔnyuma tikliu -zlo 'yibha -we a yia -yɔ, wa
'ka we -yɔyi, 'in wa 'ni we -yɔyi, -we a nua, wa 'ka
we 'nu, 'in wa 'ni we 'nu.

*'Mnɔpanyɔɔ gbuu ninee 'ji
(Mk 4.13-20; Lk 8.11-15)*

18 «We 'dɛɛ 'gbu, amia, a 'nu mnɔpanyɔɔ gbuu
ninee ji ni 'wola.

19 -Wa 'nua *-Lagɔɔ nyumaa 'wlulapilhee weli, 'in
wa'a 'nua we 'wola, wa 'wlv 'yoo ηwe -yɔ da 'mno
bhlia. *Gbonyuuu dide -ka yi, -we wa faa wa dli zɔ,
'in we saa -mɔ we.

20 'Sa -bhlokpade tɔlba mi -bha tukpa -dɔdɔ 'bhisa,
da -Lagɔweli bhlia. 'In wa -ka we 'nu ni, 'in wa
ηwnua we gbu 'muna nya, 'in wee 'muna'a -gwɛ.

21 Nu, wa 'ni ηwnu we 'ka somi fa wa dli zɔ. Waa
nyuma mia, bhla -sɛɛ nya wa ηwnua we -yɔ, 'in wa
-ka wa sialida -mi, wa -ka wa 'klyie 'wɔpalida -mi
-Lagɔweli 'gbu, 'in wa saa -Lagɔweli dli -gu.

22 Tɔlba 'wlv 'ya 'mnɔya -we -wa -Lagɔweli -mɔ -
kpɔga glaa. Wa 'nua wee weli, 'in dɔdɔ -gɔɔ dliɔɔ
klaa, wa 'gwezi -we nania wa dɔdɔ, 'in we nua wa
-dawli 'wlv klaa, mɔ palilia we -gɔɔ 'gbu, we'e tɔna.

23 'In nyuma tɔlba mia, -maa 'wlvaa wee 'mnɔya -
we -wa -Lagɔweli -mɔ dɔdɔ -zɔnu -gu. Wa 'nua we,

'in wa yia we -yɔŋwnu. Tɔɔn, wee weɪɪ -we mia wa 'wɔ, 'in we yia tɔv. We lakpa yabhlo wla 'ya glɔ -bhlo 'ya kugbua, we tɔɔva 'ya glɔ ta, 'in we tɔɔva wla 'ya glɔ gbu.»

-Petu 'nyuuu gbɔv nine

²⁴ -Zezu 'pa 'yaa wa -yla gbɔv nine yabhlo, ɔ nɛɛ: «-We -yɔ -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪɪe 'wɔwɔɔva, 'mɔ na yia da aɪn -yla gbaa. Nu, nyɪmɛ yabhlo 'paa ɔ kpaa 'mnɔ -zɔv.

²⁵ -Mɔv 'bɪgɔ, sabɔ, da nyɪma weee mia 'yɪaa 'wɔ, ɔ tɔnyɪmɛ yia, 'in ɔ yia -petuu 'ya glɔ wee 'mnɔ -kpaa, 'in ɔ yia mɔ.

²⁶ Da wee 'mnɔ mia, 'in we mia zɔda, -zugba wee -petu mi 'ya -mɔ we nyɪɪ.

²⁷ «Wee kpaa -kanyɔɔ lubhonɔnya yia yi, 'in wa nɛɛ ɔ -yɪaɛ: <-Amɪaa -kanyɔ, 'lee, -in 'nɪ zɪmɛ da 'mnɔya -zɔv 'paa? 'In da -petunya nɪ 'bhɔɔva?»

²⁸ «ɔ nɛɛ wa -yɪaɛ: <Na tɔnyɪmɛ nɔa we ɪɛ.»

«'In ɔ lubhonɔnya nɛɛ ɔ -yɪa: <'Lee, -a mneni -a 'ka wee -petu 'tɪuu?»

²⁹ «ɔ nɛɛ: <-Innya, nu, a -ka wee -petu 'tɪua yi, a mneni a 'ka 'mnɔ 'tɪ -bha -bhlokpade.

³⁰ A 'tide we 'yi, we 'dɛ 'sɔ 'ka 'ylimanɪ. We -dɪɪ bhla -ka bɛ, 'in in 'ka we -dɪɪnya 'tɔɔv nu, wa -dɪ -slɔ -petu, wa gbɔan we, 'in wa 'ka we sie. -Mɔv 'bɪgɔ, wa 'ka 'mnɔ -dɪ, 'in wa 'ka we na -gbagbɔ 'wɔkwa.»

»

-Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪɪe gbɔv nine

(Mk 4.30-32; Lk 13.18-19)

³¹ -Zezu 'pa 'yaa wa -yla gbɔv nine yabhlo, ɔ nɛɛ: «-Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪɪe 'wɔv su -we wa laa

*mutadi, we 'ya. 'Mv nyumε yabhlo 'bhua 'wv, 'in ɔ yia we glv ɔ kpaā.

³² We 'kienyi we -zi dɔdɔ -gɔɔ su weee 'ya. Nu, we -ka mi, 'in we ylimania 'kadɔɔ, 'in we zεa su -we -zia su weee 'wv. Nu, 'zianya yia we lɔlɔ 'subhaa we 'kɩya -nyidi.»

(Lk 13.20-21)

³³ -Zezu 'pa 'yaa wa -yla gbɔɔ nine yabhlo, ɔ nεε: «-Lagɔɔ nyumaa 'wlulapɩie 'wlv *gɔɔ 'ɲwɔɔ yabhlo slua 'floo -bhɔbhɔɔ kilo glv -bhlo 'ya gbu lv, ɔ bhɩtia we, 'in we yia 'ylɩ, mv.»

-We ka 'gbv -Zezu paa gbɔɔ nine

(Mk 4.33-34)

³⁴ Nu, gbv weee mia dε, gbɔɔ nine -papɩe nya ɔ -slolua we nyumaa -zlo. We 'nɩ gbɔɔ nine -papɩe 'wɔbhv, ɔ'ɔ -slolu nyuma gbv.

³⁵ 'Sa we 'plia sa, 'in -we -Lagɔgbɔɔ -falɩpanyɔ gbaa, we 'ka gbvzɔnv -zε, ɔ nεε:

«Nu, gbɔɔ nine -papɩe nya na yia wa -yla gbv gbaa. We 'ka dɔdɔɔ gwedɩda 'bhv,

gbv -we -Lagɔ zizea, gbaa na yia we.»

³⁶ Tɔɔn, -Zezu 'bhua nyuma glaa, 'in ɔ yia -buduɲwεε mni. ɔ plaa -budu zɔ, 'in ɔ 'bɩnɔnya yia ɔ kwesi bε, 'in wa nεε ɔ -ylaε: «Gba -ain -yla kpaā -petu 'nyuu nu gbɔɔ ninee 'ji.»

³⁷ ɔ nεε wa -ylaε: «Nu, -ɔ 'paa 'mnɔya -zɔnv, Nyumεε Yu -wa.

³⁸ 'In kpaā mia, mv -wa dɔdɔ -gv, 'in 'mnɔya -zɔnv mia, mv -wa nyuma -wa -Lagɔ pɩia 'wlu la. -Petu mia, mv -wa nyuma -wa gbvnyuuu dide pɩia 'wlu la.

39 Ɔɔ tɔnyumɛ ɔ glɔa wee -petu, -Saatan -wa. We -didɪ bhla mia, -mɔv -wa dɔdɔv bhialɪ da. We -didɪnya mia, -mɔv -wa 'anzɪnya.

40 Sa wa tlua -petu, 'ɪn wa vitelia we -kosu 'wɔ, 'sa -bhlokpade we yia dɔdɔv -bhɪa bhla -mia.

41 Ɔɔ Nyumɛɛ Yu yia ɔnɔv 'anzɪnya yoo 'paa. Nu, -wa kwaa wa -lima gbɔnyuu lɔ we -yɔ -wa ka dɛ nɔa gbɔnyuu lɛ, we 'ka wa 'wɔgbɪzi, -wa -Lagɔ pɪlɪa 'wlu la glaa.

42 'ɪn we 'ka wa -kosu 'kadɔv 'wɔv viteli. -Mɔ wa wia, -mɔ wa lia gla 'wɔv.

43 -Wa nɔa -Lagɔɔ dɔmagbɔ lɛ, ma yia lia 'yɔv 'bhisa da wa Dide pɪlɪa nyɪma 'wlu la. -Ɔ -ka 'nɔnɔv -yukwli 'wlu -ka, ɔ 'nɔv we.

Nyɪmnɪlu -we mia zizada

44 «-We -yɔ -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlɛ 'wɔwɔlɔa mɔ -wa 'ɲɪmnɪlu yabhlo -we mia zizada kpaa. 'Mɔ nyumɛ yabhlo 'yia, 'ɪn ɔ yia we zize lɔ. Ɔ plɛ mɛnɪ, 'ɪn ɔ mɪa, ɔ yia ɔ -lu weee pɛlɔ 'pa ɔ 'ka wee kpaa zɔ.

Tɔkpa -zɔnɔv -we ka -valɛ 'tɛa, we gbɔv nine

45 «-We -yɔ -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlɛ 'wɔwɔlɔa, mɔ -wa 'ya, -valɛpanyɔ ɔ mia tɔkpa -zɔnɔv -we ka -valɛ 'tɛaa dataɪda.

46 Ɔ 'yia wee 'yɪlanɔv -tɔkpa, -we ka -valɛ 'tɛa -we -zia we -lima nɪ, ɔ mɪa, 'ɪn ɔ yia ɔ -lu weee pɛlɔ 'pa ɔ 'ka we zɔ.

Zibhi -bha -sowlɪi gbɔv nine

47 «-We -yɔ -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlɛ 'wɔwɔlɔa, mɔ -wa 'ya, 'sowlɪ -we wa viteli 'nyu lɔ, 'ɪn we yi zibhii 'yli -bhlo -bhlo kpa.

48 We yea, 'in zibhibhanya yia we 'nyu lv gbize, 'in wa yia we 'nyu -gəgə -gυ ladi, wa 'ka zibhi 'wυgbizi. We zυzənu wa gbizi 'wυ, -mυυ wa slua wa -ciε 'wυ, 'in -we 'nia 'ylinani, 'in wa yia we kwnεε viteli.

49 'Sa -bhlokpade we yia -mia dυdυυ bhia zli. Nyima -wa nυa gbυnyuu ε -yə -wa nυa gbυ -zənu ε, 'anzinya yia yia we 'ka wa -yəsısalı,

50 'in -wa nυa gbυnyuu ε, we 'ka -maa -kosu 'kadυ 'wυ viteli. -Mə wa yia wilia, -mə wa yia gla 'wυ lia.»

Gbuzənu sva -yə gbuzənu lolu

51 -Zezu nεε ə 'binənya -yla: «A ka we 'de weee 'wυlanυ?»

Wa nεε: «lin, -a ka we 'wυlanυ.»

52 Təun, -Zezu nεε wa -yla: «Nu, -Lagə titee gwesanyə ə yibhelia -Lagə nyımaa 'wlulapıgbυ, ə 'wlv nu, -budunwεε -kanyə yabhlo ə wleli 'ηnumnu sva -yə 'ηnumnu lolu, ə -luu lazυda.»

-Zezuu -zəə -nyıma 'ni ə gbυ -yəηwnu (Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

53 -Zezu ka gbυυ nine -papıe bhia 'bhie, ə yia -bhade 'bhυ.

54 'Gbe -we 'wυ ə 'ylimania, ə mnia -mə, 'in ə yia nyıma -slolu -mə -Lagəbudu zə. -Wa weee mia -bha, 'in we yia wa ηwεgaga -səbhalı. 'In wa nεε:

55 «Ə nyıme mia da ni, -budukonyə yu -wa, we 'ni mυυ? Ə 'nyaa mia ni, Malii -wa. *'Zake klaa, *-Zεzεfv klaa, 'Simə klaa, we -yə Zudi, wa 'ni ə bheliaa?

56 Ə bhəba mi -ain gla. Aya! Mə ə -salı gwεdigbu lənu sea?»

57 We 'dɛɛ 'gbv, wa 'nɪ mneni wa 'ka ɔ dli -gv zv. Tɔvɔn, -Zezu nɛɛ wa -yla: «-Lagɔgbv -falpanyɔ -ka -mɪ, da weee wa zva -bha ɔ. Wa'a zv -bha ɔ, ɔ -zɔɔ we -yɔ ɔ -budunwɛɛ.»

58 Nyɪma 'nɪ ɔ dli -gv zvv 'gbv, ɔ 'nɪ -bha gwɛdigbv duun lɛv.

14

*Sa 'Zan -Batisɪ titlɪa 'wv la
(Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)*

1 We bhla, Galilee -dɔdɔv 'wlulapɪnyɔ Ewlovɔ 'nɔv -Zezuu 'dɪ.

2 ɔ nɛɛ ɔ zɔlubhonɔnya -yla: «'Zan -Batisɪ -wa! Nu, mɔ -sɔa titlɪnya glaa 'wv, we 'dɛɛ 'gbv ɔ mnenia ɔ 'ka gwɛdigbv lɛv.»

3-4 Nu, sa Zaan titlɪgbv 'plɪa, mɔ mia da: Ewlovɔ kwaa ɔ bheli Filipv 'ɲwnɔ Ewloadi, 'in Zaan nɛɛ ɔ -yla: «Nu, we 'nɪ 'ylinanɪ -Lagɔɔ tite 'wv, nyɪmɛ 'ka ɔ 'dɛɛ bheli 'ɲwnɔ glosa, 'in ɔ 'ka ɔ kwa.»

We 'dɛɛ 'gbv Ewlovɔ yia nyɪma tie, wa 'ka ɔ kpa, wa 'ka ɔ gbvan, 'in wa 'ka ɔ -kasv 'wɔpa.

5 Ewlovɔ 'yɪbha ɔ 'ka Zaan 'bha. Nu, ɔ mɪ Zuifv sɔda, -maa nɛɛ nu, Zaan mia, -Lagɔgbv -falpanyɔ -wa.

6 Nu, Ewlovɔ gwalyɪ 'fɛtɪ nɪnyia, 'in Ewloadi 'ɲwnɔyu yia -wa mia 'fɛtɪ -gvv 'yɪbadɪ litɛ. 'In ɔ yia Ewlovɔ dɔdɔ namanɪ bhabha.

7 'In ɔ yia bi, ɔ nɛɛ: «-We a yia 'mɪ -zlalɪa, yoo na yia we an 'nyɛa.»

8 ɔ 'nyaaa wɛlɪ -gv ɔ nɛɛ: «-In 'nyɛ 'mɪ 'Zan -Batisɪ 'wlu yoo -plaa -gv.»

9 We wlaa Ewlovɔ 'kɔayli la, nu, ɔ ka bi ɔ -limaa 'yɪbadɪ 'gbv, ɔ nɛɛ: «-We ɔ -zlalɪa 'mɪ, a 'nyɛ we ɔ yoo.»

10 'In ɔ yia 'slɔjayu yabhlo tie -mɔ -kaslɔ 'wɔ, ɔ 'ka Zaan 'wlu -gɔ -dɪ.

11 'In wa -yɔ ɔ 'wlu yia yi -plaa -gɔ. Wa 'nyɛa we ɔɔ 'ɲwɔɲyɔ yoo, 'in -mɔɔ yia we ɔ 'nyaa yoo 'nyɛ.

12 Tɔɔn, Zaaan 'bɪnɔnya yia, 'in wa yia ɔ 'kwie 'bɔmɪ, 'in wa yia we 'bhɔka 'wɔfa, 'in wa yia we 'dɪ -Zezu -salia mɪ.

*-Zezu 'nyɛa nyɪmaa 'wlu glɔ -bhlo 'wlu gbu lililu
(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Zn 6.1-14)*

13 -Zezu 'nɔa we 'dɪ, 'in ɔ yia 'glɔ 'wɔbhɔ, ɔ -dɪa 'nyu 'wɔ, 'in ɔ yia da beblɛɛ mɪ, da nyɪma 'nɪa -mɪ, ɔ 'ka 'wɔnya.

Nyɪmaa -zlo 'nɔa we, wa 'tlaa wa 'gbe nɔkplɛ, 'in wa yia ɔ 'bɪ mɪ bhɔ -gɔ, 'nyu -gɔgɔ -gɔ yilie nya.

14 -Zezu 'tlaa 'glɔ 'wɔ, ɔ 'yia nyɪmaa -zlo -yɔ, 'in wa yia ɔ nyazi 'wɔla, 'in ɔ yia wa guzɔnya jipe.

15 Jibhe zɔa, ɔ 'bɪnɔnya bea ɔ kwesi, 'in wa nɛɛ: «'Ylɔ ka -fla, 'in da tlɔlɔ la. We 'dɛɛ 'gbɔ, 'nyɛ wa 'yoo wa 'ka 'gbenya 'wɔ lililu zɔa mɪ.»

16 ɔ nɛɛ wa -yla: «Wa 'na 'ka mɪ. Amɪaa 'dɛ 'nyɛ wa lililu.»

17 'In wa nɛɛ: «We 'nɪ 'floo gbu -yɔ zibhii 'ya 'sɔ 'wɔbhɔ, -a 'nɪ lililu kwɛɛ -ka.»

18 'In ɔ nɛɛ: «A -yɔ we yi.»

19 -Mɔɔ 'bɪgɔ, ɔ nɛɛ nyɪmaa -zlo -yla nɪ, wa -dɪ -petu -gɔ la. Tɔɔn, ɔ bhua wee 'floo gbu -yɔ zibhii 'ya 'sɔ 'wɔ, ɔ ylaa yali, 'in ɔ yia -Lagɔ fuo 'pa. 'Bhie, ɔ dlilia wee 'floo, ɔ 'nyɛa we ɔ 'bɪnɔnya yoo, 'in -maa yia we nyɪma 'wɔladlili.

20 Wa 'dɛ weee lia, 'in wa yia lɔ. We pɪnɪ -tɔa 'wɔ, -we nynia -cɪcɛ kugbua lɛ 'sɔ, 'in ɔ 'bɪnɔnya -yɔ we yia mɪ.

21 Nyuma -wa lia, wa nyini nukpasiaa 'wlu glv -bhlo 'wlu gbu (5.000). Wa 'ni 'nywnti -yɔ 'nyenyeyua zeli.

*-Zezu nɔa 'nyu -gv
(Mk 6.45-52; Zn 6.15-21)*

22 Tɔɔn, 'in -Zezu yia wa tie, wa -galɪ ɔ 'yu, wa 'ka 'nyuu kakpe -putu -gv mni, -zugba ɔ pa nyuma weli.

23 ɔ 'paa wa weli, 'in ɔ yia -gɔgɔ 'wlu mni ɔ 'ka -Lagɔ bhuhhoe. ɔ mi -bha ɔ 'de -bhlo, 'in sabɔ yia be.

24 Nu, 'glv ka -slɛɛn -gɔgɔ -yɔ la tlomanɪ. -Pɪpɛ mi wa 'klv -yɔ -gbɛn bhulɔdaa 'gbv, 'nyuu -gbvgbv sloa 'glv 'wv.

25 Tɪatia -kɔkɔ gboa, 'in -Zezu yia ɔ 'binɔnya 'bi mni 'nyu -gv -nɔnɔɛ nya.

26 Wa 'yia da ɔ -yɔ -nɔda -mɔ 'nyu -gv, 'in wa yia nyanɔ nv, wa nɛɛ: «'Kuzu -wa!»

Wa mi nyanɔ nɔdaa 'gbv, wa yia 'wɔkpi.

27 Tɔɔn, 'in ɔ nɛɛ wa -yla: «A 'na nɔnv nyanɔ -ni, -amɪ -wa, a palɪ dli la.»

28 'In Pielɪ nɛɛ: «Na -Kanyɔ, we -ka -mi 'piɛn, 'nyɛ 'mi 'yoo, in 'ka 'nyu -gv nɔ, in 'ka -mi -yɔbe.»

29 ɔ nɛɛ ɔ -yla: «Yi!»

Pielɪ 'tlaa 'glv 'wv, 'in ɔ yia -Zezuu -gbɛ mni 'nyu -gv -nɔnɔɛ nya.

30 Nu, ɔ 'yia -pɪpɛ mi 'plɪda, 'in ɔ yia nyanɔ nv, 'in ɔ yia 'nyu glu -plaphe bhli. ɔ 'kpi'a 'wv, ɔ nɛɛ: «Na -Kanyɔ, kpa 'mi!»

31 -Bha -bhlokpade, -Zezu -gloa sɔ 'wv, 'in ɔ yia ɔ kpa, 'in ɔ nɛɛ: «Dli 'kienyi -zɔnyɔ, lɛɛ -lu ka 'gbv -na lv dli?»

32 Wa 'de 'sɔ -bhoa 'glv 'wv, 'in -pɪpɛ yia zɔbe.

³³ Tɔvɔn, ɔ 'bɪnɔnya -wa mɪa 'glɔ 'wɔ, 'ɪn wa yia ɔ 'yɪ 'kukolu 'sɪbhli, wa 'ka ɔ 'ylɪmanɪ, wa nɛɛ: «-Mɪ, -ɪn mɪ -Lagɔɔ 'Yuu 'dɛbhie -gbolu nya!»

-Zezu jipea Zenezalɛtɪ guzvɔnya
(Mk 6.53-56)

³⁴ Wa -dɪa 'nyu 'wɔ, 'ɪn wa yia Zenezalɛtɪ -dɔdɔ -gɔv nɪnɪ.

³⁵ -Bha nyɪma weee yia -Zezu yɪbheli, 'ɪn ɔ 'dɪ yia wee dɔdɔ weee -gɔv lamnɛni. Wa yia ɔ guzvɔnya weee -la.

³⁶ 'ɪn wa palɪa -Zezu zukpa nɪ, ɔ 'ka wa guzvɔnya 'yoo 'nyɛ wa 'ka ɔ -banaa ŋwɛ kwɛzɪ. 'ɪn -wa weee zɪa we kwɛ, -maa yia 'pɔ.

15

-Zezu -yɔ Zuɪfvɔ tite
(Mk 7.1-13)

¹ Falizɪnyɪma -yɔ -Lagɔɔ titee gwesanya 'bhɔa -Zeluzalɛmɔ, 'ɪn wa yia -Zezuu -gbɛ yi, 'ɪn wa nɛɛ ɔ -ylaɛ:

² «-Na 'bɪnɔnya mɪa, wa'a budo kwɛ -amɪaa titee sɔlɔ, 'ɪn wa lɪa. Nɪ, -we -amɪaa dɔkpasɪ gbɪa -a 'na nɔnɔ lɛ -nɪ, 'mɔ wa nɔa lɛ. Lɛɛ -lu ka 'gbɔa?»

³ -Zezu nɛɛ wa -yla: «Amɪa mɪa da, amɪaa bh-lasabhla gbɔv 'gbɔ, a'a zɔa -Lagɔɔ tite 'nɔŋwɛ. Lɛɛ -lu ka 'gbɔa?»

⁴ Nɪ, -Lagɔ nɛɛ:

⟨Zɔ -na dɪde -yɔ -na 'nyaa 'nɔŋwɛ.⟩

Ɔ nɛɛ 'yaɛ:

⟨-Ɔ -ka ɔ dɪde -yɔ ɔ 'nyaa vɛlɪ,
'bha wa 'bhaa ɔ.⟩

5 'In amia, a nεε: nyime -o -ka o dide -yo o 'nyaa -yla gba nu, -we o 'ka yaa wa 'nyε, wa 'wusasiε saa, o ka we -Lago 'nyε,

6 o nyime'ε -sa o dide 'wv. 'Sa a nva, 'in a saa -Lagoweli la, amiaa bhlasabhla gbv gbv.

7 Weli 'so -nyima a -mia! -We Ezaii gbaa -benyi amiaa daa, gbuzonu -wa. O nεε:

8 <-Lago nεε: waa nyima mia,
ηweε la wa nnania 'mi,
nu, wa dli 'ni 'mi -gv -mi.

9 Bhebhe wa ylimania 'mi.

Nu, tite wa slolua,
-we wa laa -Lago tite,
nyimaa -gbε we bhva.> »

*-We plaha nyima povin, mv ni
(Mk 7.14-23)*

10 -Mv 'bigv, -Zezu nεε nyimaa -zlo -yla: «A be -seli, -we na yia gbaa, a 'ka we 'nv.

11 Nu, -we plaa nyime ηweε, we'e -plali o povin. Nu, -we plaha nyime povin ni, mv -wa we bhva ηweε.»

12 Tovv, o 'binonya bea o -yo, 'in wa nεε o -yla: «-In -yi we 'ji nu, weli -in gbaa de -bha, we ka Faliznyima 'wv 'fnv?»

13 O nεε: «Su, -we na Dide, -o mia -yalι, 'nia fa ni, tlua wa yia we.

14 A 'tide wa 'yi nu, 'lɔlɔnya wa -mia, 'in wa mia 'lɔlɔnya 'yoo da -sloluda. Nu, 'lɔlɔnyo -ka 'lɔlɔnyoo su lakpa o 'ka o 'yoo da -slolu, 'in wa 'de 'so bhlilia 'bhvka 'wv.»

15 Pielι 'bhua weli 'wv, o nεε: «Wee gbv nine mia da ni, sa we 'ji mia?»

16 -Zezu nεε: «Amia, a 'ni 'ya -slɔ -mvv 'wolanv?»

17 Nu, -lu weee -we plalia nyimee ηwee, ο nukple we plia. -Muu 'bigu, 'in ο plaa 'kwla -yo. A'a 'nu 'ya -muu 'wola?

18 Nu, -we tlaa nyime ηwee, mu bhua ο dli zo, 'in -we plalia nyime puin, mu -wa.

19 Nu, 'wlukusun lapupalie 'nyuu bhua nyimee dli zo. Toun, 'in nyima bhaa wa -lima, 'ηwni -yo nyima -putu dia -budu 'wu,* wa kaa mutni kwe, wa ylia 'wie, wa tubhua yo, 'in wa saa wa -lima 'ηni.

20 Nu, -we plalia nyime puin mu mia de. Nu, nyime 'ni kwe budo tiklu ο 'ka li, -muu 'v -plali nyime puin.»

'Lakpanηwno ηwnua -Zezuu gbu

(Mk 7.24-30)

21 -Muu 'bigu, -Zezu 'bhua -bha, 'in ο yia Tili -yo Sidoun -dudu -gu mni.

22 Kanaa -ηwno yabhlo -dulia -mo la, 'in ο yia ο -gbe mni, -zugba ο wili ο -yo: «-Davidi 'yuoo, -in 'yili 'mi nyazoo! Na -Kanyo, zuzu 'nyuu ka na 'ηwnoyu kpa, ο 'ni 'kwayli -ka.»

23 -Zezu 'ni ο -gu -sa. O 'binonyia bea ο -yo, 'in wa nee ο -yla: «Vu ο, we 'ni -muu, ο mi -ain 'bi wowie nya.»

24 'In -Zezu nee: «Izraelnyima -wa 'wlua bhlabhle -we mo, wa 'dekpaa 'gbu in yia yi.»

25 Nu, ο ηwno 'sibhlia ο 'yu 'kukolu, ο nee: «Na -Kanyo, be 'mi -yo.»

26 'In ο nee: «'Ylaash -ka lida -mi, we 'ni tiklu -mi wa 'ka 'ylaash lililu zo -sa, wa 'ka we gwι zo viteli, we 'ni muu?»

27 O ηwno nee: «Na -Kanyo, gbuzoun -wa. Nu, 'ylaash -ka lida -mi, 'in gwι -ka 'tabhle zo -mi, wee lililu -we bhlia, gwι lia we, we 'ni muu?»

* 15:19 Glekweh 'wu, we ji -wa nu, -wa kokwaha, wa -yo nyima -putu dia -budu 'wu.

28 Ɔ nɛɛ: «Amaa dlɔzɔvɔvɛ 'yli 'lɛ! -We a 'yɪbhaa, mu yia aɪn -yla lɛnva.»

-Bha -bhlokpade ɔ 'yu 'pva.

-Zezu jipea guzɔnyaa -zlo

29 -Mɔv 'bɪgɔ, -Zezu 'bhua -bha, ɔ 'plɪɪa Galilenyu kwesi, ɔ -gblaa -gɔgɔ 'wlu, 'ɪn ɔ yia -mɔ ladɪ.

30 Tɔvɔn, nyɪmaa -zlo -yɔ wa guzɔnya yia ɔ -gbɛ yi. Tɔlvɔ tɪgɪa, tɔlvɔ'a 'yɪ la, tɔlvɔ 'kua, tɔlvɔ'a 'nɔ, 'ɪn wa'a gba, we -yɔ guzɔnya duun -putu. 'ɪn wa yia wa -Zezu -yɔ laslu, 'ɪn ɔ yia wa jipe.

31 Nyɪmaa -zlo 'yɪa nɪ, -wa mɪa bhobhonya, wa ka gba, -wa 'kua, wa ka 'pɔ, -wa tɪgɪa, wa ka nɔ 'nanɔv, -wa 'lɔa, wa ka layɪ, we 'nɪ wa ŋwɛgaga -sobhalɪ -sɛ. 'ɪn wa yia *Izlaɛɪ -Lagɔɔ 'ŋmɪ -mnɪnɪ.

-Zezu 'nyɛa nyɪma 'wlu glɔ -bhlo lililu

(Mk 8.1-10)

32 -Zezu laa ɔ 'bɪnɔnya, 'ɪn ɔ nɛɛ: «Nɪ, nyazɪ nyɪma nɪ laa 'mɪ 'wɔ. Wa 'yɪ ta nɪ, -zugba wa mɪ 'mɪ 'bɪ, 'ɪn lililu ka bhɪa. Nɪ, wa 'nɪ -slɔ li, 'ɪn -ka gba wa mnɪ lɔ nɪ, wa mneni wa 'ka 'yloogblɔ bhli siasɛ kwɛɛ.»

33 -Bha ɔ 'bɪnɔnya 'yɪbhaa ɔ laɛ: «-A mɪa -flii 'pɪpɪ, da -a ka 'floo 'yɪɪ, 'ɪn -a 'ka nyɪmaa -zlo nɪ 'nyɛ, 'ɪn wa 'ka li, 'ɪn wa 'ka lɔa?»

34 -Zezu nɛɛ wa -yla: «'Floo zuma mɪ aɪn kwɛɛa?»

Wa nɛɛ: «'Floo gbesɔ, we -yɔ zibhi yua -sɛɛ.»

35 Tɔvɔn, ɔ nɛɛ nyɪmaa -zlo -yla nɪ, wa -dɪ dɔdɔ la.

36 'Bhie, ɔ 'bhua 'floo gbesɔ -yɔ zibhi 'wɔ, ɔ 'paa -Lagɔ fuo, 'ɪn ɔ yia we ladɪɪɪ, 'ɪn ɔ yia we ɔ 'bɪnɔnya yoo 'nyɛ, 'ɪn -maa yia we nyɪmaa -zlo 'wɔladlɪ.

37 Wa 'dɛ weɛɛ lia, 'ɪn wa yia lɔ. -We wa sɪalɪa, we nɪnɪ -cɪɛ gbesɔ, 'mɔ ɔ 'bɪnɔnya -yɔ we mɪa.

³⁸ Nu, -wa lia wa nyini nukpasiaa 'wlu glv -bhlo (4.000). Wa 'ni 'ŋwɔɔ -yɔ 'nyenyeyua zeli.

³⁹ Da -Zezu 'nyea wa 'yoo, 'in ɔ yia 'glv 'wɔbho ɔ 'ka Magadan -dɔdɔ -gv mni.

16

*Sadusenyɔma -yɔ Falizinyɔma 'yibhaha -Zezu gwɛdigbu
(Mk 8.11-13; Lk 12.53-56)

¹ *Sadusenyɔma -yɔ Falizinyɔma bea -Zezu -yɔ, wa 'ka ɔ layla. Wa nɛɛ ɔ -yla: «-In nu gwɛdigbu yabhlo lɛ, 'in -a 'ka we 'jiyibheli nu, -Lagɔ 'nyea -mi 'tɪɛ.»

² -Zezu nɛɛ wa -yla: «'Ylv -ka bhli, yalı -ka laza-manı a nɛɛ da nanı 'yli.

³ 'In zlvkpɛ 'ylv -ka 'wɔsɔ, yalı -ka lazamanı, a nɛɛ 'nyu yia -zɛɛn lva. A -ka yalı yla, we -ka nu, 'nyu yi lva, 'in a yibhelia we 'ji. 'In -we mia -zɛɛn 'plida, a 'ni mneni a 'ka we yla, 'in -we mia yida a 'ka we yibheli.

⁴ Deslɛɛn -nyɔma ka 'nyii, 'in wa'a zv -Lagɔ dli -gv. Wa 'yibha in nu wa -yla gwɛdigbu lɛ, we 'ni *Zonasu gwɛdigbu 'wɔbhu, wa 'na 'ka gwɛdigbu yabhlogbɔɔ 'yl.»

Tɔɔn, ɔ tia -bha wa, 'in ɔ yia mni.

Falizinyɔma -yɔ Sadusenyɔmaa gɔɔ gbv
(Mk 8.13-21)

⁵ ɔ 'bɪnɔnya mia 'nyu 'wɔdɪda, wa ka 'floo 'wɔdɪv.

⁶ Tɔɔn, -Zezu nɛɛ wa -ylaɛ: «A zv amıaa 'dɛ 'yliyɔ, a 'na 'tideli amıaa 'dɛ 'yi Falizinyɔma -yɔ Sadusenyɔmaa 'flooɔ *gɔɔ -yla -ni.»

7 -Bha ɔ 'bunɔnya gbɔgbalia -ylaɛ: «Nu, 'floo 'nɪ -aɪn kwɛɛ -mɪ, we 'gbɔ ɔ yi 'saa gba.»

8 -We mia wa dli zɔ, -Zezu yibhelia we 'ji, ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «Dli 'kienyi -zɔnya, 'lee, lɛɛ -lu ka 'gbɔ a gbɔgbali -yla nu, a 'nɪ 'floo kwɛɛ -kaa?»

9 A 'nɪ -slɔ we 'wɔlanɔ nu, 'floo gbu in dlilia nyɪmaa 'wlu gbɔ -bhlo 'wlu gbu (5.000) 'wɔ laa? 'In -cɪɛ a 'bhua 'wɔ, a ka we 'wɔdlɔɔ?»

10 'In 'floo gbesɔ in dlilia nyɪmaa 'wlu gbɔ -bhlo (4.000) 'wɔ la, 'in -cɪɛ a 'bhua 'wɔ, a ka we 'wɔdlɔɔ?»

11 In -ka aɪn -yla gba nu, a zɔ amɪaa 'dɛ 'yliyɔ Sadusenyɪma -yɔ Falizɪnyɪmaa gɔɔ kwɛɛ, in 'nɪ 'floo gbɔ gba, sa a 'nɔ we 'wɔ laa?»

12 -Slɛɛn, ɔ 'bunɔnya yibhelia we 'ji nu, -Zezu 'nɪ 'flooɔ *gɔɔ gbɔ gba. Gbɔ -we Falizɪnyɪma -yɔ Sadusenyɪma slolua, 'mɔ ɔ saa 'ɲɪnɪ.

*Pielɪ nɛɛ nu, -Zezu -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ
(Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)*

13 -Zezu mɪɪa Sezalee Filipɔ -dɔdɔ -gɔ, ɔ nɪnɪa -mɔ, 'in ɔ nɛɛ ɔ 'bunɔnya -ylaɛ: «'Lee, nyɪma nɛɛ *Nyɪmɛɛ 'Yuu daa nyɔɔ ɔ -mɪa?»

14 Wa nɛɛ: «Nyɪma tɔlɔa nɛɛ, 'Zan -Batisɪ -ɪn -mɪa, 'in tɔlɔa nɛɛ, Elii -ɪn -mɪa. 'In tɔlɔa nɛɛ 'ya nu, Zelemi -ɪn -mɪa, -Lagɔgbɔɔ -falɪpanyɔ -putu -ɪn -mɪa.»

15 'In ɔ nɛɛ: «'In amɪa, a nɛɛ, nyɔɔ in -mɪa?»

16 Simɔ Pielɪ nɛɛ: «-Lagɔɔ -Bhasanyɔ -ɪn -mɪa, -ɪn mɪ 'yliyɔga -Lagɔɔ 'Yu nya.»

17 Tɔɔn, -Zezu nɛɛ ɔ -ylaɛ: «'Simɔɔ, Zonasu 'yu, -ɪn -tɔ 'wɔ -dlɔɔ, nu, wee gbɔ mia, nyɪmɛ 'nɪ -mɪ we -slolu. Na Dide -ɔ mia yali, mɔ -slolua -mɪ we.

18 Nu, -mɪ wa laa Piɛli, we ji -wa tɔkpa. Wee tɔkpa -gɔ na yia na *Leglizɪ 'sɔbhaa. 'In tɪtɪlee 'dɛbhiɛ -gboluu 'tɪtɛ 'na 'ka we -wɔ.

19 *-Lagɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪlgbee -lakɪ na yia -mɪ yoo 'nyɛa. -We -na yia gbɔaan dɔdɔ -gɔ, gbɔaan wa yia we yali. 'In -we -na yia -bloa dɔdɔ -gɔ, -bloa wa yia we yali.»

20 'In ɔ nɛɛ wa -yla 'klɔ 'ɔɪɔɪ nya: «A 'na gbalɪ nyɪmɛ yabhlogbɔɔ -yla, in mɪ -Lagɔɔ -Bhasanyɔ nya -nɪ.»

*-Zezu nɛɛ tɪa ɔ yia, 'in ɔ 'ka tɪtɪnya glaa 'wɔsɔ
(Mk 8.31-9.1; Lk 9.22-27)*

21 Nu, we 'ka -bha 'bhɔ, -Zezu gbaa -slɛɛn ɔ 'bɪnɔnya -yla sa tɪklɪ, ɔ'ɔ zize 'maslɛɛn gbɔ, ɔ nɛɛ: «We mɪ nu, in mɪnɪ -Zeluzalɛmɔ, -mɔ Zuifɔɔ nyɪma kpasɪ klaa, *-Lagɔɔbɔbɔnyaa -ɔian klaa, we -yɔ -Lagɔɔ titee gwesanya, ma kwɛɛ na yia sɪa bhabha. Ma yia 'mɪ wlaa wa 'ka 'mɪ 'bha. 'In 'yɪ 'sɔ we tanɔ nya, tɪtɪnya glaa na yia 'wɔsɔa.»

22 Tɔɔn, 'in Piɛli yia ɔ -glima lali, 'in ɔ yia ɔ -yla gbɔ gba, ɔ nɛɛ: «Na -Kanyɔ, -Lagɔ 'na ŋwnunu we -nɪ. -Mɔɔ 'na nɔnɔ lɛ -nɪ.»

23 -Zezu 'bhitia la, ɔ nɛɛ Piɛli -yla: «*-Saatan, bɛ lɔ! 'Bhɔ 'mɪ kwesi. -In mɪ 'mɪ 'yoo -kɔlɔda. Nu, -i'in pɔpali 'wlukɔɔn la -Lagɔ 'bhisa, nyɪma 'bhisa -na pɔpalia 'wlukɔɔn la.»

24 Tɔɔn, ɔ nɛɛ ɔ 'bɪnɔnya -yla: «Nyɔɔɔ nyɔɔ -ka gba ɔ 'ka 'mɪ 'bɪ nɔ, ɔ -sa ɔ 'dɛ dli, ɔ 'bhɔ ɔ sɪasɪɛɛ *su 'wɔ, 'in ɔ 'ka 'mɪ 'bɪ yi.»

25 Nu, nyɔɔɔ nyɔɔ -ka ɔ 'dɛɛ 'yɪiyɔgagɪɛ 'wɔgɔ nɪ, 'wɔ ɔ yia we bɔa. 'In -ɔ -ka ɔ 'dɛɛ 'yɪiyɔgagɪɛ 'wɔbɔ na 'gbɔ, 'yɪiyɔgagɪɛ -we 'nɪa bhloluda -ka, 'mɔ -mɔɔ yia 'yia.

26 Nu, nyime -ka dudu -gub zuzunu weee 'yi, 'in o -ka o 'yliyogagie 'wubɔ ni, lɛɛ -lu o 'yi we 'wɔa? Nu, -lu yabhlogbɔɔ 'ni mneni we 'ka nyimeɛ 'yliyogagie zo.

27 Nu, Nyimeɛ Yu yia yia o Didee 'ɲimnee san 'wɔ, o -yɔ o 'anzunya 'sɔ. 'In -we nyima nɔa lɛ, we ɲweɛ o yia wa 'penia.

28 In nɛɛ aɪn -yla gbuzunu saɛ: amia -wa mia da -seli, aɪn glaa, nyima tɔba ka Nyimeɛ 'Yu 'yi yida, o 'ka nyima 'wlulapɪ, 'bhie wa 'kaa tɪ.»

17

*-Zezuu 'binɔnya ta 'yia o 'tite
(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36)*

1 'Yi gbu, we gbelibhlonu nya, -Zezu 'bhua Pieli klaa, *'Zake klaa, we -yɔ 'Zakee bheli *Zaan 'wɔ, 'in wa yia -gɔgɔ 'kadu 'wlu mni. -Mɔ wa -nyaa 'wɔ.

2 -Mɔ, 'in o 'klɔ yia 'bhiti wa 'yliya 'wɔ, 'in we yia li 'yɔ 'bhisa, 'in o -bana yia pɔmanɪ 'painpain zɪ 'bhisa.

3 Tɔɔn, 'in wa yia Moizɪ -yɔ *Elii 'sɔ -yɔyi, -zugba wa -yɔ -Zezu sa 'di.

4 -Bha Pieli gbaa -Zezu -ylaɛ: «Na -Kanyɔ, -amɪaa -seli -mimie nanɪ 'yli! We -ka -mɪ dudu nanɪ, palɔ yua ta na yia -seli 'sobhaa. -Na -nɔ -bhlo, Moizɪ -nɔ -bhlo, Eliii -nɔ -bhlo.»

5 O mɪ gbada, tɔɔn yalɔpɔpa -we lia, 'in we yia wa 'wɔwɛli. 'In wɛli yabhlo yia wee yalɔpɔpa nyidi 'tɪa, we nɛɛ: «-O mia dɛ, na Yu -wa, in -kali o zɛ. 'Mɔ in 'nyɛa na dɪ weee yoo, a pɔlɔ o yukwli.»

6 O 'binɔnya 'nɔa wee wɛli, nyanɔ sloa wa 'wɔ, 'in wa yia 'klɔ lagbli.

7 -Zezu bea wa -yɔ, ɔ zia wa kwε, ɔ nεε: «A -sɔ 'wɔ, a 'na nɔnɔ nyanɔ -nɪ.»

8 Wa 'bhua 'klɔ 'wɔ, we 'nɪ -Zezu -bhlogbɔɔ 'wɔbhɔ, wa 'nɪ nyɪmε -putu -yɔyɪ.

9 Da wa mɪa wee -gɔgɔ kwɪɪda, -Zezu zɔa wa 'dɪ, ɔ nεε: «-We a 'yɪa da -yɔ nɪ, ɔɔ Nyɪmεε 'Yu 'nɪ -slɔ tɪtɪɪnya glaa 'wɔsɔ, a 'na gbali we nyɪmε yabhlogbɔɔ -yɪa -nɪ.»

10 Tɔɔn, -Zezuu 'bɪnɔnya yia ɔ layɪbha: «'Lee, lεε -lu ka 'gbɔ -Lagɔɔ titee gwesanya gba nɪ, Elii 'kaa yi tɪaa?»

11 ɔ nεε: «Gbɔzɔnɔ -wa: Elii yia yia tɪa ɔ 'ka -lu weee we 'bɪ 'wɔla.

12 Nɪ, ɪn nεε aɪn -yɪa: Elii ka yi pepe, 'ɪn wa 'nɪ ɔ yibheli. Sa wa 'yɪbhaa, 'ɪn wa yi 'saa ɔ nɔ. 'Sa -bhlokpade wa yia Nyɪmεε 'Yu sɪaɪa.»

13 -Bha ɔ 'bɪnɔnya yibhelia we 'jɪ nɪ, 'Zan -Batisɪ gbɔ ɔ mɪa gbada.

-Zezu vua zuzu 'nyuuu 'tɪε

(Mk 9.14-29; Lk 9.37-43)

14 -Bha -Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya nɪnia nyɪmaa -zlo kwesi, nyɪmε yabhlo 'tɪaa -mɔ, ɔ 'sɪbhɪa 'kukolu -Zezu 'yu, ɔ nεε:

15 «Na -Kanyɔ, na yu mɪa, -ɪn 'yɪɪ ɔ nyazi. Nɪ, ɔ 'wlukɔɔn ka -nyumɔ. 'Yɪ tɔɔa nya, ɔ bhlɪɪa -kosu 'wɔ, ɔ bhlɪɪa 'nyu lɔ.

16 ɪn ka ɔ -na 'bɪnɔnya -la, wa 'nɪ mneni wa 'ka ɔ jipe.»

17 -Zezu nεε: «Deslεεn -nyɪma -wa'a zɔ dɪ, nyɪma 'nyɪ, 'yɪ zuma ɪn -yɔ aɪn 'sɔ 'ka lia? 'Yɪ zuma ɪn 'ka amɪaa 'gba zɔ 'yɪgbeda -tɔa? A -yɔ ɔ 'sɔ yi -seli.»

18 -Zezu 'kpɪa wee zuzu 'nyuu 'wluo, 'ɪn we yia ɔɔ 'yu 'yɪtide, 'ɪn ɔ yia 'pɔ.

19 'Bhie, -Zezu -yɔ ɔ 'binɔnya -nyaa 'wɔ, wa bea ɔ kwesi, 'in wa nɛɛ: «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ -amɪa 'nɪ mneni -a 'ka wee zuzu 'nyuu nɪ vua?»

20 -Zezu nɛɛ: «-We ka gbɔ -wa, amɪaa dlɪzɔvɛ 'kienyi. Nu, in nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ saɛ: *mutadu 'ya -sɛ, amɪaa dlɪ 'ka yaa we 'bhisa -mɪ, a -ka gba -gɔgɔ -yla, <'Bhɔ da, mɪnɪ mɔ, 'in we bhɔa -bha.> A mneni 'ya a 'ka -lu weee lɛnɔ. [

21 'Sasɔkpa -zuzu 'nyii mɪa dɛ, we 'nɪ -Lagɔbhubhoe -yɔ 'sun -plaphe 'wɔbhɔ, wa 'nɪ mneni wa 'ka we vu.]»

-Zezu gba 'yaa ɔ tlɪlgɔ
(Mk 9.30-32; Lk 9.43-45)

22-23 'Ylɪ yabhlo nya, -Zezu -yɔ ɔ 'binɔnya gbɛlia 'wlu -mɔ Galilee, 'in ɔ nɛɛ wa -yla: «ɔɔ Nyɪmɛɛ 'Yu wa yia nyɪma yoo 'nyɛa, wa 'ka ɔ 'bha. Nu, 'ylɪ 'sɔ, we tanɔ nya, ɔ yia tlɪlɪnya glaa 'wɔsɔa.» 'In wee gbɔ yia wa -gɔ 'wɔtɪ yuoo.

-Zezu plɔlɔ -Lagɔbudu 'kadɔv 'gwɛzi

24 -Zezu -yɔ ɔ 'binɔnya nyɪnia Kapɛnaumɔ, *-Lagɔbudu 'kadɔv nɪsɔn -gwɛzɪsanya bea Pielɪ -yɔ, 'in wa yia ɔ layɪbhaɛ: «-Na -Kanyɔ mɪa, ɔɔ plɔlɔ -Lagɔbuduu 'gwɛzi -wa yɪ?»

25 Pielɪ nɛɛ: «Plɔlɔ ɔ plɔlɔ we.»

Da Pielɪ plaa -budu zɔ, -Zezu gbaa tɪa, ɔ nɛɛ: «'Simɔɔ, -mɪ nɛɛ lɛa? Da nyɪmaa 'yugalɪnya mɪa 'gwɛzi -sada nɪ, nyɔɔ plɔlɔ wea? Wa yua -wa yaayu, 'lakpanya -wa yɪ?»

26 Pielɪ nɛɛ: «'Lakpanya -wa.»

-Zezu nɛɛ: «We -ka 'sa -mɪ, wa 'yua'a plɔlɔ we.

27 Nu, -a 'nɪ 'yɪbha -a 'ka wa nyeni. We 'dɛɛ 'gbɔ, mɪnɪ 'nyu -yɔ. -In -ka -mɔ nyɪnɪ nɪ, -ɪn 'pa -kɔ. Zibhii

tianu -ka we 'wobhua yi ni, gbize we 'wv. -In -ka we kpa, 'bha we ηweε. -Mɔ -na yia tama yabhlo 'yia, -we 'kaa in -yɔ -mɪ 'sɔɔ nu -Lagɔbuduu 'gwezi plɔlv. 'Bhu we 'wv, 'in -in 'ka -amɪaa -nu plɔlv.»

18

*Nyɔɔ 'yli -Lagɔɔ 'yliya 'wva?
(Mk 9.33-37; Lk 9.46-48)*

¹ We bhla, -Zezuu 'binɔnya bεa ɔ kwesi, 'in wa yia ɔ layɪbha: «Nyuma -wa -Lagɔ pɪla 'wlu la, nyɔɔ 'yli wa glaaa?»

² -Zezu laa 'yu yabhlo, 'in ɔ yia wa 'yu ɔ 'yɪgbeli,

³ 'in ɔ nεε wa -yla: «In nεε aɪn -yla gbuzɔnu saε: a 'bhiti amɪaa 'dε, 'in a 'ka 'ylaasɪ 'bhisa -mɪ. We 'nɪ -mɔv, nyuma -wa -Lagɔ pɪla 'wlu la, a 'na 'ka wa glaa -mɪ.

⁴ «Nyime -ɔ tia ɔ 'dε 'wv 'nyenyeyu 'bhisa, nu, nyuma -wa -Lagɔ pɪla 'wlu la, mɔ -wa wa kpa.

⁵ 'Yu -ɔ mɪa yu ni 'bhisa, nyime -ɔ -ka ɔ kpa 'nanv na 'ηni nya, na 'dε ɔ kpa 'nanv.

*Gbonyuu -lenɔnyaa -tnv
(Mk 9.42-44; Lk 17.1-2)*

⁶ «Nu, 'ylaasɪ -wa mɪa sa yu ni 'bhisa, 'in wa zva 'mɪ dlɪ -gv, -ɔ -ka wa 'yabhlogbɔɔ gbonyuu lɔkwa, we nanɪ 'yli -mɔɔ -nu nya wa 'ka -mɔɔ tɔkpa 'kadɔ -blɪ -yɔ gbvanɪ, 'in wa 'ka ɔ 'nyu lv viteli.

⁷ Gbonyuu mɪ dɔdɔgv -nyumaa -nu nya, gbv -we kwaa nyuma gbonyuu lv 'gbv. Nu, gbv -we kwaa nyuma gbonyuu lv, we mɪ la 'kɔmɔv. Nu, nyime -ɔ ka -gbε wee gbonyuu -ka 'bhv, gbonyuu mɪ ɔ -nu nya.

⁸ We -ka -na bhv -yɔ -na sɔ 'ka -mɪ gbonyuu lv kwa ni, -dɪ -bha we, 'pa we kwnεε. We nanɪ 'yli -in 'ka

'yliyogagie -we 'nia bhloluda -ka 'yi so -bhlo -yo bhv -bhlo nya, we -zi -in 'ka -kosu -we'e nyumoa 'wv mni so 'so -yo bhv 'so nya.

⁹ We -ka -na yli 'ka -mi gbonyuu lv kwa, -sa -mo we, 'pa we kwnεε. We nani 'yli -in 'ka 'yliyogagie -we 'nia bhloluda -ka 'yi 'yliya -bhlo nya, we -zi wa 'ka -mi -kosu -we'e nyumoa 'wv viteli 'yli 'so nya.

*Bhlabhle -we mnāaa gbv nine
(Lk 15.3-7)*

¹⁰ «A zv amiaa 'de 'yliyō 'yiaasli nu gbegebein, a 'na gbal -ni nu, 'yiaasli glaa, 'yu -bhlo 'ni -lu yabhlogbōo nya -mi. Nu, 'yl weee nya, wa 'anzinya mi -bha yali. 'In na Dide -o mia yali, mv 'yigbea o 'yu wa 'gbv. [

¹¹ Nu, o Nyimeε Yu mia, -wa mnāa, 'ma o yia gbv 'wvsa.]

¹² «Nu, a neε lea? Nyimeε yabhlo -ka bhlabhle glv gbu -ka, 'in we 'yabhlo 'ka mnō, we glv -mnva 'ya kugbua le gbomnva o tia -gōgō 'wlv, 'in o mnia we 'yabhloo dataia. We 'ni mvv?

¹³ In neε ain -yla gbvzōnv saε: o -ka we 'yl, 'in we laa o 'mōna 'wv, we -zi bhlabhle glv -mnva 'ya kugbua le gbomnva -we -tva -bha.

¹⁴ 'Sa -bhlokpade amiaa Dide -o mia yali, o'v ηwnu waa 'yiaasli nu 'yabhlogbōo 'ka mnō.

-Na bheli -ka -mi gbv -yōkpali

¹⁵ «-Na bheli -ka -mi gbv -yōkpali, mni o 'yia, 'in gbv o nva le, -in -yo o 'so 'ka 'wv -nya, -in 'ka we o -yla lapali. O -ka we ηwnu ni, -zugba o ka 'ya na bheli -zε.

16 ɔ 'nɪ we ŋwɪnu nɪ, -ɪn 'bhɪ nyɪmɛ -bhlo, nyɪma 'sɔ 'wɔ, 'ɪn sa -Lagɔsɛbhɛ gbaa nɪ, wa 'bhɪ gbɔ 'wɔ nyɪma 'sɔ, nyɪma ta 'yɪ, -ɪn nɔ 'sa.

17 ɔ 'nɪ wa wɛlɪ 'wɔŋwɪnu nɪ, gba we -Lagɔnyɪma weee 'yɪ. 'ɪn ɔ 'nɪ -maa 'wɔŋwɪnu nɪ, -ɪn 'bhɪ ɔ 'wɔ *nisɔn -gwezisanya -yɔ nyɪma -putu -wa 'nɪa -Lagɔ -yɪ 'bhɪsa.

A bhubhoe-Lagɔ dabɔɔ

18 «ɪn nɛɛ aɪn -yɪa gbɔzɔnɔ sa nɪ, -we a yɪa gbɔan dɔɔɔ -gɔ, gbɔan wa yɪa we -mɔ yalɪ -Lagɔɔ -gbɛ. 'ɪn -we a yɪa -bhloa yɪa dɔɔɔ -gɔ, -bhloa wa yɪa we -mɔ yalɪ -Lagɔɔ -gbɛ.

19 «ɪn nɛɛ 'ya nɪ, amɪa mɪa dɔɔɔ -gɔ, aɪn glaa, nyɪma 'sɔ -ka wɛlɪ bhɪ, wa -ka -lu -mɔmɔ -zɪa, na Dide ɔ mɪa yalɪ, 'nyɛa ɔ yɪa we aɪn.

20 Nɪ, da nyɪma 'sɔ, nyɪma ta -ka 'wlɪgbɛlɪ na 'ŋɪ nɪ, ɪn mɪ wa glaa.»

Lubhonɔnyɔ ɔ 'nɪa ɔ -libheyɪ -yɔgbɔ 'wɔtɪ, ɔ gbɔɔ nine

21 Tɔɔn Piɛlɪ bɛa -Zezu -yɔ, 'ɪn ɔ yɪa ɔ layɪbhɛ: «Na -Kanyɔ, na bhɛlɪ -ka 'mɪ gbɔ -yɔkpɪlɪ, -zakpa zuma ɪn 'ka ɔ -yɔgbɔ 'wɔtɪa? We nyɪnɪ -zakpa gbesɔ -wa yɪ?»

22 -Zezu nɛɛ ɔ -yɪa: «-ɪnnya, ɪn 'nɪ gba -zakpa gbesɔ. ɪn nɛɛ: glɔ ta 'ya kɪgbɪa -zakpa gbesɔ (70 x 7).*

23 We 'dɛɛ 'gbɔ, -we -yɔ -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlɪlapɪlɪɛ 'wɔwɪlɔa mɔ nɪ.

24 Dɔɔɔɔ 'wlɪlapɪlɪnyɔ yabhlo 'yɪbhɛ ɔ -yɔ ɔ lubhonɔnyɔ 'ka wa kpɪgbɔ zɛlɪ. ɔ bhɪlɪa we zɛlɪɛ, ɔ

* 18:22 We 'jɪ yabhlo -wa nɪ, -zakpa glɔ ta 'ya kɪgbɪa lɛ gbesɔ (77).

lubhononyo yabhlo yia, -moo 'ka minion kpagbu 'wlu.

25 Oo nyime 'ni -lu yabhlogbodo kwee -ka, o 'ka wee kpagbu -sa. We 'dee 'gbu o -kanyo nee o 'ka o pelu 'pa, o 'ka gaylo -ze, o 'hwno -yo o 'yua klaa, we -yo o -kakalu weee, 'in o 'ka o kpagbu -sa.

26 'In oo lubhononyo yia o -kanyo 'yu 'kukolu -kulo, 'in o nee o -yla: <Na zukpa -wa, -in nu dlitie le na gbegebein, 'in in 'ka we 'de weee 'peni.>

27 'In o -kanyo yia o nyazi 'yili, 'in o yia we 'bi 'bhv.

28 «Oo lubhononyo 'tlaa, 'in o -yo o -libheyi yabhlo yia gbeli. -Moo ka onso kpagbu 'kienyi -le 'wlu. O yia -moo -bli 'wobhli, 'in o yia o 'tuntnu, o nee: <Sa na kpagbu.>

29 «O -libheyi bhlia o gbu -yo, o nee: <Na zukpa -wa, -in nu dlitie le na gbegebein, 'in in 'ka we 'de weee 'peni.>

30 «O 'ni we hwnu, 'in o yia o -kasu 'wupa. Nu, -moo 'ni -slo o 'gwezi wla, -moo 'na 'ka -mo 'tla.

31 Da o -lima -manu 'nua we, we 'ni wa -yokpa -se. 'In -maa yia wa -kanyo we 'di -sali.

32 Toon, 'in wa -kanyo yia oo lubhononyo la, 'in o nee o -yla: <Nyiikanyo, -in ka 'mi zukpa 'pali we 'dee 'gbu in yia na kpagbu 'bi 'bhv.>

33 Sa in 'yilia -mi nyazi, we mi nu, -in 'yili yaa 'sa -na -libheyi nyazi.>

34 O -kanyo 'paa 'ce bhabha, 'in o yia oo lubhononyo -kasu 'wokwa, wa 'ka o siali. O 'ni -slo o kpagbu -sa, o 'na 'ka -mo 'tla.

35 «Nu, 'sa we 'pia -sa. 'Sa -bhlokpade, na Dide -o mia yali yia ain -yla nua, we -ka nu, ain glaa nyume yabhlo 'ni o -libheyii -yogbu 'woti di weee nya.>

19

*-Zezu gbaa 'ηwno kwnεε -sa gbv
(Mk 10.1-12)*

¹ -Zezu bhia gbv ni gbagbie, o 'bhva Galilee, Zudee -dudu -we mia Zudeen nyu luv, 'in o yia -mo mni.

² Nyimaa -zlo mnia o 'bi, 'in o yia wa guzunya jipe.

³ Falizinyima toba bea o -yo wa 'ka o layla, 'in wa yia o layibhaε: «-Amiaa tite nukple, nukpasu mneni o 'ka o 'ηwno kwnεε -sa gbv -kpuaa 'gbvu?»

⁴ O nεε: «-We wa cεlia -Lagoweli 'wu, a 'ni -slo we zeli? Nu, -lu weee gwedida, 'in -Lago yia nukpasu -yo 'ηwno lala.

⁵ 'In o nεε:

«We 'dεε 'gbv -nukpasu yia o dide -yo o 'nyaa kwesi 'bhva,

'in o -yo o 'ηwno 'ka 'wuslolu,

'in wa 'ka ku -bhlo -zε.»

⁶ -Sleen, wa 'ni 'masleen nyima so, nu, nyime -bhlo wa -mia. We 'dεε 'gbv, -we -Lago -ka 'ylijili, nyime 'na sisali we 'yli -ni.»

⁷ Falizinyima nεε: «Nu, we -ka 'sa -mi, lee -lu ka 'gbv Moizi gba nu, -o -ka o 'ηwno kwnεε -sa, o 'nye -moo kwnεε -sa 'sebhε yooa? 'In o 'tide o 'yia?»

⁸ O nεε: «Amiaa yukwli -yo suloo 'gbv, Moizi yia ain 'yoo 'nye a 'ka amiaa 'ηwni kwnεε -sa. Nu, we gwedida we 'ni 'sa -mi.

⁹ In nεε ain -yla: nu, nyime -ka o 'ηwno kwnεε -sa, -zugba -moo 'ni nukpasu -putu nya -budu 'wudi, 'in o -ka 'ηwno -putu kwa, gbonyuu o nva -moo -yla le.»

¹⁰ O 'binonya nεε o -yla: «Nukpasu -yo 'ηwnoo gbv -ka 'sa -mi, we nani 'yli, nyime 'na kwali 'ηwno -ni.»

11 Ǿ nεε wa -yla: «Nyuma weee 'nι we kwεyǿmneni. Nu, -wa -Lagǿ 'nyεa we 'tite, wa mneni we kwεyǿ.

12 Nu, nyuma -tǿba mia, wa'a kwa 'ηwnι. -We ka gbυ -wa, we 'ka wa gwalι bhla 'bhυ, wa 'nι we kwεyǿmneni. 'In tǿba mia, wa'a kwa 'ηwnι, wa ka wa lεlu 'gbυ. Nu, tǿba'a kwa 'ηwnι, -Lagǿǿ nyumaa 'wlulapiliee 'gbυ. Nu, nyumε -ǿ -ka we 'wυlanυ, ǿ 'nυ we 'wυ la.»

*-Zezu ηwnaa 'ylaasli 'nyu la
(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)*

13 -Bha nyuma kwaa -Zezu 'ylaasli ǿ 'ka wa kwε 'wluo lapali, 'in ǿ 'ka -Lagǿ bhuhhoe wa 'ηnι nya. 'In ǿ 'binǿnya yia wa vuvue bhli wa 'wluo kpilie nya.

14 -Zezu nεε: «A 'tide wa 'yi wa 'ka na -gbε yi, a 'na -kυlυ wa 'yoo -nι. Nu, nyuma -wa 'wlu -Lagǿ yia lapilia, waa 'ylaasli -sυkpa -nyuma -wa.»

15 Ǿ palia wa sǿ 'wluo la, -mυυ 'bιgυ, 'in ǿ yia -bha 'bhυ.

*Nyumε -ǿ 'kaa -Zezu 'bι mni, ǿ 'bhυ ǿ -lu weee 'bι
(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30)*

16 -Bha nyumε yabhlo bεa -Zezu kwesi, 'in ǿ yia ǿ layibha: «-Slolunyǿ, lεε -lu -zǿnυ in 'ka lεnυ, 'in in 'ka 'yliyǿgagie -we 'nιa bhloluda -ka 'yia?»

17 -Zezu nεε ǿ -yla: «-Lu -zǿnυnya mia, lεε -lu ka 'gbυ -na yibha 'mι we gbυ laa? -Lagǿ -bhlogbǿǿ mia nyumε -zǿnυ nya. Nu, -in 'ka 'yliyǿgagie 'yi, -in zυ ǿ *tite 'nυηwε.»

18 Ǿ nεε: «Tite -mυmυ we -maa?»

-Zezu nɛɛ: «-In 'na 'bhalɪ nyɪmɛ -nɪ. -In -yɔ 'ɲwɔɔ -putu 'na -dɪlɪ -budu 'wɔ -nɪ.* -In 'na ylɪlɪ 'wie -nɪ. -In 'na zɔlɔ nyɪmɛ yɔ -yɔ -nɪ.

19 -In zɔ -bha -na dɪdɛ -yɔ -na 'nyaa, 'ɪn -ɪn -kalɪ -na -libheyɪ zɛ -na 'dɛ 'bhɪsa.»

20 Ɔɔ nyɪmeslɔyɪ nɛɛ ɔ -yla: «In ka wee tɪtenya weee 'nɔɲwɛ zɔ, 'ɪn -mɔmɔ -tɔ 'wɔa?»

21 -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «-In -ka gba -ɪn 'ka tɪklɪ -mɪ nɪ, -ɪn 'pa -na zɔzɔnɔ weee pɛlɔ, -ɪn 'nyɛ we -yɔ -gwɛzi bobabhanya, 'ɪn -ɪn 'ka 'ɲɪmɪnɪɛ 'yɪ -Lagɔɔ -gbɛ. -In -ka we lɛnɔɛ bhɪa, -ɪn yɪ 'mɪ 'bɪ.»

22 Ɔɔ nyɪmeslɔyɪ 'nɔa we, 'ɪn ɔ yɪa lɔbhɪtɪ, 'klɔ -susue nya, nɪ, 'ɲɪmɪnɪnyɔ -wa.

23 Tɔɔn, -Zezu nɛɛ ɔ 'bɪnɔnya -yla: «In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ saɛ: 'ɲɪmɪnɪnyɔ 'ka -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlɔlɔpɪlɪgbɛ 'wɔ mɪ, 'tɛ we 'tɛa.

24 In nɛɛ 'ya aɪn -ylaɛ: 'ɲɪmɪnɪnyɔ 'ka -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlɔlɔpɪlɪgbɛ 'wɔplɔ, we -kalɪ -yɔ we -zɪ *-nyɔmɛɛ seenu 'bhɔka 'wɔplɪɪɛ.»

25 Ɔ 'bɪnɔnya 'nɔa we, 'ɪn we yɪa wa -lɔɛlɪ. 'In wa nɛɛ: «Aya! We -ka 'sa -mɪ, nyɔɔ -mɔmɔ 'ka gbɔ 'wɔbhɔa?»

26 -Zezu ylaa wa tenyɪɪ, ɔ nɛɛ: «Nyɪmɛ 'nɪ we mnenɪ. Nɪ, -Lagɔ mɪa, ɔ mnenɪ ɔ 'ka -lu weee lɛnɔ.»

27 Pɪɛlɪ yɪa we 'bɪgɔpɪɪɛ: «-Talɪ, -a ka -amɪaa -lu weee -bha tɪ, 'ɪn -a yɪa -mɪ 'bɪ yɪ. Lɛɛ -lu -a 'ka we 'wɔ 'yɪa?»

28 Ɔ nɛɛ wa -yla: «In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ saɛ: dɔdɔ lolu yɪa yɪa, 'ɪn *Nyɪmɛɛ 'Yɪ 'ka ɔ 'ɲɪmɪnɪkpe -zɔnɔ -gɔladɪ, ɔ 'ka nyɪma 'wlɔlɔpɪlɪ. We bhɪa, amɪa nyɪma

* 19:18 Glɛkɪwɛlɪ 'wɔ, we jɪ -wa nɪ, -wa kɔkwɪaɪa, wa -yɔ nyɪma -putu 'na -dɪlɪ -budu 'wɔ -nɪ.

kugbua ɛ sɔ nɔa 'mɪ 'bɪ, 'ŋnɪmɪnɪkpe -gɔ a yia ladɪa, a 'ka *Izlaɛlu *zɔa kugbua ɛ 'sɔɔ -yɔgbɔ 'wɔbhu.

²⁹ -Wa weee tia -bha wa -budu klaa, wa bhelia klaa, wa bhɔɔa klaa, wa dide klaa, wa 'nyaa klaa, wa 'yua klaa, we -yɔ wa kpaɔ, na 'gbɔ, 'yia wa yia we -zakpa gbɔ gbu, we -yɔ 'yliyɔgagɛ -we 'nɪa bhloluda -ka.

³⁰ Nyɪmaa dumadu -wa -gaa 'yu, lɔ -maa yia -gaa. 'In -wa -gaa lɔ, 'yu -maa yia -gaa.»

20

'Ylɪwɔ -lubhonɔnyaa gbɔɔ nine

¹ «-We -yɔ -Lagɔɔ nyɪmaa 'wlɪlapɪɪe 'wɔwɪɔa, mɔ nɪ: nɪ, kpaapanyɔ yabhlo -wa, zɪgbɔ ɔ mɪnɪa 'ylɪwɔ -lubhonɔnyaa dataɪa, wa 'ka ɔ *-dlɔkpaɔa lubho nɔ.

² ɔ -yɔ wa 'sɔ, 'in wa yia wɛɪ bhɪɪ, ɔ 'ka wa tama -bhlo 'nyɛ 'ylɪ -bhlo, 'in ɔ yia wee kpaɔ wa kwa.

³ Zɪkpa -ylɔ 'tɪɛ nya, ɔ 'tɪaa lɔ, 'in ɔ yia nyɪma tɔɔa 'ylɪ, -zugba wa slu lɔkɔ 'wɔ la sa bhe.

⁴ ɔ nɛɛ wa -yla: <Amɪa mɪa da nɪ, a mɪnɪ na kpaɔ lubho nɔa, 'in -we mɪa tɪkɪɪ, 'in in 'ka we aɪn 'nyɛ.>

⁵ 'In wa yia mɪnɪ.

«ɔɔ kpaapanyɔ 'tɪaa 'ylɔ -gbagbɔ, we -yɔ jibheza ylɔ nya, 'in ɔ yi 'yaa we -bhlokpade ɛnɔ.

⁶ Jibheza ɔ 'tɪaa, ɔ 'yia nyɪma, -zugba -maa mɪ 'ya lɔkɔ 'wɔ, ɔ nɛɛ wa -yla: <Lɛɛ -lu ka 'gbɔ a -dɪ -seli la bhe, 'in a 'nɪ -lu yabhlogbɔɔ ɛnɔda -mɪa?>

⁷ «Wa nɛɛ ɔ -yla: <Nyɪmɛ yabhlogbɔɔ 'nɪ -aɪn 'wɔbhu.>

«ɔ nɛɛ wa -yla: <A mɪnɪ na kpaɔ.>

⁸ «Sabɔ bɛa, 'in ɔ nɛɛ ɔ lubhonɔnyaa 'yugalɪnyɔ -ylaɛ: <La -na 'ylɪwɔ -lubhonɔnyaa. -Wa in laa lɔgada,

-in 'peni -maa tia, 'in -wa in laa tia, -in 'ka -maa 'peni lugada.›

⁹ -Wa ɔ 'bhua 'wɔ jibheza, -maa yia, 'in wa yia tama -bhlo 'yi.

¹⁰ -Wa ɔ 'bhua 'wɔ tia, -maa nɛɛ -maa 'dɛ dli zɔ nu, -maa -nɔ yia tama -bhlo 'wɔzia. Nu, tama -bhlo -maa 'yi 'yaa.

¹¹ Wa 'yia we, 'in wa yia ɔ -yɔ 'ɲwunweni.

¹² Wa nɛɛ: «Nu, 'wɔbhlo -nyima -wa nɔa lubho 'lɛli -bhlo nya klaa, -amɪa -mama nɔa lubho 'yɪ -bhlo 'yɪ 'klɔ klaa, -a 'dɛ weee 'peni gwɛzi mɪa -bhlo yi? We 'ni 'ylinani.›

¹³ «Ɔɔ kpaapanyɔ nɛɛ wa yabhlo -yla: «Tale, in 'ni -mɪ -dawli 'wɔnɔ. -A 'dɛ 'sɔ ka yaa wɛli bhli, -in 'ka lubho nɔ tama -bhlo -nɔ nya, we 'ni mɔɔ?»

¹⁴ Nu, -in 'bhu -na 'gwɛzi 'wɔ, -in -yɔ we mni. We nani 'mɪ dɔdɔ, in 'ka -we in 'nyɛa -mɪ, in 'ka we ɔ yia 'wɔbhlo luda 'nyɛ.

¹⁵ Na 'gwɛzi -wa. -We in 'yɪbhaa, in 'ni mneni in 'ka we nya we lɛnɔɔ? Yaayu na 'nanu 'gbɔ -na nɔa zenyi yi?»

¹⁶ «'Sa we mɪa sa, -wa -gaa lɔ, ma yia 'yu -gaa. 'In -wa -gaa 'yu, lɔ wa yia -gaa yia.»

*-Zezu gbaa ɔ 'dɛɛ tɪtɪgbɔ -zakpa ta
(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)*

¹⁷ -Zezu mɪ -Zeluzalɛmɔ mɪnɪda, ɔ nɛɛ ɔ 'binɔnya kugbua lɛ 'sɔ -ylaɛ: «A bɛ -seli!» 'In da wa mɪa nɔda ɔ nɛɛ wa -yla:

¹⁸ «A -tali, -Zeluzalɛmɔ -a mɪa da mɪnɪda, -mɔ wa yia ɔ Nyɪmɛɛ 'Yu wlaa -Lagɔbɔbɔnyaa -cian -yɔ -Lagɔ titee gwesanyaa kwɛɛ. Ma yia ɔ -yɔgbɔ 'wɔbhua, 'in wa 'ka gba wa 'bha ɔ.

19 'In wa 'ka ɔ 'lakpanya, -wa 'nɪa -Lago -yi, yoo 'nyɛ, -maa 'ka ɔ gla pali, -maa 'ka ɔ sɛli, 'in wa 'ka ɔ *su -gɔ lakɔlv. 'In 'yɪli 'sɔ we tanv nya, ɔ 'ka tɪtɪlɪnya glaa 'wɔsɔ.»

-ɔ -ka gba ɔ 'ka nyɪmɛ 'kadɔ -zɛ, ɔ -zɛ ɔ -limaa
zɔlubhonvnyɔ
(Mk 10.35-45)

20 Tɔvɪn, Zebedeee 'ɲwɔvɔ -yɔ ɔ nɔkpasuyua 'sɔ yia -Zezu -yɔbɛ. 'In ɔ yia ɔ 'yu 'wɔkwli, ɔ 'ka ɔ bhuhhoe. -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «-A 'nv -mɔ yɪ?»

21 ɔ nɛɛ: «Nu, na 'yua sɔ nɪ, zɪ -in -ka nyɪma 'wlu-lapɪlɪda -mɪ, -na zukpa -wa, -in 'nyɛ wa 'yoo, yabhlo 'ka -na lilisɔlv ladɪ, 'in yabhlo 'ka -na kɔpɛsɔlv ladɪ.»

22 -Zezu nɛɛ wa -yla: «-We a zɪlɪa da 'mɪ, a 'nɪ we -yi. 'Lee, sɪasɪe -we zɔ na yia 'yɪlgbea, a mnɛni a 'ka we zɔ 'yɪlgbee?»

Wa nɛɛ: «ɪn, -a mnɛni we!»

23 ɔ nɛɛ: «Cɪn, gbɔzɔvɔ -wa. Sɪa a yia 'mɪ 'bhisa. Nu, na lilisɔlv ladɪdɪe mɪa, we 'nɪ -amɪ 'ka -bha we -sa. Wee 'bɪnya mɪa, -wa -yla na dɪdɛ mnazɪa we la, wa -nv -wa.»

24 Wa -lima kugbua 'nɔa we, 'in wa yia wa bhelia 'sɔ -yɔ 'cɛ 'pali.

25 Tɔvɪn, -Zezu yia wa 'dɛ weee la, ɔ nɛɛ: «A -yi we 'jɪ nɪ, dɔdɔgvɔ -nyɪmaa 'yugalɪnya mɪa, -cɪan 'bhisa wa pɪlɪa nyɪma 'wlu la. 'In wa nyɪma 'kadɪ sɪalɪa wa zɔlubhonvnyɔ wa 'tɪtɛ nya.

26 Nu, aɪn glaa, we 'na 'ka 'sa -mɪ. Nu, -ɔ -ka gba ɔ 'ka nyɪmɛ 'kadɔ -zɛ, ɔ -zɛ ɔ -limaa zɔlubhonvnyɔ.

27 'In aɪn glaa, -ɔ -ka gba ɔ 'ka ɔ -lima 'yugalɪ, ɔ -zɛ ɔ -limaa gaylo.

28 'Sa -bhlokpade, ɔɔ Nyimee 'Yu 'ni yi wa 'ka ɔ 'wɔsa. Nu, yi ɔ yia ɔ 'ka nyima 'wɔsa, 'in ɔ 'ka tli, nyima duun 'wɔzitee 'gbu.»

*-Zezu -bloa nyima 'sɔɔ 'yli
(Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)*

29 Da wa 'bhɔa Zelikoo, 'in nyimaa -zlo yia -Zezu 'bi mni.

30 'Lɔlɔnya sɔ -dia 'yoo ηwe -yɔ la, wa 'nɔa nu, -Zezu mi 'plida, 'in wa yia 'wɔkpi: «-Amiaa -Kanyɔ, -Davidu 'yuɔɔ, -in 'yili -ain nyaziwɔ!»

31 'In nyima duun yia wa 'wluo 'kpili, wa nee wa -yla: «A 'mu ηwe -nya!» Tɔɔn, -bha -maa 'kpi'a 'wɔ 'tutee: «-Amiaa -Kanyɔ, -Davidu 'yu, -in 'yili -ain nyaziwɔ!»

32 -Zezu yia 'yiligbe, ɔ laa wa, 'in ɔ nee: «-A 'nɔ -mɔ, lee -lu a 'yibha in nɔ le ain -yila?»

33 Wa nee: «-Amiaa -Kanyɔ, -blo -amiaa 'yli!»

34 Wa -laa ɔ nyazi 'wɔ, 'in ɔ yia wa 'yli kwe zi. -Bha -bhlokpade wa 'desɔbhi'e 'yia la, 'in wa yia ɔ 'bi mni.

21

*-Zezu mnia -Zeluzalemv
(Mk 11.1-12; Lk 10.28-40; Zn 12.12-19)*

1 -Zezu -yɔ ɔ 'binɔnya 'sɔ, wa bea -Zeluzalemv, wa nynia 'gbe -we wa laa Betifaze, -we mia *Olivɔsunyaa -gɔgɔ kwesi, -bha -Zezu tiea ɔ 'binɔnya 'sɔ.

2 ɔ nee wa -yla: «'Gbe -we mia -mem'e ain 'yu, a mni -mɔ. A -ka -mɔ nyini, tɔɔn, -sokofalɔwɔnɔ a yia -mɔ 'yia, we mi lubhu -jida, we 'yu mi we kwesi. A -sa we lubhu, a -yɔ we 'desɔbhi'e yi.

³ Wa -ka aun -yla gbu gba, a 'palı we 'biguε: «-Amıaa -Kanyo 'yibha we.» -Bha -bhlokpade wa yia we aun yoo 'nyεa, a -yo we 'ka yi.»

⁴ Sa we 'pha sa, 'in -we -Lagɔgbuu -falıpanyo gbaa we 'ka gbuzɔnu -zε.

⁵ «Nu, a gba *Siɔngbe 'wu -nyıma -ylaε:

«A -talı, amıaa 'wlulapıınyo mı amıaa -gbe yida.

Ɔ'ɔ 'ylimanı ɔ 'dε.

Ɔ -dı -sokofalıɣwɔ -gυ la, nu,

-sokofalıɣwɔ -dɔgbu -wa.» »

⁶ Tɔun, ɔ 'binɔnya 'so mııa, -we -Zezu gbaa, 'mu wa nua εε.

⁷ Wa -laa wee -sokofalı -yo we 'yu -Zezuu -gbe, 'in wa yia wa 'naa we -gυ sıv, 'in ɔ yia we -gυ ladı.

⁸ Nyımaa -zlo sıba wa 'naa 'yloogblu, tɔba -dıa saun, 'in wa yia we 'yloogblu lapalı.

⁹ Nyıma -wa nɔa ɔ 'yu we -yo wa nɔa ɔ luv, wa 'dε weεε 'kpıa 'wu, wa nεε:

«-A -mnııı -Davidu 'yuu 'ηıı.

-Ɔ mıa Jejitapeε 'ηıı nya yida,

-Lagɔ ηwıa ɔ 'nyu la.

-Wa mıa yalı, wa -mnııı -Lagɔɔ 'ηıı!»

¹⁰ -Zezu plaa -Zeluzalemu, 'in 'gbe 'wu -nyıma weεε yia gbugblolu. Wa nεε: «Mɔɔ -nyıme ɔ -mıa?»

¹¹ Tɔba nεε: «Galilee -dudv -gυ, Nazaleıtyu -Zezu -wa. Nu, -Lagɔgbuu -falıpanyo ɔ -mıa.»

-Zezu vua -valepanya -Lagɔbudu 'kadv ηweε

(Mk 11.15-18; Lk 19.45-48; Zn 2.13-22)

¹² Nu, -Zezu mııa -Lagɔbudu 'kadv ηweε, 'in ɔ yia -valepanya -yo -valeɔnya -bha vu. Ɔ yia 'gwεzi -bhitinyaa 'tabhle labhı, we -yo -kpakvı pelɔpanya kpenya.

13 'In ɔ nɛɛ wa -yla:

«We mi cɛlɪda -Lagɔsɛbhɛ 'wɔɛ:

«Na -budu mia, 'mɔ wa yia laa -Lagɔbhubhoe -
budu.»

'In 'mɔ amia nɔa 'wiɛnyaa zizɛda 'wɔ.»

14 'Lɔlɔnya -yɔ 'tigitiginya bɛa -Zezu -yɔ -mɔ -
Lagɔbudu 'kadɔ ɲwɛɛ, 'in ɔ yia wa jipe.

15 -Lagɔbɔbɔnyaa -cian -yɔ -Lagɔɔ titee gwesanya
'yia -Zezuu ɲwɛgaga -sɔbhali gbɔ -yɔ, 'in wa 'nɔa
'ylaasli 'wɔkɔɪwɛli -Lagɔbudu 'kadɔ ɲwɛɛ: «-A -
mnɪni -Davidu 'yuu 'ɲɪ,» 'in wa yia 'cɛ 'pa.

16 Wa nɛɛ -Zezu -yla: «-We wa mia gbada, -i 'in 'nɔ
wee?»

'In -Zezu nɛɛ: «In, 'nɔ na nɔ we wa. Ni, -we mia
cɛlɪda -Lagɔsɛbhɛ 'wɔ, a 'nɪ -slɔ we zɛlu? We nɛɛ:

«-Mi nɔa wɛ lɛ,

'in 'ylaasli -yɔ 'nyɛnyɛyua mia -na 'ɲɪ -mnɪnɪda.» »

17 Tɔɔn -Zezu 'bhɔa wa -yɔ, ɔ 'tlaa wee 'gbe 'wɔ, ɔ
mnɪa Betani, 'in ɔ yia -mɔ -gbɔ.

-Zezu tia *figɪsu mɛ -yɔ la

(Mk 11.12-14,20-24)

18 Zli zlia, -Zezu mi -Zeluzalɛmɔ lɔmnɪda, 'in ɲwɔ
yia ɔ 'bha.

19 ɔ mi nɔda, 'in ɔ yia *figɪsu -yɔyɪ 'yoo ɲwɛ -yɔ. ɔ
bɛa we kwesi, we kɔu 'dɛkpɔa mia we 'wlu, 'in ɔ nɛɛ
figɪsu -yla: «-Mi 'na 'palɪ 'maslɛɛn 'bhue -ni!»

-Bha -bhlokpadɛ wee figɪsu yɛa.

20 ɔ 'bɪnɔnya 'yia we -yɔ, 'in we yia wa ɲwɛgaga
-sɔbhali, 'in wa yia ɔ layɪbhɛ: «Sa -mɔmɔ wee su yɛ
'sa sa slɔia?»

21 -Zezu nɛɛ: «In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sɛɛ: a -ka
dlɪ zɔ, 'in a 'nɪ dlɪ lɔ, -we in nɔa da figɪsu nɪ -yla lɛ, a
mneni a 'ka we lɛnɔ. A mnɛni a 'ka -gɔgɔ 'kadɔ -yla

gba: -in 'bhv da, viteli -na 'dε 'nyu lv, 'in we nva we lε.

²² -We a zlalia -Lagɔ dli weee nya, 'yia a yia we.»

Nyɔɔ 'nyε -Zezu sea?

(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)

²³ -Zezu mnia -Lagɔbudu 'kadɔ ηwεε lv, 'in ɔ yia nyuma gbv -slolu. -Lagɔbubɔnyaa -cian -yɔ Zuifvɔ nyuma kpasɩ bεa -Zezu -yɔ, 'in wa yia ɔ layɩbhaε: «Se -mɔmɔ nya -na nɔ gbɔnya ni lεa? 'In nyɔɔ 'nyε -mɩ we lεv sea?»

²⁴ -Zezu nεε wa -yla: «Gbɔv gɔ -bhlo na yi 'yaa aɩn layɩbhaa, a -ka we 'bɩgɔpalɩ 'bhie, 'in -ɔ 'nyεa 'mɩ se, 'in na gbaa ɔ 'ηnɩ.

²⁵ Nyɔɔ tie Zaan ɔ batizee nyuma, -Lagɔ -wa yaayɩ, nyuma -wa yɩ?»

'In wa yia we -gv kpεlɩe bhli, 'in wa nεε:

²⁶ «-A -ka gba, (-Lagɔ tiea ɔ), 'in ɔ yɩbhaa -aɩn laε: <Lεε ka 'gbv a 'nɩ ɔ wεlɩ 'wɔηwnua?> -A -ka gba nɩ, nyumε tiea ɔ, 'in nyuma sɔlv a -aɩn -yɔ 'wɔ. Nɩ, wamɩa nεε -Lagɔgbɔv -falɩpanyɔ -wa.»

²⁷ Tɔvɩn wa nεε -Zezu -yla: «-ɔ tiea *Zaan, -a 'nɩ ɔ -yɩ.»

'In -mɔɔ nεε: «We -ka 'sa -mɩ, -ɔ 'nyεa 'mɩ wee gbɔnya -mɩnɩ lεv se, -amɩ 'na 'ka 'ya -mɔɔ -kanyɔɔ 'ηnɩ aɩn -yla gba.»

Nɔkpasuyua 'sɔɔ gbɔv nine

²⁸ -Zezu nεε: «Gbɔv nine -mɔnɩ, sa a gba we daa? Nɩ, nyumε yabhlo mɩa, ɔ ka nɔkpasuyua 'sɔ. ɔ nεε 'yabhlo -yla: <Na 'yu, -in mɩnɩ -zεεn -dlɔkpa a lubho nva.>

²⁹ «-Mɔɔ nεε: <In 'nɩ mnɩda -mɩ.> -Bha bεa, ɔɔ 'yu yia dli 'bhiti, 'in ɔ yia wee kpa a mɩnɩ.

30 «Tɔɔn, 'in ɔ dide yia wee wɛlɪ -bhlokpade gba ɔ 'yu -putu -yla. 'In -mɔɔ nɛɛ: <-Ao, mɔɔ na yia.> 'In -mɔɔ 'nɪ mɔɔ.

31 «Nu, waa 'yua 'sɔ nyɪɪ, nyɔɔ nu ɔ didee dɔmagbu lɛa?»

Wa nɛɛ: «ɔ tɪanɔ -wa.»

Tɔɔn, -Zezu nɛɛ wa -yla: «In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ saɛ: da -Lagɔ yia nyɪma 'wlulapɪa, nisɔn -gwɛzisanya -yɔ 'naabɪzɪŋwnɪ yia aɪn 'yugalia.

32 Nu, 'Zan -Batisɪ yia amɪaa -gbɛ, 'in ɔ yia aɪn 'yoo tɪklu da -slolu, 'in a 'nɪ we -yɔŋwnu. Nu, nisɔn -gwɛzisanya -yɔ 'naabɪzɪŋwnɪ mɪa, -maa yia ɔ 'wɔŋwnu. 'In a 'yia we -yɔ, -mɔɔ 'bɪgɔ a 'nɪ -slɔ dli 'bhiti, 'in a 'ka ɔ 'wɔŋwnu.»

(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19)

33 -Zezu nɛɛ: «A pɔlv gbɔɔ nine yabhlo nɪ yuk-wli. Nu, nyɪmɛ yabhlo 'paa -dlɔkpaa. Wee kpaa ɔ bibelia 'suo, 'in ɔ yia -dlɔyaa 'wɔnyazɔlu lɛnɔ. 'In da wa 'kaa 'yɪgbe, 'in wa 'kaa kpaa -gɔtalɪ, ɔ yia -mɔɔ 'sɔbha. 'In ɔ yia we -gɔ -busalubhonɔnya lapalɪ, 'in ɔ yia 'lakpa 'wɔ mɔɔ.

34 -Dlɔya -sasa bhla bɛa, 'in ɔ yia ɔ zɔlubhonɔnya tie ɔ -busalubhonɔnya 'bɪ, ɔ 'ka ɔnɔɔ kpaa -lu 'yɪ.

35 Waa -busalubhonɔnya kpaa ɔ tietienya, 'in wa yia 'yabhlo bhɪtɪ, 'yabhlo wa 'bhaa, 'in wa yia wa tanɔ gbɔkv 'wɔbhali.

36 -Mɔɔ 'bɪgɔ, ɔ yi 'yaa ɔ zɔlubhonɔnya tɔlvɔ tie. -Maa -zu 'wɔ, -maa -zi wa tɪanɔ. Mɔ -bhlokpade waa -busalubhonɔnya nu 'yaa wa -yla lɛ.

37 -Mɔɔ 'bɪgɔ, ɔ yia ɔ 'dɛɛ 'yu tie, ɔ nɛɛ ɔ 'dɛ dli zɔ: <Na yu mɪa, 'mɔ wa yia 'nɔŋwɛ zɔa.>

38 «Nu, waa -busalubhonunya 'yia oɔ 'yu -yɔ, wa nɛɛ wa 'dɛ nyɪdɪ: «-ɔ 'kaa cɪ oɔ kpaaa -kanyɔ 'bɪ li, mɔ nɪ. -A mni o 'bhaa, 'in -a 'ka o 'bɪ li.»

39 Wa kpaa o, 'in wa yia o kpaa lɔv viteli, 'in wa yia o 'bha.

40 «Nu, oɔ kpaaa -kanyɔ -ka yi, lɛɛ -lu o 'ka waa -busalubhonunya nonɔa?»

41 Wa nɛɛ o -yla: «Waa 'nyii -cian mia, 'nyii -sa o yia wa 'bhaa. -Mɔv 'bɪgɔ, 'in o palia -busalubhonunya -putu o -dlɔkpaa -gɔ la, 'in we -dɪdɪ bhla -ka bɛ, 'in o yia o kpaa -luu 'ya.»

42 Tɔvɔn -Zezu nɛɛ wa -yla: «-We mia -Lagɔsɛbhɛ 'wɔ cɛlɪda, a 'nɪ -sɔ we zɛlu? We nɛɛ:

<Tɔkpa -we -budusɔbhanya -saa kwnɛɛ,

mɔ -zɛa -buduu gwɪgwɪyli -tɔkpa -zɔvɔ.

-ɔ nɔa gbɔ nɪ lɛ, Jejitapɛ -wa.

'In wee gbɔ mia, -a -ka we 'yɪ,

'in we namanɪa -amɪaa dli.»

43 «We 'dɛɛ 'gbɔ in nɛɛ ain -yla, -Lagɔ 'na 'ka 'maslɛɛn ain 'wlulapɪli, o nyazɪdɪ nya. -Wa nɔa o dɔmagbɔ lɛ, 'ma o yia 'wlulapɪli.

44 Wee tɔkpa mia, nyɔɔ -ka we -gɔ bhlii, la o wɔwɔlɪa. 'In -mɔmɔ -gɔ we -ka bhlii, o tɔpɔ we saa.»

45 -Lagɔbɔbɔnyaa -cian -yɔ Falizɪnyɪma 'nɔa wee gbɔvɔvɔ ninenya nɪ, 'in wa yia we 'jɪyɪbheli nu, 'ma o saa 'ɪnɪ.

46 Wa ka 'klɪ 'yɪ wa 'ka o kpa, 'in wa yia nyɪmaa -zɔ sɔ. -We ka gbɔ -wa, -maa nɛɛ nu, -Lagɔgbɔvɔvɔ -falɪpanyɔ o -mia.

22

'N̄wn̄ɔkwafɛti
(Lk 14.15-24)

¹ -Zezu gbaa nyɩmaa -zlo -yla gbɔɔ nine -papie nya, ɔ nɛɛ:

² «-We -yɔ *-Lagɔɔ nyɩmaa 'wlulapɩɩɛ 'wɔwɩba mɩ nu: dɔdɔɔ 'wlulapɩɩnyɔ yabhlo mia, ɔ yu kwaa 'ɲwɔɔ. 'In ɔ 'yɩbha ɔ 'ka we 'fɛti -sa.

³ ɔ laa nyɩma, ɔ tiea ɔ zɔlubhonɔnya wa 'wɔ wa 'ka yi, wa nɛɛ nu, wa 'nɩ yida -mɩ.

⁴ ɔ yi 'yaa tɔɩba tie, ɔ nɛɛ: «-Wa in laa a gba wa -yla nu, in ka wa -yla pi. In ka na 'bhɩnya -yɔ na 'kpɩ -ka -nɩma 'bha wa -yla. We 'dɛ weee mɩ -bha. Wa yi 'ɲwɔɔkwafɛti 'wɔ.»

⁵ «Nu, -wa ɔ laa, wa 'nɩ we -yɔɲwɩ. 'In wa yia wa dɔmɔgbɔ lɛnɔa mɩ. Tɔɩba mɩɩa kpaa, tɔɩba mɩɩa -valɛ 'paa.

⁶ 'In tɔɩba yia ɔ zɔlubhonɔnya kpa, wa sɩɩɩa wa, 'in wa yia wa 'bha.

⁷ «Nu, ɔɔ dɔdɔɔ 'wlulapɩɩnyɔ yia 'cɛ 'pa, 'in ɔ yia ɔ 'slɔja tie, -wa 'bhaa da nyɩmɛ, wa 'ka wa 'bha, 'in wa 'ka wa 'gbe 'yɩ fa.

⁸ Tɔɔn, ɔ nɛɛ ɔ zɔlubhonɔnya -yla: «'N̄wn̄ɔkwafɛti -gɔ -lɩlɩ mɩ -bha. -Wa in laa, wa 'nɩ we 'klɔ -ka wa 'ka we li.

⁹ We 'dɛɛ 'gbɔ, a 'plɩɩ 'gbee 'yoo weee -gɔ, -wa a -ka 'yɩ, a la wa, wa 'ka yi.»

¹⁰ «Tɔɔn, ɔ zɔlubhonɔnya yia 'yoo weee 'wɔplɩɩ, 'in wa yia wa 'dɛ weee 'wɩgɔgwɩɩɩ. 'Sa wa laa nyɩma duun, 'in fɛti -budu yia ye.

¹¹ Tɔɔn, ɔɔ dɔdɔɔ 'wlulapɩɩnyɔ plaa -mɔ ɔ 'ka -wa ɔ laa -gɩtali, 'in ɔ yia nyɩmɛ yabhlo 'yɩ -mɔɔ 'nɩ 'fɛti -gɔ -bana 'wɔpla.

12 'In ɔ nɛɛ ɔ -yla: <'Tale, -in 'nɪ 'fɛtɪ -gʊ -bana 'wɔplɑ. Sa -in pɔplalɪ -selɪ 'wɔlaa?> ɔ 'nɪ gbʊ -gʊ -sa.

13 «Tɔʊn, ɔɔ 'wlulapɪlɪnyɔ nɛɛ ɔ zɔlubhonɔnya -yla: <A gbʊan ɔ bhʊ -yɔ ɔ sɔ. A viteli ɔ 'pipee -mɔ nɪkpɪse 'wɔ. Da wa wɪa, 'in wa lɪa glɑ 'wɔ.>

14 «Nu, -Lagɔ laa nyɪma duun, 'in -wa ɔ -saa -bha, -maa -sɛlɛ.»

'Gwɛzi plɔlɔ *Sezaa kwɛɛ
(Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)

15 Falizɪnyɪma gbelɪa 'wlu, wa 'ka 'klɪ 'yɪ, 'in wa 'ka -Zezu -dawli 'wɔnʊ, 'in ɔ 'dɛɛ gbagbawɛlɪ 'ka ɔ gbʊan.

16 Falizɪnyɪma tiea wa 'bɪnɔnya tɔlɔa -yɔ Ewloɔʊ nyɪma tɔlɔa -Zezuu -gbɛ. -Maa nɛɛ ɔ -yla: «-Slolunɔ, -a -yɪ we 'jɪ nu, gbʊzɔnʊ -na gbaa. 'In sa -Lagɔ 'yɪbhaa nyɪmɛ nʊ, 'mʊ -na slolua tɪklɪ. Nyɪmɛ -ka 'yɪlɪ, -nanʊ -gbɛ, we bhe, we 'dɛɛ 'gbʊ, -i' in sɔ nyɪmɛ.

17 We -ka 'sa -mɪ, -in nɛɛ lɛa? 'Lee, we mɪ tɪklɪ -amɪaa tɪte nʊkplɛ, -a plɔlɔ *Sezaa kwɛɛ *nɪsɔn -gwɛzɪi?»

18 Nu, -Zezu yɪbhɛlɪa wa 'wlukʊʊn lapɔpalɪ -gbʊ 'nyuu, 'in ɔ nɛɛ wa -yla: «Wɛlɪ 'sɔ -nyɪma, lɛɛ -lu ka 'gbʊ a yla 'mɪ laa?

19 'Gwɛzi -we a plɔlɔa Sezaa kwɛɛ, a -slolu 'mɪ we 'klɔ.» 'In wa yɪa ɔ tama yabhlo yoo 'nyɛ.

20 'In ɔ nɛɛ: «'Lee, nyɔɔ ka 'wlu -yɔ ɔ ŋɪɪ mɪ da we -gʊa?»

21 Wa nɛɛ: «Sezaa -wa.»

-Bha ɔ gbaɛ: «-We -ka Sezaaa -nʊ, a 'nyɛ we Sezaa yoo. 'In -we -ka -Lagɔɔ -nʊ, a 'nyɛ we -Lagɔ yoo.»

22 Wa 'nʊa wee wɛlɪ, 'in we yɪa wa ŋwɛgaga -sɔbhɪlɪ, 'in wa yɪa ɔ -yɔbhʊ, 'in wa yɪa mɪ.

*Sadusenyıma kpelia -Zezuu tlıtlıe -yɔ ɔ 'wɔsɔsvee gbv -gv

(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)

23 *Sadusenyıma mıa, wa nɛɛ nu, tlıtlınya 'nı mneni wa 'ka tlıtlıe lv 'wɔsɔ.

Wee 'ylı -bhlokpade nya, waa Sadusenyıma tɔba bɛa -Zezu kwesi.

24 Wa nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-Slolunyɔ, Moizı nɛɛ: <Nu, nyımɛ -ka tlı, ɔ -yɔ ɔ 'ɲwnɔ 'nı 'yu gwalı, ɔ bheli kwa ɔ -dɔgbanɲwnɔ, 'ın ɔ -yɔ ɔɔ 'ɲwnɔ 'sɔ 'ka ɔ bhelii zva lala 'ın -mɔɔ 'ɲnı 'ka dɔdɔ -gv -tv.>

25 «Nu, zlımɛ -amıaa -gbɛ nyımɛ yabhlo ka nɔkpasuyua gbesɔ. Wa kpaɛa kwaa 'ɲwnɔ, ɔ -yɔ ɔ 'nı gwalı, 'ın ɔ yia tlı. 'Sa ɔɔ 'ɲwnɔ -tva ɔ bheli -yɔ.

26 'Sa -bhlokpade we nva ɔ bhelii 'sɔnu nya, ɔ bhelii tanv nya, 'sa -bhlokpade we nva waa bhelia gbesɔɔ -nv nya.

27 Wa 'dɛ weee 'bıgv, 'ın ɔɔ 'ɲwnɔ yi 'yaa tlı.

28 «'Ylı -we nya waa tlıtlınya yia 'wɔsɔa, waa bhelia gbesɔ glaa, nyɔɔ ka 'ɲwnɔ ɔ -mıa? Nu, wa 'dɛ gbesɔ kwaa ɔ -bhlo -bhlo.»

29 ɔ nɛɛ wa -yla: «Amıaa 'dɛ a nva -dawli 'wɔ. -We ka gbv -wa, a 'nı -Lagɔɛbhɛ -yɔ -Lagɔɔ 'tıtɛ -yi.

30 Nu, tlıtlınya -ka 'wɔsɔ, nɔkpasıa -yɔ 'ɲwnı 'na 'ka kɔkwalı. Nu, 'anzınya -we mıa yalı, we 'bhısa wa yia -tva.

31 'Lee, -we -Lagɔ gbaa aın -yla tlıtlınyaa 'wɔsɔgbvɔv daa, a 'nı -slɔ we zɛlu? ɔ nɛɛ:

32 <-Amı -wa *Ablaamv -Lagɔ,

*Izaku -Lagɔ, *Zakɔbv -Lagɔ.> »

'In -Zezu yia we -gvɔɔɛ: «-Lagɔ mıa, 'yliyɔganyaa -Lagɔ -wa. ɔ 'nı tlıtlınyaa -Lagɔ.»

³³ Nyūmaa -zlo 'nva we nı, 'ın -we ɔ -slolua wa, 'ın we yia wa ηwegaga -sobhali.

Tite weee 'kadu

(Mk 12.28-34; Lk 10.25-28)

³⁴ Da Falizinyıma 'nva nu, -Zezu ka Sadusenyıma lu, -bha wa gbelia 'wlu.

³⁵ Wa 'yabhlo mıa, -Lagɔɔ titee gwesanyɔ mɔ. ɔ 'yıbha ɔ 'ka -Zezu layla, 'ın ɔ yia ɔ layıbhaε:

³⁶ «-Slolunyɔ, -amıaa tite weee glaa, -mumv -wa we 'kadva?»

³⁷ -Zezu nεε ɔ -yla: « ‹Jejitape, -ɔ -wa -na -Lagɔ, -ın -kali ɔ zε -na dı weee nya, -na zuzu weee nya, -na 'wlukvvn lapɔpalie weee nya.›

³⁸ Mv -wa wee titee tıanv. 'In we 'kadv we -mıa.

³⁹ 'In wee titee 'sɔnv -we mıa we 'kadv -mıvı 'bhisa, mv nı: ‹-In -kali -na -libheyii zε -na 'dε 'bhisa.›

⁴⁰ Nu, Moizu *tite weee -yɔ -we weee -Lagɔgbvı -falıpanya -slolua, mv -gv wa -saa we.»

-Lagɔɔ -Bhasanyɔ, nyɔɔ ɔ -maa?

(Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)

⁴¹ Falizinyıma mı 'wlugbelida -bhlokpadε, 'ın -Zezu yia wa layıbhaε:

⁴² «A nεε lεa? -Lagɔɔ -Bhasanyɔ mıa, nyɔɔ ka 'yu ɔ -mıa?»

Wa nεε: «-Davidu yu -wa.»

⁴³ ɔ nεε wa -yla: «-Lagɔɔ Zuzu 'sua -Davidı, 'ın ɔ yia ɔ la ‹Na -Kanyɔ›, lεε -lu ka 'gbva?»

⁴⁴ Nu, -Davidı nεε:

‹Jejitape nεε na -Kanyɔ -yla:

«-In -dı da la na lilisɔlv.

'In ın 'ka -na tınyıma -na bhv zɔ lapalı.» ‹

45 We -ka nu, -Davidi la ɔɔ -Lagɔɔ -Bhasanyɔ, <na -Kanyɔ>, ɔ 'ni mneni ɔ 'ka -Davidu 'yu -zε, we 'ni muɔ?»

46 -ɔ mnenia ɔ 'ka ɔ wεlu 'bɪgɔpali, ɔ 'ni -mi. We 'bhɔ wee 'yli 'wɔ, nyɪmε yabhlogbɔɔ'ɔ 'yɪbha -slεεn ɔ la.

23

A 'na nɔnv -Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Falizinyima 'bhis-a-ni

(Mk 12.38-39; Lk 11.43-46, 20.45-46)

1-Mɔv 'bɪgɔ, -Zezu gbaa nyɪmaa -zlo -yɔɔ 'bɪnɔnya -yla, ɔ nεε:

2 «-Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Falizinyuma mia Moizu 'bɪgɔ, wa 'ka ɔ titee 'ji gba.

3 We 'dεε 'gbɔ a zɔ wa 'nɔɪwε. 'In -we weee wa yia gbaa, a 'ka we lεv. Nu, -we wa nɔa lε, a 'na nɔv we lε -ni. Nu, -we wa slɔlua, wa 'dε'ε nɔ we -gɔgbɔ lε.

4 'Gba 'kadɔ wa nɔa lε, 'in wa dia we nyɪma 'wlu, 'in -zugba wa -kwɪtaya -bhlogbɔɔ'ɔ 'tlili we.

5 -We weee wa nɔa lε, -zejila 'wɔ wa nɔa we lε, nyɪma 'ka wa -yɔyu 'gbɔ. -Lagɔwεli -kibhe wa gbɔan wa 'klɔɔ, wa sɔ -yɔ, -tɔkpɔ 'kadɔ 'wɔ wa zɔa we. Wa -banaa ɪwε wa lɔa, 'in we tlɔmanɪa.

6 -Lagɔbudu zɔ -yɔ 'fɛtɪnya -gɔ, 'yugbεin ladidie wa 'yɪbhaa kpe -zɔnɔnya -gɔ.

7 Nyɪma -ka wa fɔsa -zejila 'wɔ, wa 'nɔɪwεzɔvε nya, wa -ka wa la <*Wlabi>, 'in we namanɪa wa dɔdɔ.

8 «Nu, amɪa, a 'na ɪwnunu wa 'ka aɪn <Wlabi> la -ni. -We ka gbɔ -wa, bhelia a 'dεkpɔa -mia, amɪaa -Slɔlunyɔ -bhlogbɔɔ.

9 A 'na lali duduḡu -nyume yabhlogbɔɔ <Dide> -ni. Nu, amiaa Dide -bhlogbɔɔ, ɔ mi yali.

10 Amiaa 'dekpɔa nyidi, a 'na lali nyume <-Kanyɔ> -ni. Amiaa -Kanyɔ -bhlogbɔɔ, mɔ -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ.

11 ɔ 'kaa ain 'yugali, ɔ -mi amiaa zɔlubhonɔnyɔ nya.

12 «Nu, nyume -ɔ ylimania ɔ 'de, zɔ -Lagɔɔ yia ɔ belia, 'in nyume -ɔ belia ɔ 'de zɔ, 'ylimania -Lagɔɔ yia ɔ.»

(Mk 12.40; Lk 11.39-42,44,52, 20.47)

13 ɔ neɛ 'ya: «-Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Falizinyima, gbɔnyuu mi amiaa -nɔ nya! Welɪ 'sɔ -nyima a -mia. -We ka gbɔ -wa, -Lagɔɔ nyumaa 'wlulapiligbee 'yoo a kɪklalia. Amiaa 'de'ɛ pla -mɔ, 'in -wa 'yibhaa wa 'ka -mɔ pla, 'in a kulɔa wa 'yoo.

[

14 «-Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Falizinyima, gbɔnyuu mi amiaa -nɔ nya! Welɪ 'sɔ -nyima a -mia. -We ka gbɔ -wa, -dɔgbanjɔni a saa -maa -lu weee kwɛɛ. 'In a bhuhhoea -Lagɔɔ nyumaa 'yliya 'wɔ kpokpo, nyima tikli 'bhisa. We 'gbɔ, -Lagɔɔ yia amiaa -yɔgbɔ 'wɔbhua, 'in amiaa -kasɔ 'ka nyima tɔɔaa -nɔ 'wɔzi.]

15 «-Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Falizinyima, gbɔnyuu mi amiaa -nɔ nya! Welɪ 'sɔ -nyima a -mia! -We ka gbɔ -wa, dudu weee -yɔ 'nyu weee -gɔ a plɪlia, a 'ka nyume yabhlogbɔɔ 'yi, ɔ 'ka amiaa gbɔ -yɔɲɔnu. A -ka -mɔɔ 'yi, 'in amiaa lenɔgbɔ zɛlia -mɔɔ nyume 'nyuu. 'In -Lagɔɔ paa ɔ -kasɔ 'wɔ, we 'ka amiaa -nɔ -zi -zakpa 'sɔ.

16 «Amia, nyumaa 'yoo daslolunya, a ka 'lɔ, gbɔnyuu mi amiaa -nɔ nya! A neɛ: <Nyume -ka -

Lagɔɔbudu 'kadɔ bi, we mɪ bhe. 'In -ɔ -ka -Lagɔɔbudu 'kadɔɔ -can bi, we mɪ nu, ɔ nu we lɛ tɛn. >

17 -Sabhe 'wlukɔɔn, 'lɔɔnya! Nu, -Lagɔɔbudu 'yli we -zi -can, mɔ nu a lɛ, 'in -can yia -lu tɪklu -zɛ. A 'nɪ we 'ji -yii?

18 Anɛɛ 'yae: <Nyɪmɛ -ka 'slakagɔɔsalɪlu bi, we bhe. Nu, nyɪmɛ -ka wlawlalu -we mɪa 'slakagɔɔsalɪlu -gɔ bi, we mɪ nu, ɔ nu we lɛ tɛn. >

19 'Lɔɔnya, nu, 'slakagɔɔsalɪlu 'yli we -zi wlawlalu. Mɔ nu a lɛ, 'in wlawlalu yia -lu tɪklu -zɛ, a 'nɪ we 'ji -yii?

20 Nu, nyɪmɛ -ka 'slakagɔɔsalɪlu bi, 'slakagɔɔsalɪlu -yɔ -lu weee wa palɪa we -gɔ la, 'mɔ ɔ bia.

21 Nyɪmɛ -ka -Lagɔɔbudu 'kadɔ bi, -Lagɔɔbudu -yɔ -Lagɔ, -ɔ -dɪa -mɔ la, 'ma ɔ bia.

22 Nyɪmɛ -ka yalɪ bi, -Lagɔɔ 'ɲnɪmnɪkpe -yɔ -ɔ -dɪa we -gɔ la, 'ma ɔ bia.

23 «-Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Falizɪnyɪma, gbɔnyuu mɪ amɪaa -nɔ nya! Welɪ 'sɔ -nyɪma a -mɪa! -We ka gbɔ -wa, -titɪkpɪ -we mɛnɪa: 'matɪ klaa, fɛnuwɪ klaa, we -yɔ kumɛ 'bhisa, we kugbuaa -gɔ -bhlo -nɔ a bhua 'wɔ, 'mɔ a nyɛa -Lagɔ. -Zugba a tide -Lagɔɔ titee gbɔ 'kadɪ 'yi, -we -wa: <A -mɪ tɪklu, a -ka nyazɪdlɪ, 'in a zɔ -Lagɔ dlɪ -gɔ. > -We mɪa dɛ, 'mɔ a 'ka yaa lɛnɔ tɪa, 'in a 'na dlɔɔ -luu kugbua -gɔ -bhlo -nɔ wlawlɛ 'wɔ -nɪ.

24 Amɪa, nyɪmaa 'yoo daslolunya, a ka 'lɔ! Amɪaa 'mama nyu a lloa 'wɔ, a 'ka -mɔ -knɪknɪ -saa 'gbɔ. Tɔɔn, 'in a mnaa *-nyɔmɛɛ, -glu!

25 «-Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Falizɪnyɪma, gbɔnyuu mɪ amɪaa -nɔ nya! Welɪ 'sɔ -nyɪma a -mɪa! -We ka gbɔ -wa, 'kɔpɔ -yɔ 'setu ku -yɔ a wɔɔa, 'in -zugba 'wie -yliylie -yɔ 'nyii ye we.

26 Falizinyume, -in ka 'lɔ. Tɪada, -wɔlv -slɔ wee 'kɔpɔv nɔkplɛ we 'ka tɪklu -mɪ.

27 «-Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Falizinyuma, gbɔnyuu mɪ amɪaa -nɔ nya! Wɛli 'sɔ -nyɪma a -mɪa! -We ka gbɔ -wa nɪ, -we -yɔ aɪn 'wɔwlvɔ, mɔ -wa gbawla -we -yɔ wa 'paa pɛntlu 'pɔpa. We ku -yɔ mɪa, 'yɪi we nania. We nɔkplɛ mɪa, we mɪ yeda 'kɔa klaa, 'kwie klaa, we -yɔ zɛnzɛn -lu weee nya.

28 Sa 'bhisa, nyɪma -ka aɪn 'yɪ nɪ, a mɪ tɪklu wa 'yɪliya 'wɔ, 'in amɪaa nɔkplɛ mɪa, yɔ mɪ -mɔ, 'in a 'nɪ tɪklu -mɪ.

(Lk 11.47-51)

29 «-Lagɔɔ titee gwesanya -yɔ Falizinyuma, gbɔnyuu mɪ amɪaa -nɔ nya! Wɛli 'sɔ -nyɪma a -mɪa! -We ka gbɔ -wa, -Lagɔgbɔv -falɪpanya -yɔ nyɪma tɪklu gbawla a subhaa, 'in a namanɪa we 'yɪi.

30 'In a nɛɛ: <-A -ka yaa -amɪaa dɔkpasu bhla 'wlv, -a 'na 'ka yaa wa glaa -mɪ, -a 'ka -Lagɔgbɔv -falɪpanya lasa.>

31 'Sa a bhua amɪaa 'dɛɛ -yɔgbɔ 'wɔ. -Wa 'bhaa -Lagɔgbɔv -falɪpanya nɪ, wa 'yuaa 'dɛbhie -gbolu a -mɪa.

32 We -ka 'sa -mɪ, -we amɪaa dɔkpasu dia gwe, a bhua we.

33 Tɪbhɛnya, 'mɔnɪmɛɛ -gnɔ! Amɪaa dli 'wɔ nu, a mnɛni a 'ka -Lagɔ amɪaa -Kosu 'wɔpapɪɛ kwɛɛ 'tlaa? -Innya, a 'nɪ we mnɛni.

34 We 'dɛɛ 'gbɔ, a pɔ yukwli. Nu, -Lagɔgbɔv -falɪpanya klaa, gbɔyɪlɔnya klaa, we -yɔ nyɪma -wa 'kaa aɪn gbɔ -slɔlu, 'ma na yia amɪaa -gbɛ tiea. Tɔlvɔ a yia 'bhaa, tɔlvɔ a yia *su -gɔ lakɔlvɔ, tɔlvɔ a yia

selia -Lagɔbudunya zɔ, 'in a 'ka wa 'bɪ vu 'gbe -bhlo -bhlo 'wɔ.

³⁵ Gbɔ -we ka 'gbɔ in yia wa tie, mɔ -wa nu, -Lagɔ yia aɪn -kasɔ 'wɔpaa nyɪma tɪkɪ weee wa 'bhaa, wa 'gbɔ. Tɪada, wa 'bhaa *Abɛɪ, nyɪmɛ tɪkɪ. We bhɪalɪda -wa, Balasii 'yu Zakalii 'bhabhɛ. 'Mɔ wa 'bhaa -Lagɔɔ -mɔwɔɔda -yɔ 'slakagɔsalɪ nuɪdɪ.

³⁶ In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sɛɛ: -we weee mɪa daa 'gbɔ, -Lagɔ yia dɛslɛɛn -nyɪma -kasɔ 'wɔpaa.

*-Zezu palɪa -Zeluzalɛmɔ -nyɪma -yla gbɔ la
(Lk 23.34-35)*

³⁷ «-Zeluzalɛmɔ -nyɪma, -Zeluzalɛmɔ -nyɪma, amɪa -wa bhaa -Lagɔgbɔɔ -falɪpanya, 'in nyɪma -Lagɔ paa aɪn yoo, -wa bhaa wa gbɔkɔ 'wɔ. Sa nyɪnu gɔgɔwɪalɪa we 'yua 'wɪu we -kapue zɔ, 'in we gbɪɪa we -gɔ la, in 'yɪbha in 'ka 'sa aɪn 'wɪlugɔgɔwɪalɪ bhla weee nya, 'in a 'nɪ we -yɔŋwɪnu.

³⁸ We 'gbɔ, -Lagɔ yia amɪaa -budu 'kadɔ sɔɔ lapalɪa.

³⁹ In nɛɛ aɪn -ylaɛ: a 'na 'ka 'maslɛɛn 'mɪ 'yɪ, 'in bhla -we nya a 'kaa gba nu, <Nyɪmɛ -ɔ yia Nyɪmaa -Kanyɔɔ 'ŋnɪ nya, -Lagɔ ŋwɪna ɔ 'nyu la>, 'in we bhla 'kaa nyɪni.»

24

*-Zeluzalɛmɔgbɛe -wɔwɔɔɛ -yɔ Nyɪmɛɛ 'Yuu yiyigbɔ
(Mk 13.1-2; Lk 21.5-6)*

¹ -Zezu 'tɪaa -Lagɔbudu 'kadɔ zɔ, ɔ mɪa mɪɪda, 'in ɔ 'bɪnɔnya nɛɛ ɔ -yla: «Yla 'saa wee -budu nɪ wa!»

² -Zezu nɛɛ wa -yla: «A yɪ we -yɔ, we 'nɪ mɔɔ? In nɛɛ aɪn -yla gbɔzɔnɔ sɛɛ: tɔkpanya -mɪnɪ

'yabhlogbɔɔ 'na 'ka we -libheyi -gv -tu. Jitea we 'dɛ weee yia.»

(Mk 13.3-13; Lk 21.7-19)

³ Ɔ -ɔɔ Olivɔsunyaa -gɔgɔ 'wlu la, da wa -nyaa 'wɔ, 'in ɔ 'bɪnɔnya yia ɔ kwesi bɛ, 'in wa yia ɔ layibha: «Lɛbhla -mɔɔ 'ka lɛnɔa? Lɛɛ -lu 'ka we -slolu nu, -na yiyibhla -yɔ dɔdɔ labhɔ bhla ka ɔɔpaa? Gba we -aɪn -yla.»

⁴ Ɔ nɛɛ wa -yla: «A zɔ amɪaa 'dɛ 'yliyɔ, -mɔɔ yi 'wɔ nu, wa nɔ aɪn -dawli 'wɔ.

⁵ Nu, nyuma -duun yia na 'ɲni -gv yia, 'in wa 'ka gbaɛ: «Amɪ -wa -Lagɔɔ -Bhasanyɔ!» 'In wa 'ka nyuma duun -dawli 'wɔnɔ.

⁶ «A -ka 'nɔ nu, wa mɪ tɔgɔda da -kwɛɪn, 'in a -ka 'nɔ nu, wa mɪ tɔgɔda da 'pɪpɪ, a 'na nɔnɔ nyanɔ -nɪ. We mɪ nu, we nɔ lɛ, -mɔɔ 'nɪ -slɔ dɔdɔɔ bhɪalɪda.

⁷ Tu yia laga dɔdɔ 'sɔ nyɪɪ 'wɔsɔa. 'Gbe yabhlo yia we -libheyi -yɔwɔsɔɔɔ. Nwɔ yia yia da tɔɔɔ, 'in dɔdɔ 'ka zuklu.

⁸ Sa 'ɲwnɔ -ka gwala yi ɔ sia, 'sa wee dɔdɔ bhɪabhɛe gwedɪda yia -mɪa.

⁹ «We bhla kpaɔ wa yia aɪn, 'in wa 'ka aɪn 'klyɪe 'wɔpali, 'in wa 'ka aɪn 'bha. Na 'gbɔ, dɔdɔgv -nyuma weee yia aɪn 'wɔnyɛa.

¹⁰ -Mɔɔ bhla tɔɔɔ yia 'mɪ dlɪ -gv -saa, 'in wa 'ka wa -lima wla, wa 'ka wa kpa, 'in wa 'ka wa -lima 'wɔnyɛ.

¹¹ Nu, nyuma duun yia yia, 'in wa 'ka gba nu, ma -wa -Lagɔgbɔɔ -falɪpanya. Yo -wa yo. 'In nyuma duun wa yia -dawli 'wɔnɔ.

¹² 'Ylɪnyunogbɔ yia zumanɪa. We 'dɛɛ 'gbɔ, nyumaa zɛkalɪdlɪ yia -gɔɔɔa bhɪbha nyuma duun dlɪ zɔ.

13 Nu, nyime -o 'ni 'mi dli -gu -sa, 'in o 'ka we bhloluda nyni, -Lago yia o gbu 'wosaa.

14 Nu, weli -zonu -we gbaa -Lago nyimaa 'wlu-lapile gbu, 'mu wa yia gbaa dudu weee -gu, 'in nyima weee 'ka we 'nu. Ton, 'in dudub bhia bhla nynia.

(Mk 13.14-23; Lk 21.20-24)

15 «Nu, -lu -we -Lago 'nia 'yibha, 'in we saa -lu weee la, 'mu a yia 'yia -mo -Lago -mowluda. (Nyime -o -ka 'sebhe ni zeli, o 'nu we 'wola.) Nu, -Lagobbu -falpanyo Danieli gbaa wee gbu.

16 Nu, nyima -wa -ka Zudee -dudu -gu -mi, wa -yo -gwagwie mni zizea -gogonya 'wlu.

17 Nyime -o -ka nyapeda -mi 'pipee, o 'na mnini o -lu 'wobhua -budu zo -ni.

18 'In -mamo -ka kpaa -mi, -mo 'na yili -mo -bana 'bu -zo -ni.

19 «Lee gbonyuu yi 'sa nukplabhue nwni -yo 'nwni -wa mia 'yua 'nyenida yia, wee 'ylnya -mni nya!

20 Nu, -a bhuhoe -Lago, we yi lenu nwtloyibhla, we -yo *Nyapeyli nya.

21 Nu, we bhla mia, siasie 'kadu wa yia 'yia. 'Lee, -a -ka bhaa 'wlu, we 'sasokpa -gbu ka -slo lenub, 'in le we yia nua yi? -lnya, we 'na 'ka lenu.

22 -Lago 'ni yaa wee 'yli -gusa, -zugba nyime yabhlogbo 'ni mneni o 'ka 'pu. Nu, o nyima o -saa -bha, wa 'gbu o yia wee 'yli -gusa.

23 Nu, nyime -ka gba -Lago -Bhasanyo mi -seli, 'in wa -ka gba nu, o mi mo, a 'na zulu we dli -gu -ni.

24 Yocian yia yia, 'in wa 'ka gba nu, ma -wa -Lago -Bhasanya, 'in talva 'ka gba nu, -Lagobbu -falpanya wa -mia. Gwedigbu -yo gbu 'kadu wa yia

lenba. 'In -wa -Lagɔ -saa -bha, 'in wa 'ka wa -dawli
'wɔnɔ, 'in wa 'ni we mneni.

²⁵ «A pɔ yukwli in 'ka aɪn 'dizɔ.

²⁶ Nu, nyimɛ -ka gba: <ɔ mi da bebleɛɛ>, a 'na mnɪnɪ
-mɔ -ni, 'in wa -ka gba: <ɔ mi zizeda da -putu>, a 'na
lali we gbɔzɔnɔ -ni.

²⁷ Sa 'nyu -ka 'yika 'pa, 'in we -nyumalu yali
'wɔdɪdie bhva 'ylɔɔ 'wɔsɔlɔda, 'in we nynia 'ylɔɔ
bhilida, 'sa *Nyimɛɛ 'Yu yia yia.

²⁸ Da 'kwie -ka -mi, -bha -ɲwaaa -zlo mia.

(Mk 13.24-27; Lk 21.25-28)

²⁹ «Tɔɔn, wee siasiee 'ylɪnya nu 'bigɔ,

<Nikpise yia kpa,
'ylɔ 'na 'ka 'pɔ.

Nikpise yia kpa,
'cɔ 'na 'ka li.

Nikpise yia kpa,
-zeli yia yali 'bhva we 'ka bhli.

-Lu weee mia yali,
zuklua we yia.>

³⁰ «Tɔɔn, -we slolua nu, ɔɔ Nyimɛɛ 'Yu mi yida, 'in
nyima yia we -yɔ yali. Tɔɔn, 'in dɔdɔgɔ -nyima weee
wazɛa, 'in wa kpia 'wɔ. -Slɛɛn, Nyimɛɛ 'Yu wa yia -
yɔyia yida yalɔpɔpa 'wɔ, 'tite -yɔ zli weee nya.

³¹ Nu, legle 'kadɔ -ka gba, 'in ɔ paa ɔ 'anzɪnya yoo
dɔdɔ weee -gɔ, -wa -Lagɔ -saa -bha 'gbe weee 'wɔ,
we 'ka wa la.

(Mk 13.28-31; Lk 21.29-33)

³² «-We figisu slolua, a 'nɔ we 'wɔla. We 'kliya -ka
tlɔmanɪda -mi, 'in we -ka tɔpɔda -mi, a yibheli we
'ji nu, 'nyu -lɔa bhla ka cɪpa.

33 'Sa -bhlokpade, a -ka 'sasokpa -gbu -mɪnɪ lɛnɔda 'yɪ, a yibheli we 'ji nɪ, ɔɔ Nyɪmɛɛ 'Yuu yiyibhla ka cɪpa. ɔ 'nɪ -slɛɛn latlɔlɔ.

34 In nɛɛ aɪn -yla gbuzɔnɔ sɛɛ: dɛslɛɛn -nyɪmaa 'dɛ weee 'na 'ka tɪ, 'in wee gbɔnya -mɪnɪ 'kaa lɛnɔ.

35 Nɪ, la yalɪ -yɔ dɔdɔ yia 'bhɔa, na wɛɪ 'na 'ka labhɔ 'mnumnu.

(Mk 13.32-37; Lk 17.26-30,34-36)

36 «Nɪ, nyɪmɛ yabhlogbɔɔ 'nɪ wee sɪasɪɛɛ bhla -yɔ we 'yɪ -yi. Yalɪ 'anzɪnya -yɔ -Lagɔɔ 'Yuu 'dɛbhie, wa 'nɪ wee 'yɪ -yi. Nɪ, na Dide -bhlogbɔɔ -yia wee 'yɪ.

37 -We 'plɪa *Noweee bhla, zɪ ɔɔ Nyɪmɛɛ 'Yu yia yia, mɔ yia lɛnɔa.

38 Da 'nyu 'kadɔ 'nɪa -slɔ nyɪma lasa, -zugba wa mɪ lida, wa mɪ 'mada, wa mɪ kɔkwalɪda, wa mɪ wa 'ɲwɪnyua yɪ zɔda. Tɔɔn, 'in Nowee yia batoo 'kadɔ 'wɔgbɪa.

39 Zezeguda 'kaa wa lasaa yi, waa nyɪma 'nɪ gbɔ yabhlogbɔɔ 'wɔlanɔ. 'Sa -bhlokpade we yia -mɪa ɔɔ Nyɪmɛɛ 'Yuu yiyizɪ.

40 «Nyɪma 'sɔ -ka kpaɪ -mɪ, 'yabhlo wa yia 'wɔbhua, 'in wa 'ka -bha ɔ -libheyɪ tɪ.

41 'Njwɪ 'sɔ -ka bhuda -mɪ, 'yabhlo wa yia 'wɔbhua, 'in wa 'ka -bha ɔ -libheyɪ tɪ.

42 We 'dɛɛ 'gbɔ, a -tɔ 'yɪiyɔgada. 'Yɪ -we nya amɪaa -Kanyɔ 'kaa yi, a 'nɪ we -yi.

43 «A yibheli we 'ji nɪ, bhla -we nya 'wienyɔ 'kaa -buduu -kanyɔɔ -gbɛ yi sabɔ, ɔ -ka we -yi, ɔ 'na 'ka 'yɪlaɪ ɲwɔ, 'in ɔ kulɔa ɔ 'yoo, -mɔɔ yi -budu zɔ pla.

44 We 'dɛɛ 'gbɔ, a mnazɪ amɪaa 'dɛ la. Nɪ, bhla -we a 'nɪa -tɔlɔ, we nya Nyɪmɛɛ 'Yu yia yia.

*Zalubhononyo -zɔnv -yo zalubhononyo 'nyuuu gbv
nine*

(Lk 12.41-48)

⁴⁵ «Zalubhononyo, -ɔ zɔa ɔ -kanyo 'nɔŋwe, 'in ɔ -yia gbv, sa ɔ mia? Mɔ -wa, -ɔ, ɔ -kanyo tia ɔ -lima -yo, 'in lilibhla -ka be, ɔ 'ka wa lililu 'nye.

⁴⁶ ɔ -kanyo -ka luyi, ɔ -ka 'yi nu, -mɔɔ mɔ ɔ lubho nɔda, 'wɔtɔtɔe -dlɔɔ mɔ ɔ -nu nya.

⁴⁷ In nɛɛ aɩn -yia gbvzɔnv saɛ: ɔ -kanyo yia -mɔɔ zɔzɔnv weee ɔ yoo 'nyɛa ɔ 'ka we 'yliyɔzv.

⁴⁸ We -ka nu, ɔɔ zalubhononyoɔ nɔkple -nyu 'yli, 'in ɔ gbaa ɔ 'dɛɛ dli zɔɛ: «Na -kanyo yia -mɔ -gwɛa.»

⁴⁹ 'In ɔ bhlia ɔ -lima bhɩɩe, ɔ -yo nɔmanya 'sɔ lia, 'in wa maa.

⁵⁰ 'Yli -we nya ɔ 'nɩa ɔ -kanyo wɔda -mɩ, 'in bhla ɔ 'kaa yi, ɔ 'nɩa we -yi, we nya ɔ yia.

⁵¹ ɔ -kanyo yia ɔ vua, 'in sa -Lagɔ paa wɛɩ 'sɔ -nyɩma -kasɩ 'wɔ, 'sa ɔ yia -mɔɔ -kasɩ 'wɔpaa, mɔ wa wilia, 'in wa lia gla 'wɔ.»

25

'Yiesia kugbuua gbv nine

¹ «Nu, -we -yo -Lagɔɔ nyɩmaa 'wlɩlapɩɩe 'kaa 'wɔwɩb, mɩ nɩ: mɩ -wa 'yiesia kugbuua. 'Ŋwɔkwafɛtu zɩ, ma 'tɩaa, wa 'ka 'ŋwɔɔ 'lowli yoo mɩ.

²⁻⁴ Wa gbu 'nɩa 'ylimna, wa -yo wa 'napɛ mɩa, wa 'nɩ wa 'napɛɛ 'nyu 'wɔbhɩ. Wa gbu -mama -yia gbv, -maa 'bhua -maa 'napɛ -yo -maa 'napɛɛ 'nyuu -tɔkpɔ 'sɔ 'wɔ.

⁵ ɔɔ 'ŋwɔɔ 'lowli 'nɩ yida -mɩ -pa. 'In 'kɔa yia wa 'yli lawɩa. 'In wa yia 'yɩaa ŋwɔ.

6 «Sabɔ -nyidi, 'in nyume yabhlo yia 'wɔkɔɔ:
 <'Lowli ka yiaɔ! A mni ɔ yooɔɔ!»

7 Tɔɔn, waa 'yiesia ganɔa, 'in wa yia wa 'napɛ
 lamnazi.

8 «-Wa 'nia 'ylimna, wa nɛɛ -wa -yia gbɔ -yla: <-
 Amiaa 'napɛ mi nyumoda, a 'nyɛ -ain 'napɛɛ 'nyu.»

9 «-Wa -yia gbɔ, -maa nɛɛ wa -yla: <-Innya, 'napɛɛ
 'nyu 'ni 'wɔzu amiaa -nɔ -yɔ -amiaa -nɔ -yla. A mni
 we pelɔpanyaa -gbɛ, a 'ka amiaa -nɔ zɔ -bhlo.»

10 «Wa mnia 'napɛɛ 'nyu zɔa, wa -manɔ -mɔ, 'in
 'ɲwnɔɔ 'lowli yia yi. -Wa mnazia wa -nɔ la, 'in wa
 -yɔ ɔɔ 'lowli yia 'fɛtu -budu zɔ pla. 'In wa yia -bha
 kla.

11 «-Mɔɔ 'bɔgbɔ, wa tɔlba -manɔ yia yi, 'in wa nɛɛ: <-
 Amiaa -kanyɔ, -amiaa -kanyɔ, -kali -bha, -a 'ka pla.»

12 «ɔɔ 'lowli nɛɛ: <In nɛɛ ain -yla gbɔzɔnɔ sa: in 'ni
 ain -yi.» »

13 -Bha -Zezu bhla we -gɔɛ: «A -tu 'yliyɔgada, -we
 ka gbɔ -wa, a 'ni we 'yli -yi -bhlo, 'in a 'ni we bhla
 -yi.»

Zɔlubhonɔnya taa gbɔɔ nine

(Lk 19.11-27)

14 «-We -yɔ *-Lagɔɔ nyɔmaa 'wlulaplie 'wɔwla,
 mɔ -wa nyume yabhlo. Mɔ mia 'lakpa 'wɔ mniɔa,
 'in ɔ yia ɔ zɔlubhonɔnya la, ɔ 'ka wa ɔ 'ɲnimniɔu yoo
 'nyɛ, wa 'ka we 'yliyɔzɔ.

15 -We nyume yabhlo mnenia ɔ 'ka 'yliyɔzɔ, 'mɔ ɔ
 'nyɛa ɔ. ɔ 'nyɛa yabhlo -can bi gbɔ, wa 'sɔnɔ -can
 bi 'sɔ, 'in ɔ yia tanɔ -can bi -bhlo 'nyɛ. Tɔɔn, 'in ɔ yia
 mni.

16 «-ɔ 'yia -can bi gbɔ, ɔ titala we -gola -valɛpapie
 nya, 'in ɔ yi 'yaa -can bi gbɔ we -gɔpali.

17 'Sa -bhlokpade, -o 'yia -can bi 'sə, 'in -mɔɔ yi 'yaa -can bi 'sə we -gɔpali.

18 -O 'yia -can bi -bhlo, o mɔɔ, o yia 'bhoka 'bhlu, 'in o yia -mɔ o -kanyɔɔ -can zize.

19 «We 'bi -gwɛa 'wɔ, 'in wa -kanyɔ yia yi o 'ka o -lu zeli wa nya.

20 -O 'yia -can bi gbu, o bea o kwesi, 'in o yi 'yaa -mɔ -can bi gbu wleli. O nɛɛ: <Na -kanyɔ, -in ka 'mɔ -yɔ -can bi gbu ti, in 'ka we 'yliyɔɔv. In ka -can bi gbu 'yi 'ya, mɔ mɔ da.>

21 «O -kanyɔ nɛɛ o -yla: <We nanɔ 'yli, -in mɔ zɔlubhonɔnyɔ -zɔnɔ nya, 'in -na zɔa 'mɔ 'nɔŋwe. -In ka -lu -sele 'yi, 'in -in yia we 'yliyɔɔv tiklu, we 'dɛɛ 'gbɔ na nyɛa -mɔ -lu duun, -in 'ka we 'yliyɔɔv. -In yi, in -yɔ -mɔ 'sə 'ka 'mɔna li.>

22 «-O 'yia -can bi 'sə, o bea o -kanyɔ -yɔ, 'in o nɛɛ: <Na -kanyɔ, -in ka 'mɔ -yɔ -can bi 'sə ti, in 'ka we 'yliyɔɔv. Nu, in ka -can bi 'sə 'yi 'ya, nu, mɔ mɔ da.>

23 «O -kanyɔ nɛɛ o -yla: <We nanɔ 'yli, -in mɔ zɔlubhonɔnyɔ -zɔnɔ nya, 'in -na zɔa 'mɔ 'nɔŋwe. -In ka -lu -sele 'yi, 'in -in yia we 'yliyɔɔv tiklu, we 'dɛɛ 'gbɔ, na nyɛa -mɔ -lu duun, -in 'ka we 'yliyɔɔv. -In yi, in -yɔ 'mɔ 'sə 'ka 'mɔna li.>

24 «-O 'yia -can bi -bhlo, o bea o -kanyɔ -yɔ, o nɛɛ: <Na -kanyɔ, in -yi we 'ji nu, -in 'tɛ, da -in 'nɔ -lu gwɔv, -mɔ -na kwaa we. 'In da -in 'nɔ 'mnɔ 'pa, -mɔ -na dia we.

25 In mɔ -mɔ sɔdaa 'gbɔ, in mɔɔ, 'in in yia -na -can zize 'bhoka 'wɔ. Nu, wee -na -can ni.>

26 «O -kanyɔ nɛɛ: <Na zɔlubhonɔnyɔ, -na nɔkple -nyu 'yli, 'ya -in 'yaa, -in -yi we 'ji nu, da in 'nɔ -lu gwɔv, -mɔ na kwaa we, da in 'nɔ 'mnɔ 'pa, -mɔ na dia we.

27 We -ka yaa 'sa -mɪ, -mɔmɔ ka 'gbɔ -ɪn 'nɪ na 'gwɛzi bankɪ 'wɔkwaa? 'In da ɪn -ka yi, 'ɪn ɪn 'ka -mɔ we -sa, -zugba we ka -gɔ -bhoa?>

28 «Tɔɔn, ɔ nɛɛ ɔ lubhonɔnya -yla: <A -sa wee -can bi -bhlo ɔ kwɛɛ, 'ɪn -ɔ kaa -can bi kugbua, a 'ka we ɔ yoo 'nyɛ.

29 -Wa weee kaa -lu duun, wa -nɔ wa yia -gɔpali, 'ɪn wa -nɔ 'ka 'wɔzumanɪ. Nu, nyɪmɛ -ɔ 'nɪa -lu duun -ka, we -sɛɛ miɔ ɔ kwɛɛ, kwɛɛ wa yia we ɔ -saa.

30 Ɔɔ zɔlubhonɔnyɔ -ɔ ka nɔkplɛ -nyua 'yɪ, -ɔ miɔ da nɪ, a viteli ɔ 'pipee, nɪkpise 'wɔ, mɔ wa wɪliɔ, 'ɪn wa lia gla 'wɔ.>

31 «Ɔɔ Nyɪmɛɛ Yu yia yia, dɔdɔɔ 'wlulapɪnyɔɔ 'tɪtɛ nya, ɔ -yɔ ɔ 'anzɪ weee 'sɔ. -Bha ɔ yia ɔ 'ɲɪmɪnɪkpe -gɔ ladi, 'ɪn ɔ 'ka nyɪma 'wlulapɪ.

32 Laga weee yia ɔ 'yu 'wɪlɪgbɛliɔ, 'ɪn mɔ yia nyɪma -yɔsɪsaliɔ. Sa nɪmɛɛ 'yɪiyɔɔnyɔ sɪsaliɔ bhlabhlenya -yɔ wɪliɔ -yɔ,

33 'sa ɔɔ Nyɪmɛɛ 'Yu yia bhlabhlenya lilikwɛsɔɔ zɔ, 'ɪn ɔ 'ka wɪliɔ kɔpɛsɔɔ zɔ.

34 -Slɛɛn, ɔɔ nyɪmaa 'wlulapɪnyɔ yia gbaa -wa miɔ ɔ lilisɔɔ -yla: <Amɪa, -mama na Dide pali sɔ -zɔnɔ -gɔ la, a yi. A yi, dɔdɔ -lolu na Dide mnazɪ la aɪn -yla, we 'ka dɔdɔɔ gwɛdɪda 'bhɔ, a yi a 'ka we -gɔladi.

35 Nu, ɲwɔ ka 'mɪ 'bha, 'ɪn a yia 'mɪ lililu 'nyɛ. 'In 'nyumatɔ yia 'mɪ 'bha, 'ɪn a yia 'mɪ 'nyu 'nyɛ. In mɪ zɪmɛ 'lakpayu nya, 'ɪn a yia 'mɪ kpa sɔ 'sɔ nya.

36 In mɪ zɪmɛ kpanɔ nya, 'ɪn a yia 'mɪ 'naa ku 'wɔgbali. In ka zɪmɛ gu -yɔ, 'ɪn a yia 'mɪ 'yuo 'paa yi. In mɪ zɪmɛ -kasɔ 'wɔ, 'ɪn a yia 'mɪ -yɔbɛ.>

37 «'In -wa mia tiklu yia we 'bigupalı ɔ -ylaε: <-Amıaa -Kanyɔ, nu, -in nεε, ηwɔ mi -mi 'bhada, 'in -a yia -mi lililu 'nyε, 'nyumatɔ mi -mi 'bhada, 'in -a yia -mi 'nyu 'nyε.>

38 Da -a 'yılı -mi 'lakpayu nya, 'in -a yi -mi kpa sɔ 'sɔ nya? -In mi kpanɔ nya, 'in -a yi -mi 'naa ku 'wɔgbalıa?

39 -In ka gu -yɔ, -in mi -kası 'wɔ, 'in -a yi -mi -yɔbεa? Labhla -a 'yı -mi, 'in -a yi we lenɔa?>

40 «Nyımaa 'wlulapılınyɔ yia gbaaε: <In nεε aın -yla gbɔzɔnɔ sa, -we a nɔa łε na 'bısva bhelia -yla, na 'dε -yla a nɔa we łε.>

41 «Tɔɔn, ɔɔ nyımaa 'wlulapılınyɔ yia -wa mia ɔ kɔpεsɔɔ -yla gbaε: <Amıa -Lagɔ tia mε -yɔ la, a bε lɔ! Nu, -kosu -we'e nyumoa, -we -Lagɔ mnazıa la *'Kuzu -yɔ we 'anzınyā -yla, a mnı -mɔ.>

42 ηwɔ ka 'mi 'bha, 'in a 'nı 'mi lililu 'nyε. 'Nyumatɔ mi 'mi 'bhada, a 'nı 'mi 'nyu 'nyε.

43 In mia 'lakpayu nya, a 'nı 'mi kpa sɔ 'sɔ nya. In mia kpanɔ nya, a 'nı 'mi 'naa ku 'wɔgbalı.>

44 «'In we 'bigɔ wa yia 'palıa yiaε: <-Amıaa -Kanyɔ, nu, -in nεε, ηwɔ mi -mi 'bhada, 'nyumatɔ mi -mi 'bhada, -in mi 'lakpayu nya, -in mi kpanɔ nya, -in ka gu -yɔ, -in mi -kası 'wɔ, 'in -a 'nı -mi -yɔbε. Labhla -a 'yı -mia? Labhla -a 'nı we lenɔa?>

45 «ɔɔ nyımaa 'wlulapılınyɔ yia we 'bigupalıaε: <In nεε aın -yla gbɔzɔnɔ saε: -we a 'nıa lenɔ -wa mia -sεsε -yla, -amı -yla a 'nıa we lenɔ.>

46 «Nu, wamıa, da wa paa wa -kası 'wɔ, 'in we'e bhıa, -mɔ wa mnıa. 'In -wa mia tiklu, 'yılıyɔgagıe -we 'nıa bhıoluda -ka, 'mɔ wa yia 'yia.>

26

Zuifvɔ yugalinya zva -Zezuu -yɔgbɔ
(*Mk 14.1-2; Lk 22.1-2; Zn 11.45-53*)

¹ -Zezu bhia gbɔ weee ni gbagbie, 'in ɔ nɛɛ ɔ 'bɪnɔnya -ylaɛ:

² «A -yi we 'ji nu, *'Wɔzɪtɪylɪ 'fɛtɪ ka cɪpa, we -tɔ 'wɔ 'ylɪ 'sɔ. Nu, ɔɔ Nyɪmɛɛ 'Yu, 'mɔ wa yia wlaa, wa 'ka ɔ *su -gv lakɔɔ.»

³ Nu, -Lagɔbɔbɔnyaa -cɪan -yɔ Zuifvɔ nyɪma kpasɪ gbelia 'wlu * -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ Kaifvɔ -budunwɛɛ,

⁴ 'in wa yia wɛli -bhlo bhli, wa 'ka -Zezu kpa 'wiemɪ, 'in wa 'ka ɔ 'bha.

⁵ Wa nɛɛ: «-A 'na kpalɪ ɔ 'fɛtɪ 'ylɪ nya -ni, we 'nɪ -mɔɔ, 'in nyɪma gbugblolua.»

'Nwɔ yabhlo slua -Zezuu 'wluo *-lasiklɔ
(*Mk 14.3-9; Lk 7.36-50; Zn 12.1-8*)

⁶ Da -Zezu mia Betani *sɔlɪbhanyɔ 'Simɔɔɔ -budunwɛɛ,

⁷ 'in 'ɲwɔ yabhlo yia ɔ -yɔbɛ. ɔ ka -bhonyida kwɛɛ, *-lasiklɔ -zɔnɔ, -we 'ka -valɛ 'tɛa, we mɪ we 'wɔ. -Zezu mia lida, 'in ɔ yia wee -lasiklɔ ɔ 'wluo slu.

⁸ ɔ 'bɪnɔnya 'yia we -yɔ, 'in wa yia 'cɛ 'pa, wa nɛɛ: «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ ɔ nyumɔ 'sa sa wea?

⁹ A mneni yaa a 'ka wee -lasiklɔ -zɔnɔ pɛlɔ 'pa, 'in a 'ka we 'gwɛzi bobabhanya yoo 'nyɛ.»

¹⁰ -Zezu yibhelia we 'ji nu, wa ka 'cɛ 'pa, 'in ɔ nɛɛ: «Lɛɛ -lu ka 'gbɔ a sialɪ ɔɔ ɲwɔ nɪa? -We ɔ nɔa 'mɪ -yla lɛ, gbɔzɔnɔ -wa.

¹¹ Nu, bobabhanya -yɔ aɪn 'sɔ mɪ 'ylɪ weee nya. Nu, -amɪ mia, we 'nɪ 'ylɪ weee nya in mɪ aɪn glaa.

¹² Na gbawlaa 'gbɔ ɔ yia wee -lasiklɔ na 'wluo slu.

13 In nɛɛ aun -yla gbʊzɔnʊ saɛ: da wa yia -Lagɔgbʊ gba dʊdʊ weee -gʊ, -we ŋwɔn nɪ nua da ɛ, gbaa wa yia we, 'in ɔ lɛnʊgbʊ 'ka nyɪmaa dli 'wʊ -tʊ.»

*Zudasɪ 'yɪbha ɔ 'ka -Zezu wla
(Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)*

14 Tɔʊn, -Zezuu 'bɪnɔnya kugbua ɛ 'sɔ glaa nyɪmɛ yabhlo wa laa Zudasɪ Isikaliɔtʊ, mɔ mɪnɪa -Lagɔbʊbɔnyaa -cian -gbɛ,

15 'in ɔ nɛɛ: «'Lee, in -ka -Zezu wla nɪ, lɛɛ -lu a 'ka 'mɪ 'nyɛa?» 'In -maa yia ɔ tama glʊ -bhlo 'ya kugbua 'nyɛ.

16 We 'bhʊ wee 'ylɪ 'wʊ, sa ɔ 'kaa nʊ ɔ 'ka -Zezu wla, -bha ɔ bhliɪ we 'yooɔ dataliɛ.

*-Zezu -yɔ ɔ wlawlanyɔ lia
(Mk 14.12-21; Lk 22.7-14, 21-23; Zn 13.21-30)*

17 Nu, Zuifʊʊ *'floo 'nɪa gɔɔ -yɔ -kaa 'fɛtɪ 'ylɪ tɪanʊ nya, 'in ɔ 'bɪnɔnya yia ɔ layɪbha: «Mɔ -in 'yɪbha -a mɪnɪ -mɪ -yla 'Wɔzɪtɪylɪ 'fɛtɪ -gʊ -lɪlɪlu pia?»

18 -Zezu nɛɛ: «A mɪnɪ -zɔɔ nyɪmɛ nu -gbɛ, * a gba ɔ -yla: <-Amɪaa -Kanyɔ nɛɛ: «Na bhliɪ ka nɪnɪ. -Na -gbɛ na yia 'Wɔzɪtɪylɪ 'fɛtɪ -saa, in -yɔ na 'bɪnɔnya 'sɔ.» >»

19 -We ɔ gbaa wa -yla, 'mʊ wa nʊa ɛ, 'in wa yia wee 'fɛtɪ -gʊ -lɪlɪlu pi.

20 Jibhe zɔa, 'in -Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya yia ladɪ wa 'ka li.

21 Da wa mɪa lida, 'in ɔ nɛɛ: «In nɛɛ aun -yla gbʊzɔnʊ sa nu, aun glaa, nyɪmɛ yabhlo yia 'mɪ wlaa.»

* 26:18 A zɛli Mk 14.13-15

22 'In we yia wa -yɔkpa, 'in wa yia ɔ layɪbhayɪbhɪe bhli -bhlo -bhlo: «Na -Kanyɔ, we 'nɪ -amɪ, we 'nɪ mɔv?»

23 ɔ nɛɛ: «-ɔ -yɔ 'mɪ 'sɔ -ka 'floo 'ɲwa zapɔ lɔ, mɔ -wa.

24 Gbuzɔnɔ -wa: sa we mia celɪda -Lagɔsɛbhɛ 'wɔ ɔ daa, 'sa ɔɔ *Nyɪmɛɛ 'Yu yia mɪa. Nɪ, nyɪmɛ -ɔ 'kaa ɔ wla, 'in wa 'ka ɔ 'bha, gbɔnyuu mɪ -mɔɔ -nɔ nya. Wa 'nɪ yaa -mɔɔ gwali, we nanɪ 'yli.»

25 Zudasɪ -ɔ 'kaa -Zezu wla yia ɔ layɪbha: «Wlabi, we 'nɪ -amɪ, we 'nɪ mɔv?»

-Zezu nɛɛ: «-Mɪ gbaa dɛ -mɔv!»

-Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya lia

(Mk 14.22-26; Lk 22.15-20; 1 Kol 11.23-26)

26 Wa mia lida, 'in -Zezu yia 'floo 'wɔbhɪ. ɔ 'paa -Lagɔ fuo, 'in ɔ yia we ladɪdɪ. ɔ dlilia we ɔ 'bɪnɔnya 'wɔla, 'in ɔ nɛɛ: «A 'bhɪ we 'wɔ a 'ka we li, na ku -wa.»

27 -Mɔv 'bɪgɔ, 'in ɔ yia nɔ -kɔpɔ 'wɔbhɪ, ɔ 'paa -Lagɔ fuo, 'in ɔ yia we wa yoo 'nyɛ, ɔ nɛɛ: «A 'dɛ weee 'ma we.

28 Nɪ, mɔ -wa na 'pɪɔn -we yia jitea nyuma duuun 'gbɔ, 'in we 'ka -Lagɔ -yɔ nyuma 'wɔsuslolu.

29 Nɪ, gbuzɔnɔ -wa, zɪ na Dide -ka dɔdɔ 'wlu-lapɪli, we zɪ na maa nɔ lolu. We 'nɪ -mɔv, we 'ka -zɛɛn 'wɔbhɪ, in 'na 'ka nɔ 'ma.»

30 Wa bhɪa -Lagɔ -lɔv 'bhie, wa yia 'tla, 'in wa yia *Olivɔsunyaa -gɔgɔ 'wlu mɪ.

-Zezu nɛɛ nɪ, Pɪɛli yia ɔ gbɔ kpɛli

(Mk 14.27-31; Lk 22.31-34; Zn 13.36-38)

31 Tɔvɔn, -Zezu nɛɛ wa -yla: «Nɪ, -zɛɛn sabɔɔ 'dɛbhie -gbolu, a 'dɛ weee yia 'mɪ 'bɪ 'bhɔa. Nɪ, we mɪ celɪda -Lagɔsɛbhɛ 'wɔɛ:

«Bhlabhlεε 'yliyɔzɔnyɔ na yia 'bhaa,

'in bhlabhlε 'ka lamnɔ.»

³² Nu, in -ka tli, in -ka 'wɔsɔ lu, Galilee na yia aɪn wɔlɔa mɪa.»

³³ 'In Pieli nεε ɔ -yla: «Nyɪma weee -ka -mɪ 'bɪ 'bhɔ, -amɪ 'na 'ka we lɛnɔ.»

³⁴ 'In -Zezu yia we 'bɪgɔpalɪε: «ɪn nεε -mɪ -yla gbɔzɔnɔ saε: -zεεn sabɔ mɪa, -na kpɛli na gbɔ 'wɔla -zakpa ta, -zugba -kɔkɔ 'nɪ -slɔ gbɔ.»

³⁵ Pieli nεε: «-ɪnnya, we 'nɪ -mɔv, we -ka 'bha wa 'ka in -yɔ -mɪ 'sɔ 'bha, in 'na 'ka -na gbɔ kpɛli.»

'Sa -bhlokpade, wa 'dε weee gbaa wee wɛli -bhlo.

-Zezu bhuhhoea -Lagɔ Getisemanee

(Mk 14.32-42; Lk 22.39-46)

³⁶ -Zezu -yɔ ɔ 'bɪnɔnya 'sɔ, 'in wa yia da wa laa Getisemanee mɪ. -Bha ɔ gbaa wa -ylae: «A -dɪ da la, in 'ka mɔ mɪ, in 'ka -Lagɔ bhuhhoe.»

³⁷ ɔ -yɔ Pieli -yɔ Zebedee 'yua 'sɔ klaa, 'in wa yia mɪ. -Bha ɔ -gɔ yia, 'in 'pɪɔn yia ɔ dli 'wɔ slo.

³⁸ 'In ɔ nεε wa -ylae: «Na dli sulo mɪ 'mɪ 'bhada, a -tɔ 'yliyɔgada, a -yɔ 'mɪ 'sɔ.»

³⁹ ɔ bea 'yu -sε, 'in ɔ yia 'klɔ lagbli, 'in ɔ yia -Lagɔ bhuhhoe, ɔ nεε: «Na Dide, -in -ka we 'yɪbha, -in vlali 'mɪ stasie 'kadɔ -mɪnɪ gwe. Nu, we 'na -zɛli na dɔmagbɔ -nɪ, we -zε -na dɔmagbɔ.»

⁴⁰ 'In ɔ yia ɔ 'bɪnɔnyaa -gbε lɔyi, -zugba wa mɪ 'ylaa 'wɔ. ɔ nεε Pieli -yla: «A 'nɪ mneni a 'ka 'yliyɔgada -tɔ 'lɛli -bhloo -kpɔa, a -yɔ 'mɪ 'sɔɔ?»

⁴¹ A -tɔ 'yliyɔgada, a bhuhhoe -Lagɔ, a yi laylagbɔ lu bhli. Nu, nyumεε dli 'yɪbha we 'ka -lu -zɔnɔ lɛnɔ, 'in ku 'nɪ we mneni.»

⁴² Tɔʊn, ɔ 'bhʊ 'yaa wa -yɔ lʊ, 'in ɔ yia -Lagɔ bhuhhoe. Ɔ nɛɛ: «We -ka nu, 'yoo -putu 'nɪ -mɪ, siasia -yoo 'nɪ in 'ka bhli, -na dɔmagbʊ nʊ lɛ.»

⁴³ Ɔ yia lʊ, -zugba wa mɪ 'ya 'yɫaa 'wʊ, wa 'yli ka 'wʊwɔmanu 'gbʊ.

⁴⁴ Ɔ 'bhua wa -yɔ lʊ, 'in ɔ yia 'yu bɛ, 'in ɔ tanʊ yia -Lagɔ bhuhhoe -zugba ɔ gbaa wee wɛli -bhlokpade.

⁴⁵ 'In ɔ yia ɔ 'bɪnɔnyaa -gbɛ yi lʊ, 'in ɔ nɛɛ wa -ylɛ: «A mɪ 'yɫaa 'wʊ -bhlokpade, nyapɛda a mia yi? Da wa 'kaa Nyɪmɛɛ 'Yu wɫa gbɔnyuu -lɛnɔnya -yla, we bhla ka nyɪni.

⁴⁶ A -sɔ 'wʊ, -a 'ka mnɪ! A -tali, nyɪmɛ -ɔ 'kaa 'mɪ wɫa, mɔ yia mɔ.»

-Zezu wa yia kpa

(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Zn 18.3-21)

⁴⁷ Da -Zezu mia gbada, wɛli mɪ ɔ ŋwɛɛ, tɔʊn Zudasɪ yia yi. Ɔɔ Zudasɪ mia, ɔ mɪ -Zezuu 'bɪnɔnya kugbua lɛ 'sɔ glaa. 'In ɔ -yɔ nyɪmaa -zlo yia yi, tɔgʊgbɛ -yɔ su kibhe nya kwɛɛ. Nu, -Lagɔbɔbɔnyaa -cian -yɔ nyɪma kpasɪ tiea wa.

⁴⁸ -Ɔ 'kaa ɔ wɫa, sa ɔ 'kaa ɔ wɫa, ɔ ka wa -yla we gba. Ɔ nɛɛ: «Nyɪmɛ in -ka gbleli nɪ, mɔ -wa, a kpa ɔ.»

⁴⁹ Tɔʊn, ɔ bɛa -Zezu -yɔ, ɔ nɛɛ: «*Wɫabi» ɔ fɔsasie nya, 'in ɔ yia ɔ gbleli.

⁵⁰ -Zezu nɛɛ ɔ -ylɛ: «'Tale, -we -in yia lɛnʊa, -in nʊ we lɛ slɪ.»

-Bha tɔlʊa bɛa -Zezu -yɔ, 'in wa yia ɔ kpa.

⁵¹ Nu, ɔ 'bɪnɔnyaa 'yabhlo -saa tɔgʊgbɛ tɔkpa 'wʊ, 'in ɔ yia we -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadʊʊ zɔlubhɔnɔnyɔ 'pa, 'in we yia ɔ yukwli 'wɫu -dɪ.

⁵² Tɔʊn, -Zezu nɛɛ: «Fa -na -gbɛ we 'bɪgʊ. Nu, -ɔ -ka tɔgʊgbɛ 'wʊbhɪ, tɔgʊgbɛ 'yli ɔ mnɪnɪa.

53 -In yibheli we 'ji nu, in mneni in 'ka na Dide bhuhoe, -bha -bhlokpade, o 'ka 'mı 'anzinyaa -zakpa kugbua le 'so yoo 'pa, we 'ka gu.

54 We -ka 'sa -mı ni, sa -we mıa celıda -Lagosebhe 'wu 'ka gbuzonu -zea? Nu, we nee 'sa we yia 'phia.»

55 -Zezu nee wa -yla: «'Wienyo in -mıa, 'in a yia 'mı kpaai yi tugugble -yo su kibhe nya kwee -nya yi? -Innya! 'Yı weee nya, in mı ladıda -Lagobudu 'kadu zo gbı -sloluda, 'in a 'nı 'mı kpa.

56 Nu, 'sa we 'de weee 'phia sa, 'in -Lagobbu -falpanyaa weli -we mıa celıda -Lagosebhe 'wu, we 'ka gbuzonu -ze.» Toun, 'in o 'binonya yia -bha o ti -gwagwie nya.

-Zezu wa kwaa gbıwıbhunya 'yu

(Mk 14.53-65; Lk 22.54-55,63-71; Zn 18.13-14,19-24)

57 Wa kpaai o, 'in wa yia o -Lagobunya -kanyo 'kadu, -o wa laa Kaıfıu -gbı kwa. Da -Lagobunya -cian klaa, -Lagoo titee gwesanya klaa, wa -yo nyıma kpaı gbelia 'wlu.

58 Pıeli mı -Zezu 'bı, o 'nı o -yo cıpa, 'in o yia -Lagobunya -kanyo 'kadu -budıwee plalı, o 'ka -bha 'yı.

59 -Lagobunya -cian -yo gbıwıbhunya weee tıtalıa yoyogbu la -Zezu -yo, wa 'ka o gbı 'wluladı, 'in wa 'ka o 'bha, wa 'nı gbı yabhlogbo 'yı.

60 Nyıma -wa yia -Zezu yo -gu la zııba, -maa -zu 'wu. Nu, nyıme -o 'kaa weli gba -we -yo wa 'kaa -Zezu 'bha, -moo 'nı -mı. -Sıeen, nyıma 'so -soa 'wu wa nyıdı,

61 'in -maa nee: «-O mıa da nı, o nee nu, o mneni o 'ka -Lagobudu 'kadu labhı, 'in o 'ka we 'subha 'yılı ta zo.»

62 -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ -sɔa 'wɔ, 'in ɔ nɛɛ -Zezu -ylaɛ: «Nyuma ni ka -mɪ gbɔ 'wluladɪ, -in 'nɪ mneni -in 'ka gbɔ -gɔ -saa?»

63 -Zezu yia ηwe -muda -tɔ. 'In -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ nɛɛ ɔ -ylaɛ: «-In bi 'mɪ -yla, 'yliyɔga -Lagɔɔ 'ηni nya: 'lee, -Lagɔɔ -Bhasanyɔ, -Lagɔɔ 'Yu -in -mia yi?»

64 -Zezu nɛɛ: «'Mɔ -in gbaa dɛ! In nɛɛ 'ya aɪn -yla ni, Nyumɛɛ Yu yia 'tɪtɛ -ka -Lagɔɔ lilisɔɔ ladia. 'Yia a yia ɔ, yalɔppa -gɔ -zugba ɔ -yɔ we kwli.»

65 Tɔɔn, -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ yia ɔ 'naa yla 'cɛ nya, 'in ɔ nɛɛ: «ɔ ka -Lagɔ vɛli, a 'dɛ weee ka we 'nɔ. -A 'nɪ -slɛɛn gbɔdayinyɔɔ gbɔ -ka.

66 'In amia, a nɛɛ lɛa?»

Wa nɛɛ: «ɔ -yɔgbɔ -wa, wa 'bha ɔ.»

67 Tɔɔn, wa yia ɔ -dlɛ klɔɔ slu, 'in wa yia ɔ -kwli 'pa, -zugba tɔɔba sɔbhaa ɔ 'kpa yukwli,

68 'in wa nɛɛ: «-Lagɔɔ -Bhasanyɔ, nyɔɔ 'pa -mɪ -lua? -In gba ɔ 'ηni!»

Pielɪ kpɛli -Zezuu gbɔ

(Mk 14.66-72; Lk 22.56-62; Zn 18.15-18,25-27)

69 Ni, Pielɪ -dɪ -bha la, 'pipee -budunwɛɛ, 'in -Lagɔbɔbɔnyaa -kanyɔ 'kadɔ zɔlubhonɔɔɔwɔ yabhlo yia ɔ -yɔbɛ, 'in ɔ nɛɛ ɔ -yla: «-Mɪ, -in -yɔ Galileyu -Zezu 'sɔ mɪ ya.»

70 'In ɔ yia nyuma weee 'yibadɪ kpɛli, ɔ nɛɛ: «-We a mia gbada, in 'nɪ we -yi!»

71 ɔ mɪa 'suoo klolo -yɔ, 'in zɔlubhonɔɔɔwɔ yabhlo yia ɔ 'yi, 'in -mɔɔ nɛɛ nyuma mia -bha -yla: «-ɔ mia dɛ ni, ɔ -yɔ Nazalɛtyu -Zezu 'sɔ mɪ.»

72 'In Pielɪ yia we kpɛli -tapa, ɔ nɛɛ bibie nyaɛ: «In 'nɪ nyumɛ ni -yi!»

⁷³ -Bha bea -se, -wa mia -bha, wa nee o -yla: «Nu, gbuzonu -wa, -in mi wa glaa. -Na gbagbaweli -gu -a yibhelia we 'ji.»

⁷⁴ Toun, Pielu yia bi, o nee: «In 'ni o -nyume ni -yi! In -ka yo 'tubhu, -Lago 'pa 'mi -kasu 'wu!»

-Bha -bhlokpade -kuko gboa.

⁷⁵ 'In Pielu dli yia -we -Zezu gbaa o -yla -gu -bho: «Nu, -na kpeli na gbv 'wola -zakpa ta, -zugba -kuko 'ni -slo gbo.»

Pielu 'tlaa, 'in o yia nyaziwie wida -tu kpokpo.

27

-Zezu wa kwaa Pilati 'yu

(Mk 15.1; Lk 23.1-2; Zn 12.28-32)

¹ Zlupke -papa, -Lagobubonyaa -cian -yo Zuifvu nyima kpasu weee yia weli bhli, wa 'ka -Zezu 'bha.

² Wa gbvan o, *Wlomu -nyume -o pilu Zudee -dudu 'wlu la, wa laa Pilati, 'in wa yia o -moo -gbe kwa. 'In wa yia o -moo yoo 'nye.

Zudasu tha

(Lngb 1.18-19)

³ Zudasu, -o wlaa -Zezu, o 'yia nu, wa ka o -yogbu 'wubhu wa 'ka o 'bha, 'in o dli yia o zukpa -sa. 'In wee tama glu -bhlo 'ya kugbua mia, o yia we -Lagobubonyaa -cian -yo Zuifvu nyima kpasu yoo 'nye lu.

⁴ O nee: «Nyume -o 'nia gbonyuu yabhlogbo 'ji -yi, in ka o wla wa 'ka o 'bha, gbonyuu in nua le.»

Wa nee o -yla: «-Muu 'ni -amuaa gbv. -Na 'dee gbv mu.»

⁵ Zudasu vitelia wee 'gwesi -mo -Lagobudu 'kadu zo, o mnia, 'in o yia o 'de bizi.

6 -Lagɔbɔbɔnyaa -cian 'bhua wee 'gwɛzi la, 'in wa nɛɛ: «Wee 'gwɛzi mia da ni, nyimɛɛ 'pɔwɔn 'gwɛzi-wa, nuu, -a 'ni mneni -a 'ka we -Lagɔbuduu 'kadɔɔ 'kesu 'wɔzɔ.»

7 Wa bhlia wɛli, 'in wa yia wee 'gwɛzi labhu, 'in wa yia we nya nyidabhlanyɔɔ kpaa zɔ, we 'ka 'lakpanyaa 'bhluluda -zɛ.

8 We 'dɛɛ 'gbɔ wa laa -zɛɛn yli nya we «nyimɛɛ 'pɔwɔn kpaa.»

9 Nu, -we -Lagɔgbɔɔ -falpanyɔ Zelemi gbaa, mu nua ɛ.

«Nu, tama glɔ -bhlo 'ya kugbua,

mu -wa -valɛ -we -gɔ *Izlaɛli -ylaash bhlia wɛli,
wa 'ka ɔ 'wɔzɔɔ.

10 'Mu wa 'bhua 'wɔ,

'in wa yia we nyidabhlanyɔɔ kpaa 'wɔzɔɔ.

Sa na -Kanyɔ tiea 'mi,

'sa wa nua we ɛ.»

Pilatı 'bhua -Zezuu -yɔgbɔ 'wɔ

(Mk 15.2-5; Lk 23.3-5; Zn 18.33-38)

11 Wa 'yligbelia -Zezu Pilatı 'yu, 'in -mɔɔ nɛɛ ɔ -yla:
«'Lee, Zuifɔɔ 'wlulapɔnyɔ -in -mia yi?»

'In -Zezu nɛɛ ɔ -yla: «'Mu -in gbaa dɛ.»

12 -Mɔɔ 'bigɔ, -Lagɔbɔbɔnyaa -cian -yɔ Zuifɔɔ nyima kpası dɛlia ɔ gbɔ 'wlu la, ɔ 'ni gbɔ -gɔ -sa.

13 Tɔɔn, Pilatı nɛɛ ɔ -yla: «-We weee wa gbaa dɛ -na da ni, -i'in 'nɔ wee?»

14 -Zezu 'ni we 'yabhlogbɔɔ 'bigɔpalı, 'in we yia Pilatı ɲwɛgaga -sɔbhali.

Pilatı nɛɛ nu, wa 'bha -Zezu

(Mk 15.6-15; Lk 23.13-25; Zn 18.39-19.16)

15 Nu, Zuifovv *'Wovzitivlu 'fetv -ka nyini ni, -
 o nyumaa -zlo 'yibhaa, 'moo Wlvovv -dudovv 'wlu-
 lapilinyo saa -kaslv 'wv.

16 We bhla, nyime o nyuma weee -yia, wa laa -
 Zezu -Balabasi, moo mia -kaslv 'wv.

17 Da nyuma duun gbelia 'wlu Pilatv -gbv, 'in o yia
 wa layibhae: «Nyoo a 'yibha in 'tide 'yia? -Zezu -
 Balabasi yaayv, -Zezu wa laa -Lagoo -Bhasanyoo?»

18 Nu, Pilatv 'de -yi we 'ji nu, zenyidlv nya wa wlaa
 oo -Zezu.

19 Pilatv -dva la, o miv gbvovv bhuda, 'in o 'hvwv yia
 o weli yoo 'pa: «-In 'na plav nyime mia nu gbv 'wv -
 ni. O 'ni gbvnyuu lenv. Nu, -zeen sabo mia, -moo 'ytaa
 'wv, in ka o 'gbv -zila 'yiv.»

20 *-Lagovvovv nyaa -civ -yoo nyuma kpasv
 sumavia nyumaa -zlo -yola, wa 'ka gba nu, o 'tide
 -Balabasi 'yiv, 'in o 'ka -Zezu 'bha.

21 Oo dudovv 'wlu lapilinyo nee wa -yia: «Nu, nyime
 yabhlo na yia 'yitidea. 'Lee, wa 'desovv hie glaa, nyoo
 in 'ka 'yitidea?»

Wa nee: «-Balabasi!»

22 Pilatv nee: «We -ka 'sa -miv, -Zezu wa laa -Lagoo
 -Bhasanyo, 'lee, lee -lv in 'ka o novv?»

'In wa nee: «Kvovv o *'su -gv la!»

23 Pilatv nee: «Gbvnyuu -mvmv o nv lea?»

'In wa yia 'wvkvv 'tite: «Kvovv o su -gv la!»

24 Da Pilatv 'yiv nu, -we o mia lenvda we bhe, 'in
 'gbe mia gbugbloluda bhabha, o 'bhua 'nyu 'wv, o
 budoa kvv nyuma weee 'yivadv, 'in o nee: «Nyime nu
 tlitlee 'gba 'niv 'miv 'wlv -miv. Amiaa 'deev gbv -wa!»

25 Wa 'de weee nee: «O tlitlee mia, -amiaa -yoo -
 amiaa 'yiaaslv 'wlv -gbv -wa!»

26 Tɔɔn, 'in Pilatɩ yia -Balabasɩ -kasɩ 'wɔsa. 'In ɔ nɛɛ 'slɔja -yla nɩ, wa selɩ -Zezu, 'in wa 'ka ɔ su -gɔ lakɔɩ.

'Slɔja nyania -Zezu

(Mk 15.16-20; Zn 19.2-3)

27 Pilatɩ 'slɔja kwaa -Zezu dɔdɔɔ 'wlulapɩɩnyɔɔ -budunwɛɛ. 'Slɔja weee bibeaa ɔ,

28 'in wa yia ɔ -bana 'wɔsa, 'in wa yia ɔ 'naa zalɩ 'wɔpla.

29 Tɔɔn, wa maa 'wia -kloo, 'in wa yia we ɔ 'wluo -pla, 'in wa yia gblee ɔ lilisɔ 'wɔ zɩ. Wa 'sibhɩia 'kukolu ɔ 'yu, 'in wa yia ɔ nyani. 'In wa nɛɛ: «Zuifɔɩ 'wlulapɩɩnyɔɔ, -na fɔɩ!»

30 'In wa yia ɔ -dlɛ -gɔ slu. Wa 'bhua gblee 'wɔ, 'in wa yia we ɔ 'wluo 'pa.

31 Da wa bhia ɔ nyane, 'in wa yia ɔ 'naa zalɩ 'wɔsa, 'in wa yia ɔ 'dɛɛ -bana ɔ 'wɔpla, 'in wa -yɔ ɔ yia mɩɩ wa 'ka ɔ su -gɔ lakɔɩ.

-Zezu wa kolva su -gɔ la

(Mk 15.21-35; Lk 23.26-43; Zn 19.17-27)

32 Da wa 'tɩaa 'gbe, 'in wa -yɔ Silɛɩyɩ 'Simɔɔ yia gbeli. 'Slɔja nɛɛ ɔ -yla -gla nya nɩ, ɔ 'bhu -Zezuu su 'wɔ.

33 'In wa yia da yabhlo wa laa zuifɔwɛɩ 'wɔ Gɔɩgota nyini, we ji -wa nɩ, 'wluu 'kɔaa da.

34 -Bha 'slɔja 'nyɛa -Zezu nɩ -we lɩ wa palɩa kalɩ -nyakpɩ. -Zezu 'yia we 'ɩwɛ, ɔ 'nɩ we 'ma.

35 Wa yia ɔ su -gɔ lakɔɩ, 'in wa yia -nɩgbɩ 'pa, -we wa 'kaa 'yɩ -bhlo -bhlo ɔ -bananya glaaa 'gbɩ.

36 Tɔɔn, wa yia -bha ladi, wa 'ka ɔ 'yɩiyɔzɩ.

37 -We ka 'gbɩ wa yia ɔ 'bha, wa ka we celɩ, 'in wa yia we ɔ 'wlubita lakɔɩ:

-᠔ MIA DA

ZUIFUU 'WLULAPILINY᠔ -ZEUZU -WA

38 Wa ka 'ya 'wienya 's᠔ su -gv lak᠔᠔ ᠔ kwesi. 'Yabhlo m᠄ ᠔ lilis᠔᠔, 'in -gv᠔᠔ mia ᠔ k᠔pes᠔᠔.

39 -Wa plih᠄ -bha, 'wlu wa bitea, 'in wa vel᠄ -᠔,

40 wa n᠄᠄: «-M᠄, -m᠄ gbaa -in 'ka -Lag᠔᠔budu 'kad᠔᠔ -w᠔᠔, 'in -in 'ka we 's᠔bha 'y᠄᠄ ta 'w᠔᠔ n᠄, -sa -na 'd᠄᠄ gb᠔᠔ 'w᠔᠔. Nu᠄, -in -ka -Lag᠔᠔ 'Yu nya -m᠄, -in 'bh᠔᠔ su -gv -in 'ka lasibhli.»

41 'Sa -bhlokpade, -Lag᠔᠔᠔᠔᠔nyaa -c᠄an klaa, -Lag᠔᠔ titee gwesanya klaa, we -y᠔ Zuifuu nyuma kpas᠄ nyania ᠔, wa n᠄᠄: «᠔ ka nyuma t᠔᠔᠔ pue,

42 ᠔ 'n᠄ -sl᠄᠄n mneni ᠔ 'ka ᠔ 'd᠄᠄ pue. *Izla᠄᠄᠄ 'Wlulapiliny᠔ ᠔ -mia y᠄? We -ka 'sa -m᠄, ᠔ 'bh᠔᠔ su -gv ᠔ 'ka lasibhli, 'in -a 'ka ᠔ d᠄᠄ -gv z᠔.

43 'In ᠔ n᠄᠄: ⟨In m᠄ -Lag᠔᠔ 'Yu nya.⟩ Nu᠄, -de -Lag᠔᠔ yi ᠄wnu, ᠔ 'ka ᠔ gb᠔᠔ 'w᠔sa, -bha -a yia 'y᠄᠄.»

44 'Sa -bhlokpade, 'wienya, -wa wa kul᠔᠔ su -gv la ᠔ kwesi, -maa vel᠄᠄ ᠔.

-Zezuu thda

(Mk 15.33-41; Lk 23.44-49; Zn 19.28-30)

45 'Y᠄᠔ 'ka -gl᠔ny᠄᠄᠄ nynia yi, nikipise kpa᠄᠄ d᠔᠔᠔᠔ weee -gv, we li 'l᠄᠄᠄ ta.

46 We bh᠄᠄᠄᠄᠄ -Zezu 'kpi᠄᠄ 'w᠔᠔ 't᠄᠄᠄᠄, ᠔ n᠄᠄᠄: «Eli, Eli, lama sabakatani?» -M᠔᠔᠔᠔ ji -wa nu᠄: na -Lag᠔᠔, na -Lag᠔᠔, l᠄᠄ -lu ka 'gb᠔᠔ -in yi 'm᠄᠄ 'b᠄᠄ 'bh᠔᠔᠄?

47 Ny᠄᠄᠄᠄᠄ t᠔᠔᠄᠄ -wa mia -bha, -wa 'n᠔᠄᠄ we, wa n᠄᠄᠄: «᠔ m᠄᠄ Elii lada!»

48 Wa 'yabhlo 'bhua -fuu 'w᠔᠔ -gwagw᠄᠄᠄ nya, ᠔ faa we kal᠔᠔ n᠔᠔᠔᠔, 'in ᠔ yia we gblee 'y᠄᠄᠄᠄᠄ 'w᠔᠔᠔᠔, 'in ᠔ yia we ᠔ ᠄w᠄᠄᠄ -y᠔᠄᠄᠄ ᠔ 'ka 'ma.

49 Nu᠄, wa t᠔᠔᠄᠄ n᠄᠄᠄: «-In w᠔᠔᠔ -sl᠔᠔. -De Elii yi yi -m᠔᠔᠔ 'ka ᠔ gb᠔᠔᠔ 'w᠔sa, -a 'ka -bha 'y᠄᠄!»

50 -Zezu yia 'wòkpɪ lɔ 'tɪtɛɛ, 'in ɔ yia tli.

51 -Bha -bhlokpade, 'naa bɪzɪa -Lagɔbudu 'kadɔ zɔ bhliã 'wɔylaylie we nyɪdɪ -mɔ yali tiklu, 'in we yia zɔ nyni. Dɔdɔ yia zuklu, 'in tɔkpanya yia 'wɔyla.

52 Gbawla yia ηwe -kali, 'in -Lagɔnyuma tolva -wa tlia, 'in wa yia tɪtlɪnya glaa 'wɔsɔ.

53 'In wa yia wa gbawla 'wɔtla. Da -Zezu -sɔã tɪtlɪnya glaa 'wɔ, wa mɪnɪã -Zeluzalɛmɔ, 'in nyɪma duun yia wa 'yɪ.

54 *Wlɔmɔ -slɔja glɔ gbuu 'yugalɪnyɔ -yɔ ɔ 'slɔja, -wa mɪã -Zezu 'yliyɔzɔda, wa 'yɪã dɔdɔ zukluda we -yɔ -lu weee -we 'plã, 'in wa yia nyanɔ nɔ, wa nɛɛ: «-Lagɔɔ 'Yu ɔ -mɪã 'piɛɪn!»

55 'Nɔwɪ -duun mɪã -bha, -wa kwaa -Zezu yoo Galilee, 'in -wa pia ɔ -yɪã, wa 'yɪligbe -mɔ 'pɪ, -zugba wa yɪã.

56 Wa glaa, Magɪdala -ηwɔnɔ Malii klaa, *'Zake -yɔ *-Zɛzɛfɔɔ 'nyaa Malii klaa, we -yɔ Zebedeee 'yuaa 'nyaa mɪ -bha.

*Alimateyu *-Zɛzɛfɔ faa -Zezu gbawla 'wɔ
(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Zn 19.38-42)*

57 Jibhe mɪã zɔda, 'in Alimategbe 'wɔɔ 'ηɪmɪnɪnyɔ yabhlo wa laa *-Zɛzɛfɔ, 'in -mɔɔ yia yɪ. Nu, -mɔɔ mɪ -Zezuu 'bɪnɔnyɔ nya.

58 ɔ mɪnɪã Pilatu -gbe, 'in ɔ yia -mɔɔ -Zezu 'kwie -zlali. Tɔɔn, Pilatu yia ɔ 'yoo 'nyɛ ɔ -yɔ we 'ka mɪ.

59 ɔ 'bhua -Zezuu 'kwie 'wɔ, 'in ɔ yia we 'naa lolu -yɔ zɔ.

60 'Bhɔka -we wa 'bhluã tɔkpa 'wɔ ɔ 'dɛɛ -yɪã, we nɔkplɛ ɔ faa wee 'kwie. We 'bɪgɔ, ɔ glipeã tɔkpa -boklo 'kadɔ, ɔ klaa gbawla ηwe, 'in ɔ yia mɪ.

61 Magɪdala -ɲwɔnɔ Malii -yɔ Malii -putu -di -bha gbawla 'yu la.

'Sɔɔja -kɔa -Zezuu gbawla ɲwe

62 Zɪ -ka zɪ, mɔ -wa *Nyapɛyɪ. -Lagɔbɔbɔnyaa -ɔɪan -yɔ Falizɪnyɪma yia Pilatɪ -gbɛ mɪ.

63 Wa nɛɛ: «-Amɪaa -kanyɔ, -we ɔɔ yokanyɔ nɪ gbaa, -zugba ɔ -ga 'yɪiyɔ, -amɪaa dɪ ka we -gɔ lasibhɪ. Ɔ nɛɛ: <'Yɪ 'sɔ, we tanɔ nya, na yia tɪtɪɪnya glaa 'wɔsɔa.>

64 We 'dɛɛ 'gbɔ, -na zukpa -wa, tie -na 'sɔɔja, wa 'ka ɔ gbawla ɲwekɔ tɪkɪ 'yɪ ta. Wa -ka 'sa nɔ, ɔ 'bɪnɔnya 'nɪ mneni wa 'ka ɔ 'kwie yɪ, 'in wa 'ka gba nɪ, ɔ ka tɪtɪɪnya glaa 'wɔsɔ. We 'nɪ -mɔɔ, yo -mɔmɔ wa yia tɔbhɔa, we -nyu 'yɪ we -zi tɪanɔ.»

65 Pilatɪ nɛɛ: «'Sɔɔja nɪ, sa a -ka we ɲwekɔkɔe mneni, a mɪ a 'ka 'sa we ɲwekɔ.»

66 Tɔɔn, wa yia mɪ wa 'ka gbawla ɲwekɔ. Tɔkpa -we mɪa we ɲweɛ, 'in wa yia we -yɔ 'pa, 'in wa yia -bha 'sɔɔja 'yɪgbeli, wa ka we 'yɪiyɔzɔ.

28

-Zezu -sɔa tɪtɪɪnya glaa 'wɔ

(Mk 16.1-11; Lk 24.1-12; Zn 20.1-10)

1 Nyapɛyɪ 'plɪa, dimasɪ zɔkɔpɛ -papa, Magɪdala -ɲwɔnɔ Malii -yɔ Malii -putu yia gbawla -gɔ mɪ.

2 Tɔɔn, 'in dɔdɔ yia zukɪ sa -gɪgɪ. -We ka gbɔ -wa, Jejɪtapɛɛ 'anzɪ 'bhɔa yalɪ, mɔ 'sɪbhɪa la, we gɪpea tɔkpa -bokɪ 'kadɔ, 'in we yia we gbawla ɲweɛ -sa, 'in we yia we -gɔ ladɪ.

3 Sa 'nyu 'kaa 'yɪka 'pa, 'sa we 'kɪɔ mɪa, 'in we 'wɔ -bana ɪa 'paɪn 'paɪn.

⁴ Waa 'sloja nva nyanɔ, -zugba wa tɛlia, 'in wa yia bhli tɛtɛnya 'bhisa.

⁵ Nu, 'anzɪ nɛɛ 'ɲwnɪ -yla: «A 'na nɔnɔ nyanɔ -nɪ. In -yi we 'ji nu, -Zezu ɔ wa kulva *su -gɔ la, ɔ da a mia -talida.

⁶ Ɔ 'nɪ -seli -mɪ. Sa ɔ gbaa, ɔ ka tɛtɛnya glaa 'wɔsɔ, ɔ -ga 'yliyɔ. A yi, da ɔ pɪa zɪmɛ la, a 'ka -bha 'yɪ.

⁷ A mɪ -gwagwie nya, a 'tɔlɔ ɔ 'bɪnɔnya nɪ, ɔ ka tɛtɛnya glaa 'wɔsɔ, ɔ ka aɪn 'yugalɪ Galilee. -Mɔ a yia ɔ 'yɪa. Nu, 'mɔ in gbaa dɛ aɪn -yla.»

⁸ Wa 'bhva gbawla -yɔ slɔɪ, wa mɪ nyanɔ nɔda, -zugba 'mɔna 'kadɔ mɪ wa dlɪ 'wɔ. 'In wa yia mɪ -gwagwie nya, wa 'ka -Zezuu 'bɪnɔnya 'dɪ -salɪ.

⁹ Tɔɔn, 'in -Zezu yia wa yoo yi, ɔ nɛɛ wa -yla: «Ka 'yuo 'pa!» Wa bɛa ɔ -yɔ, 'in wa yia ɔ bhɔ lakpa, 'in wa yia ɔ 'ylimanɪ.

¹⁰ 'In ɔ nɛɛ wa -ylaɛ: «A 'na nɔnɔ nyanɔ -nɪ, a mɪ, a gba na bhelia -yla wa mɪ Galilee, -mɔ wa yia 'mɪ 'yɪa.»

'Dɪ 'sloja -saa

(Mt 27.62-66)

¹¹ Da waa 'ɲwnɪ mia -slɔ 'yloogblɔ, 'sloja -wa -kva gbawla ɲwɛ, 'in wa tɔlva yia 'gbe nɔkplɛ lɔmɪ. -We weee 'plia, 'mɔ wa gbaa -Lagɔbɔbɔnyaa -cɪan -yla.

¹² -Maa -yɔ nyɪma kpasɪ gbelia 'wlu, 'in wa yia wɛlɪ -bhlo bhli. Wa 'nyɛa 'sloja 'gwɛzii -zlo,

¹³ 'in wa nɛɛ: «-We a 'kaa gba nɪ, mɔ nɪ da: <Nu, sabɔ, da -a mia 'yɪaa 'wɔ, 'in ɔ 'bɪnɔnya yia yi, 'in wa yia ɔ 'kwie yli.>

¹⁴ Nu, ɔɔ dɔdɔɔ 'wlulapɪnyɔ -ka we 'nɔ, -we -a 'kaa gba, -a -yi we. Gbɔ 'na 'ka aɪn yɪ.»

15 'Slɔja -yɔ wa 'gwɛzi mɔɔ, -we wa gbaa wa -yɔ, mɔ wa nɔa ɛ. Wee 'dɪ wa zɔa 'slɔja, 'in we yia lamneni Zuifɔɔ -gbɛ. -Zɛɛn yɪ nya, wa mɪ -slɔ we gbada.

-Zezu -slɔlua ɔ 'dɛ ɔ 'bɪnɔnya 'klɔ

(Mk 16.14-18; Lk 24.36-49; Zn 20.19-23; Lngb 1.6-8)

16 ɔ 'bɪnɔnya kugbua ɛ -bhlo mɔɔ Galilee, -gɔgɔ -we -Zezu -slɔlua wa 'klɔ, 'mɔ wa -gblaa.

17 Wa 'yɪa -Zezu -yɔ, 'in wa yia ɔ 'ɲɪnɪ -mɔɔnɪ. Nu, wa tɔɔba lɔa dɪ.

18 -Zezu bɛa wa -yɔ, 'in ɔ nɛɛ: «-Lagɔ ka 'mɪ 'tɪɛ weee 'nyɛ yalɪ -yɔ dɔdɔ -gɔ.

19 A mɔɔ laga -dɔdɔ weee -gɔ, a -zɛɪ -mɔ -nyɪma na 'bɪnɔnya. A batizee wa 'nyu nya, Dide klaa, 'Yu klaa, we -yɔ Zuzu 'Pɔpa, wa 'ɲɪnɪ nya.

20 Tite weee in 'nyɛa aɪn, a -slɔlu wa we 'nɔɲwɛzɔvɛ. A yibheli we 'ji nu, in -yɔ aɪn 'sɔ mɪ 'yɪ weee nya, 'in dɔdɔ 'kaa labhɔ.»

**W^Ususlolue loluu 'εbhε
New Testament in Kouya**

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kouya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Information sur le droit d'auteur

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. tous droits réservés.

Ce texte de traduction vous est rendu disponible sous termes du Creative Commons License: Attribution-Noncommercial- Pas de travaux dérivés. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) En outre, vous avez l'autorisation de mettre le texte sous différents formats de fichier, tant que vous ne changez pas le texte ou la ponctuation de la Bible.

Vous pouvez partager, copier, distribuer, transmettre et extraire des parties ou des citations de ce travail à condition que vous incluiez l'information sur le droit d'auteur ci-dessus:

- Vous devez donner Attribution au travail.
- Vous ne devez pas vendre ce travail pour en tirer profit.
- Vous ne devez effectuer aucun travail dérivé qui puisse changer les mots ou la ponctuation en l'état des Saintes Ecritures.

Les autorisations au-delà du canevas de cette licence peuvent être disponibles si vous nous contactez au travers de votre demande.

Le Nouveau Testament

en Kouya

Copyright Information

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kouya

© 2002, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

6b111f8e-be6f-55f2-a7a8-c43583754a65